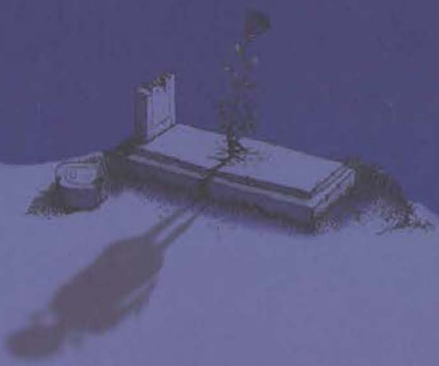
Monokl
Edebiyat

Portekizceden Çeviren:
Başak Bingöl Yüce

Yabani Kalbin Yakınlarında

CLARICE LISPECTOR

YABANİ KALBİN YAKINLARINDA

Clarice Lispector

MonoKL Edebiyat
Yaşam Klasikleri

Yapıtın Özgün Adı: *Perto do coração selvagem*

© Monokl Yayınları
© Paulo Gurgel Valente

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-96-2

Birinci Basım: 2019 Ekim
Portekizceden Çeviren: Başak Bingöl Yüce
Seri Editörü: Volkan Çelebi
Kapak Tasarımı: Sancar Dalman
Baskı Hazırlık: Yeşim Ercan Aydın
Dağıtım: Emek-Arasta

Baskı: Pasifik Ofset Ltd.Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
Haramidere - İstanbul
Sertifika Numarası: 12027

MonoKL Yayınları
Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No:33 D:3
Kartal - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net
www.monoklkitap.com

YABANİ KALBİN YAKINLARINDA

Clarice Lispector

Portekizceden Çeviren: Başak Bingöl Yüce

"Yalnızdı. Terk
edilmişti, mutluydu, yakındı
yaşamın yabani kalbine."
James Joyce

BİRİNCİ BÖLÜM

BABA...

BABASININ DAKTİLOSU klik-klik... klik-klik-klik... diye tıkırdıyordu. Saat sekmeden tik tik tik vuruyordu. Sessizlik zzzzzz diye uzuyordu. Gardırop ne diyordu? giysi-giysi-giysi. Hayır, hayır. Saatin, daktilonun ve sessizliğin arasında, açılmış dinleyen kocaman, pembe ve ölü bir kulak vardı. Üç ses, gün ışığında ve ağacın birbirine değen küçük yapraklarının ışıltılı hışırtısında karışıyordu.

Alnını soğuk ve parlak pencere camına dayayıp komşunun arka bahçesine bakındı, öleceklerini-bilmeyen-tavukların koca dünyasına. Ve ılık, sıkıca paketlenmiş, öyle güzel kokulu ve kuru toprağı, birkaç solucanın insanların yiyeceği tavuklar tarafından yenmeden önce gerinmekte olduklarını bildiği o toprağı sanki burnunun dibindeymiş gibi duyabiliyordu.

İçinde hiçbir şey olmayan, kocaman, dingin bir an vardı. Gözlerini açıp bekledi. Bir şey gelmedi. Karanlık. Ama birden gün döndü ve her şey tekrar işlemeye başladı, tıkırdayan daktilo, babasının tüten sigarası, sessizlik, küçük yapraklar, çıplak tavuklar, ışık, kaynayan bir demlik telaşıyla tekrar hayata dönüyordu. Eksik olan yalnızca saatin keyifli vuruşuydu. Gözlerini kapadı, duyuyormuş gibi yapıp olmayan ritmik müziğin sesine

doğru kalktı parmak uçlarında. Üç dans adımı attı, hafifçe, yükselerek.

Neden sonra her şeye bu karışımdan çok fazla yemiş gibi tiksintiyle baktı birden. "Ay, ay, ay..." diye yorgun mırıldandı ve sonra düşündü: ne olacak şimdi, şimdi, şimdi? Hep ardından gelen o ince zaman diliminde, eğer olacak şeyi beklerse, hiçbir şey olmazdı, anladın mı? Çıplak ayağıyla tozlu tahta zeminde yaptığı bir hareketle kendini eğlendirip bu çetin düşünceyi uzaklaştırdı. Göz ucuyla babasının sabırsız ve asabi bakışını bekleyerek ayağını yere sürtüp onu süzdü. Bir şey olmadı. Hiçbir şey. İnsanları elektrik süpürgesi gibi kendine çekmek zor.

— Babacım, bir şiir uydurdum.

— Adı ne? — Ben ve güneş. Çok beklemeden okumaya koyuldu: — Arka bahçedeki tavuklar iki solucan yedi ama ben görmedim.

— Peki? Senin ve güneşin şiirle ne ilginiz var? Bir an için babasına baktı. Babası anlamamıştı...

— Güneş solucanların üzerinde babacım ve ben de şiiri uydurdum ve solucanları görmedim... — Duraksama.

— Şimdi hemen bir şiir daha uydurabilirim. "Ey güneş, gel birlikte oynayalım." Ya da daha uzununu: "Küçük bir bulut gördüm zavallı solucancık onun gördüğünü sanmam."

— Çok güzel, tatlım, çok güzel. Nasıl böyle güzel bir şiir yaptın?

— Hiç zor değil, sadece geldiği gibi söylüyorsun.

Oyuncağını çoktan soyup soyup giydirmişti, öteki kız çocuklarının arasında ışıldadığı bir partiye gittiğini hayal etmişti. Mavi bir araba Arlete'i ezmiş, öldürmüştü. Sonra peri geldi ve onu tekrar yaşama döndürdü. Kız, peri, mavi araba Joana'dan başkası değildi, aksi hâlde sıkıcı olurdu oyun. Hep kendisine başrolü vermenin bir yolunu bulurdu, özellikle de olaylar ışıkları bir karakterinin ya da diğerinin üzerine çevirdiğinde. Çalışırken ciddiydi de, sessiz ve kolları yanda. Oynamak için Arlete'in yanında olmasına gerek yoktu. Uzaktan da olsa sahip olurdu şeylere.

Karton parçalarıyla eğleniyordu. Bir an için onlara öylece bakardı ve her parça bir öğrenci oluverirdi. Joana ise öğretmen. Biri iyi olurdu, diğeri kötü. Evet, evet, ne olmuş yani? Peki şimdi, şimdi, şimdi? Ve hep gelmezdi hiçbir şey eğer o... e peki.

Orta parmağının büyüklüğünde bir adam uydurdu, uzun pantolonu ve kravatı vardı. Onu okul kıyafetinin cebinde taşıyordu. Gerçekten de küçük adam hakiki, halis bir adamdı, derin bir sesi vardı ve cebinden şöyle derdi: "Joana hazretleri, bir dakikalığına bana kulak vermeye lütfeder misiniz acaba, sadece bir dakikalığına meşgul zatınalinizi bölebilir miyim?" Sonra da ilan ederdi: "Emrinizdeyim prenses. Dileğiniz benim için emirdir."

— Ne yapmalıyım babacım?

— Git çalış.

— Çalıştım bile.

— Gidip oyna o zaman.

— Oynadım bile.

— Rahatsız etme o zaman beni.

Etrafında dönüp öylece durdu, meraksız akıp kaybolan duvarları ve tavanı izledi. Parmak uçlarıyla koyu tahta döşemenin üzerine basıyordu. Gözlerini kapadı ve ellerini uzatarak yürüdü, karşısına bir mobilya çıkana kadar. Nesnelerle arasında bir şey vardı ama o şeyi ne zaman eliyle bir sinek gibi tutsa ve dikkatlice baksa –üstelik hiçbir şeyin kaçmamasına da özen gösterirdi– bulduğu yine kendi eli oluyordu, pembe ve hüsrana uğramış bir el. Evet, havayı biliyorum, havayı! Ama bir işe yaramıyor, açıklamıyor hiçbir şeyi. Bu onun sırlarından biriydi. Hiçbir zaman babasına bile "o şeyi" yakalamayı beceremediğini söylemeyecekti. Tam da en önemli olan şeylerdi anlatamayacakları. İnsanlarla hep saçma sapan şeylerden konuşurdu. Mesela Rute'a ne zaman sırlarını açsa sonra ona kızardı. Gerçekten de en iyisi sessiz kalmaktı. Bir şey daha: bir şey acı verse ve o da acı çekerken saatin yelkovanına, akrebine baksa, saatin sayılı dakikalarının geçtiğini görür ve acı da acımaya devam ederdi. Ya da, canı acımasa, o da saatin önünde durup onu izlese, hissetmediği şey saatte sayı-

lan dakikalardan daha büyük olurdu. Artık mutluluk ya da öfke ânında, saate koşuyor ve dakikaları öylece izliyordu.

Pencereye gitti, kenarına bir haç çizdi ve dışarıya doğru dümdüz tükürdü. Bir kere daha tükürürse -artık sadece gece yapabilirdi bunu- bir felaket gelmeyecekti başına ve Tanrı o kadar iyi arkadaşı olacaktı ki, o kadar iyi bir arkadaş ki... ne kadar?

— Babacım, ne yapmalıyım?

— Dedim ya sana: Git oyna ve beni rahat bırak!

— Ama oynadım zaten, yemin ederim. Babası güldü: — Ama oynamanın sonu olmaz ki...

— Evet, olur.

— Başka bir oyun uydur.

— Oynamak da istemiyorum çalışmak da.

— Ne yapmak istiyorsun peki? Joana biraz düşündü. — Yapmak istediğimi bildiğim bir şey yok...

— Uçmak ister misin?, diye sordu babası dalgın.

— Hayır, dedi Joana. — Duraksama. — Ne yapmalıyım?

Bu sefer gürledi babası: — "Git kafanı duvara vur."

Düz saçlarına küçük bir örgü örmeye başladı. Asla asla asla, evet evet, diye sessizce bir şarkı mırıldandı. Örgü örmeyi o günlerde öğrenmişti. Kitapların olduğu küçük masaya doğru gitti, onlarla uzaktan bakarak oynadı. Ev hanımı koca çocuklar, yeşil adam, beyaz kadın, kızıl olan da bir oğlan ya da kız olabilir. "Asla" bir kadın mı erkek mi? Neden "asla" bir kız ya da erkek çocuğu değil? Peki ya "evet"? Ah, ne çok şey tamamen imkânsızdı. Bütün ikindileri düşünerek geçirebilirdiniz. Mesela: ilk önce kim şöyle demişti: asla? Babası işini bitirdi ve Joana'yı orada öylece oturmuş ağlarken buldu.

— Ne oldu tatlım? — onu kollarına alıp kaldırdı, ateşler içindeki üzgün yüzüne sakince baktı.

— Ne oldu şimdi?

— Yapacak bir şeyim yok. Asla asla evet evet. Her şey korkup uyuyakalmadan önceki tramvay gürültüsü gibiydi biraz. Daktilonun ağzı yaşlı bir kadınınki gibi şırak diye kapanmıştı ama bu kalbini bir tramvay gibi öyle hızlı çarptırıyordu ki, sadece

uyumayacaktı. Bu babasının kucaklayışıydı onu. Bir an düşündü babası. Ama kimse başkası için bir şey yapamaz, herkes başının çaresine bakar. Çocuk öyle başıboştu ki, öylesine cılız ve mevsimsiz... Kafasını sallayarak derin bir iç çekti babası. Küçük bir yumurtaydı, buydu sadece, yaşayan bir yumurtacık. Joana'ya ne olacaktı?

JOANA'NIN GÜNÜ

KÖTÜYE GİTTİĞİM kesin, diye düşündü Joana.

Bu şiddetle patlamaya hazır, bastırılmış güç hissi ve bu gücün tamamını vahşi bir hayvanın gözü pek güveniyle gözleri kapalı şekilde kullanma arzusu başka ne olabilirdi ki? Kötü olmadan nasıl havayı ve ciğerlerinizi olduğu gibi kabul edip korkusuzca nefes alabilirdiniz? Zevk bile bana kötü olan kadar zevk vermiyor, diye düşündü şaşkınlıkla. İçinde mükemmel bir hayvan olduğunu hissediyordu, çelişkilerle dolu, bencillikle ve güçle dolu.

Bu düşünceyi muhtemelen tanımayan kocası geldi aklına. Otávio'nun nasıl göründüğünü hatırlamaya çalıştı. Oysa onun evi terk ettiğini sezdiği anda, dönüşüvermişti birden Joana, sadece kendisine odaklanmış ve sanki sadece onun yüzünden yarım kalmış gibi çocukluğun dizgisi üzerinde yavaşça ilerlemeye devam etmişti, Otávio'yu unutmuş ve odadan odaya öylesine yalnız geçip durmuştu. Sessiz semtinden, uzak evlerden hiç ses gelmiyordu kulağına. Ve, özgürdü, ne düşündüğünü bile bilmiyordu.

Evet, içinde mükemmel bir hayvanın varlığını hissediyordu. Bir gün bu hayvanı özgür bırakma düşüncesi iğrendiriyordu onu. Belki de estetik olmayacağından korktuğu için. Ya da bir ifşadan ödü koptuğundan... Hayır, hayır -diye tekrarladı kendi kendine- yaratmaktan korkmamalısın. En derinde hayvan ondan nefret ediyor olabilirdi, çünkü içinde hâlâ memnun etme ve ölmüş yengesi gibi güçlü biri tarafından sevilme arzusu vardı. O hâlde onu ezip geçmek, hiç düşünmeden inkâr etmek. Çünkü en iyi ve hep en yeni olan cümle şuydu: iyilik midemi bulandırıyor. İyilik ılık ve aydınlıktı, çok uzun süre bekletilmiş çiğ et gibi kokuyordu. Tam olarak da çürümeden, her şeye rağmen. Zaman zaman tazelenmişti, baharatlanmıştı biraz, onu sıcak ve sakin tutmaya yetecek kadar.

Evlenmeden önce bir gün, yengesi hayattayken, obur bir adamı yemek yerken görmüştü Joana. Adamın şiş, parlayan ve bön gözlerini açışını, tek bir lezzet kırıntısını kaçırmamaya çalışmasını gizlice izlemişti. Ve elleri, o elleri. Biri kanlı ete geçirilmiş bir çatal tutuyordu -ılık ve sessiz değil, ama son derece canlı, ironik, edepsiz-, diğeri de peçetenin üzerindeydi, tekrar ağzını doldurma telaşıyla peçeteyi mıncıklıyordu. Bacakları masanın altında duyulamayan bir melodiye, şeytanın müziğine, saf ve kontrolsüz bir şiddetin müziğine tempo tutuyordu. Vahşet, vahşetin rengindeki zenginlik... Dudaklarının etrafı ve burnunun altı kırmızımsı, boncuk gibi olan gözleri solgun ve mavimtıraktı. Önünde zavallı bir fincan kahve olan Joana ürperdi. Ama sonra bunun tiksinmekten mi yoksa büyülenmekten ve arzudan mı olduğunu ayırt edemeyecekti. Her ikisiydi şüphesiz. Adamın bir tür gücü olduğunu biliyordu. Çekingen yapısı nedeniyle onun gibi yiyemeyeceğini de hissediyordu ama bu gösteri canını sıkmıştı. Kötülüğün buzla dolu bir küvet gibi soğuk ve kesif olduğu, korkunç, trajik hikâyeler de etkilerdi onu. Sanki kendi derin ve kadim susuzluğunun farkına varmak için başkasının su içişini izliyordu. Belki de buydu eksik olan hayatta: yaşayabileceğinden azını yaşıyordu, susuzluğunun ancak sellerle giderilebileceğini düşlüyordu. Belki de sadece birkaç

yudumla... Hah, işte bir ders, işte bir ders derdi yengesi: asla yapma bunu, çaldığın şeyin bir yerlerde senin için ayrılmış olduğuna dürüstçe emin olmadan çalma sakın. Öyle değil miydi yoksa? Çalmak her şeyi daha değerli kılıyordu. Kötülüğün tadı –çiğnemek kızılı, o tatlı ateşi yutmak.

Suçlamayın beni. Bencilliğin kaynağını arayın: ben olmayan hiçbir şey ilgilendiremez beni, olduğundan daha fazlası olmak mümkün değildir –yine de hezeyanlı olmadığım zamanlarda bile aştım kendimi, kendimden daha fazlasıyım, neredeyse doğal olarak–; bir bedenim var ve yaptığım her şey de başlangıcımın devamı; eğer Maya uygarlığı ilgilendirmiyorsa beni, onun kabartmalarına beni bağlayabilecek bir şey olmadığından içimde; benden gelen her şeyi kabul ediyorum çünkü sebepleri bilmiyorum ve bilmeden hayati bir şeyi çiğniyor da olabilirim; bu benim en büyük boyun eğişim, diye düşündü Joana.

En kötüsü de, az önce düşündüğü her şeyi karalayabilirdi. Düşünceleri, bir kere dikleşti mi, bahçedeki heykellere dönüşüyordu, o da bahçede yolunu bulmaya çalışırken onlara bakıp geçiyordu.

Neşe içindeydi o gün, güzeldi de. Biraz da ateşi vardı. Ne gerek var şimdi bu romantizme: biraz da ateş? Ama gerçekten de vardı ateşim: gözler ışıl ışıl, bu güç ve bu güçsüzlük, düzensiz kalp atışları. Bedenine hafif bir rüzgâr, yaz rüzgârı vurunca soğuktan ve sıcaktan titredi baştan ayağa. Sonra da hızlıca düşündü, uydurmaktan kendini alamadan. Çünkü hâlâ çok gencim ve ne zaman dokunulsam ya da dokunulmasam, hissediyorum –diye düşündü. Şimdi mesela, sarışın akarsuları düşlüyorum. Tam da sarışın akarsular olmadığı için, anlıyor musun? e git başımdan. Evet, ama güneşin sapsarı benekleri, bir şekilde sarışın sayılır... Aslında tam olarak uydurmadım. Hep aynı eski tuzak: ne kötülük ne hayal gücü. İlkinde, nihai merkezde, basit sıfatsız his, yuvarlanan bir kaya kadar kör. Hayal gücünde sadece şeytani olanın gücü, yalnızca büyütülmüş ve dönüştürülmüş bir bakış açısı: altında da kayıtsız bir gerçek var. Yalan söyler ve gerçeğe çarparsınız. Özgürlüğün içinde bile, yeni neşeli yollar

seçtiğinde, onları sonradan tanırdı. Özgür olmak devam etmekti ne de olsa ve orada da çizilmiş bir yol vardı. Zaten içinde olan şeyi görürdü ancak. Düş kurmanın lezzetini kaybedince. Peki ya ağladığım gün? –yalan söyleme arzusu da vardı– matematik çalışıyordum ve birden mucizenin muazzam, soğuk imkânsızlığını duydum. Bu pencereden baktım ve tek gerçek, benden kaçmasına neden olmadan o adama asla anlatamayacağım gerçek, gerçek olan tek şey yaşadığım. Gerçekten de, yaşıyorum. Kimim ben? Tamam, bu biraz fazla oldu. Bach'ın renkler konusundaki bir çalışmasını hatırlıyorum ve aklımı kaybediyorum. Buz gibi soğuk ve saf, yine de üzerinde uyuyabilirsin. Kaybediyorum aklımı ama önemli değil, en büyük huzuru halüsinasyonda buluyorum. Kim olduğumu söyleyememem çok garip. Aslında çok iyi biliyorum ama söyleyemiyorum. En çok da söylemekten korkuyorum, çünkü konuşmaya çalıştığımda hem hissettiğim şeyi ifade edemiyorum hem de hissettiğim yavaş yavaş söylediğim şeye dönüşmeye başlıyor. Ya da beni harekete geçiren hissettiğim şey değil de söylediğim şey. Kim olduğumu hissediyorum ve bu beynimin üstünde bir yerde, ağzımda –özellikle de dilimde–, kollarımın yüzeyinde, üstelik içimden de geçiyor, bedenimin en derinlerinden, ama nerede tam olarak, nerede, onu söylemeyi bilmiyorum işte. Tadı gri, biraz da kırmızımsı, eskimiş yerleri hafif mavimsi ve jelatin gibi kayıyor, aheste. Bazen keskinleşiyor ve yaralıyor beni, çarpışıyor benimle. Pekâlâ, şimdi mavi gökyüzünü düşünüyorum mesela. Ama özellikle yaşıyor olmanın kesinliği nereden geliyor? Hayır, iyi değilim. Çünkü kimse kendine bu soruları sormaz, bense... Ama kavramak için yapman gereken tek şey sessiz olmak, bütün gerçeklerin altındaki, indirgenemeyen tek gerçek, varoluş. Ve tüm bu belirsizliklerin altında –renk çalışması– her şeyin mükemmel olduğunu biliyorum, çünkü kendi kaderindeki yolu takip etti adım adım. Hiçbir şey eşyanın mükemmelliğini geçemez, her şeyin hikâyesinde böyledir bu. Ama bu, Otávio öksürdüğünde ve elini şöyle göğsüne götürdüğünde neden gözlerim doluyor, onu açıklamıyor işte. Ya da sigara içtiğinde, o fark etmeden kül bıyığına düştüğünde.

Ah acımak o zaman hissettiğim şey işte. Acımak benim sevme biçimim. Nefret etme ve iletişim kurma biçimim. Beni dünyada tutan şey, bazı insanlar arzuyla nasıl durursa dünyada, bazısı da korkuyla, öyle. Haberim olmadan olan şeylere acımak. Ama yorgunum, bugünkü neşeme rağmen, kim bilir nereden gelen neşe, bir yaz sabahının neşesi gibi. Yorgunum, şimdi fena hâlde! Hadi birlikte ağlayalım, sessizce. Acı çekmiş olmak ve devam etmek için acı çekmeye, öyle tatlı tatlı. Yalın bir gözyaşındaki yorgun acı. Ama bu şiiri özlemekti, itiraf edeyim, Tanrı. Hadi el ele uyuyalım. Dünya yuvarlanıyor ve orada bir yerlerde bilmediğim bir şeyler var. Tanrı üzre, gizem üzre uyuyalım, denizde süzülen sessiz ve kırılgan bir gemi, uyku orada işte.

Neden böyle yanıyordu ve hafifti, kapağı açılmış sobadan gelen hava gibi? Gün diğer günler gibiydi, belki de yaşamın gücü buradan geliyordu. Gün ışığıyla dolu uyandı, zaptedilmiş. Yatakta öylece, kumu, denizi, ölmüş yengesinin evinde deniz suyu içişini, hissetmeyi, her şeyden çok da hissetmeyi düşündü. Birkaç saniye bekledi yatakta, hiçbir şey olmadığı için sıradan bir gündü yaşadığı. Kendini hâlâ arzu-güç-mucizeden kurtarmış değildi, küçüklüğünden beri. Formül durmadan tekrarlanıyordu: ona sahip olmadan hissetmek şeyi. Sadece her şeyin ona yardım etmesi, onu hafif ve saf bırakması gerekiyordu, hayal gücünü ele geçirmek için bir tür oruç. Uçmak kadar zor ve ayağının altında bir şey olmadan kollarında çok değerli bir şeye kavuşmak, bir çocuğa mesela. Oyunun bir yerinde artık yalan söylediği duygusunu da yitirdi –ve her düşüncesinde var olmamaktan korkuyordu. Denizi istedi ve yataktaki çarşafı hissetti. Gün böylece devam etti ve onu geride bıraktı, yapayalnız.

Hâlâ uzanmış sessizce duruyordu, neredeyse hiç düşünmeden, bazen öyle olurdu. Güneş ışığıyla dolu eve bakındı, o saatte, camlar yüksek ve parlaktı, âdeta kendileri ışıktı. Otávio çıkmıştı. Evde kimse yoktu. İçinde de kimse yoktu, eğer isterlerse düşünceleri gerçeklikten bunca kopuk olabilen onun içinde. Eğer yeryüzündeki kendime yukarıdan, yıldızlardan bakarsam kendimden de yalnız olurum. Gece değildi, yıldızlar yoktu, bu

kadar mesafeden kendini görmek imkânsızdı. Dikkati dağıldı, aklına biri geldi –aralıklı büyük dişleri, kirpiksiz gözleri olan biri–, özgünlüğünden son derece emin olduğunu söyleyen biri, ama aslında: hayatım öylesine geceye benziyor ki. Konuştuktan sonra bu biri, orada öylece otururdu, geceleyin bir öküz kadar sessiz; bazen bir mantığı ya da amacı olmayan bir hareketle kafasını sallar, sonra da aptalca düşünmeye devam ederdi. Herkesi şaşkına çevirirdi. Ah evet, adam çocukluğundan geliyordu ve onun hatırasıyla da bir demet kocaman ıslak menekşe, canlılıkla titriyordu... Şimdi daha uyanıktı ama eğer isterse, biraz daha bırakırsa kendini, Joana neredeyse bütün çocukluğunu yeniden yaşayabilirdi... Babasıyla geçirdiği kısa zaman, yengesine taşınması, ona yaşamayı öğreten hocası, gizemli bir şekilde gelen ergenlik, yatılı okul... Otávio ile evliliği... Ama hepsi kısacıktı, küçük bir şaşkın bakış bütün bu gerçekleri silip süpürürdü.

Biraz ateşi vardı, evet. Eğer günah diye bir şey olsa, günah işlemiş olurdu. Tüm yaşamı bir hataydı, o da lüzumsuz biriydi. Sesi olan kadın neredeydi? Sadece dişi olan kadınlar neredeydi? Peki ya çocukken başladığı şeyin devamı? Biraz ateşi vardı. O günlerin sonucu, orada burada gezinmenin, reddetmenin ve aynı şeyleri bin kere yeniden sevmenin. Karanlıkta ve sessizce yaşanan o gecelerden, yükseklerde parıldayan küçük yıldızlar. Yatakta uzanan kadın, yarı ışıktaki açık göz. Karanlıkta yüzen soluk yatak. Bedeninden geçen yorgunluk, ahtapottan kaçan saydamlık. Yıpranmış düşler, görüntülerin başlangıcı. Öteki odada yaşayan Otávio. Ve bir anda hızlı ve gergin bir beden hareketinde toplanan beklemenin bütün yorgunluğu, sessiz bir çığlık. Soğuk o hâlde ve uyku.

...BİR GÜN...

BİR GÜN BABASININ ARKADAŞI uzaklardan geldi ve kucakladı onu. Akşam yemeği saatinde, Joana masadaki sarı çıplak tavuğa dehşet içinde, suçlulukla bakıyordu. Babası ve adam şarap içiyorlardı ve bazen adam şöyle diyordu: — Gidip kendine bir kız peydahladığına inanamıyorum...

Babası da Joana'ya dönüp gülüyor ve şöyle diyordu: — Köşe başından satın aldım onu...

Babası neşeli, aynı zamanda ciddiydi, ekmek topları yapıyordu. Bazen koca bir yudum alıyordu şarabından. Adam Joana'ya döndü ve şöyle dedi: — Domuzların hırıl hırıl hırıldadığını biliyor muydun? Babası cevap verdi: — Sana göre değil bu iş Alfredo... Adamın adı Alfredo'ydu.

— Kızın domuzların yaptıklarıyla oynayamayacak kadar büyük olduğunu, diye devam etti babası, fark etmedin bile...

Hepsi güldü, Joana da. Babası ona bir tavuk kanadı daha verdi, o da ekmeksiz yedi.

— Kız babası olmak nasıl bir duygu?, dedi adam çiğnerken.

Babası peçetesiyle ağzını sildi, başını eğip gülerek şöyle dedi: — Bazen avucumun içinde ılık bir yumurta varmış gibi. Bazen de hiçbir şey: tam bir hafıza kaybı... Arada da kendime ait bir kızım varmış gibi, gerçekten benim olan.

— Küçük kız, küçük kız, pırıl pırıl, fırıl fırıl..., diye şarkı söylemeye başladı adam Joana'ya bakarak. Büyüyünce, genç bir kadın olduğunda falan, ne yapacaksın? — Falan konusunda hiçbir fikri yok dostum, diye çıkıştı babası, ama eğer izin verirse sana planlarından bahsedebilirim. Bana büyüyünce bir kahraman olacağını söyledi...

Adam güldü de güldü. Birden durdu sonra, Joana'nın çenesini avucuna aldı; bu hâlde Joana ağzındakini çiğneyemiyordu: — Sırrın ifşa oldu diye ağlayacak değilsin öyle değil mi küçük kız? Sonra da o doğmadan mutlaka olan bazı şeyler hakkında konuşulmaya başlandı. Bazen olan şeyler hakkında da değildi tam olarak konuştukları, kelimeler sadece –yine o doğmadan önceki. Binlerce kez isterdi yağmurun yağmasını, çünkü o zaman karanlıktan korkmadan uyumak çok daha kolay olurdu. İki adam dışarı çıkmak için şapkalarını aradılar; o da kalktı ve babasının yağmurluğuna yapıştı: — Biraz daha kal...

Adamlar birbirine baktı ve Joana'nın gidip gitmeyeceklerini anlamadığı bir an oldu. Ama babası ve arkadaşı biraz daha ciddi görününce, sonra da birlikte gülünce kalacaklarını anladı. En azından Joana yağmur sesi olmadan, insan sesi olmadan, kara, boş ve durgun evin kalanını düşünmeden yorgunluktan uyuyakalıncaya kadar. Oturup sigara içtiler. Işık gözlerinde kırpışmaya başladı, ertesi gün Joana uyanır uyanmaz gidip tavukları görmek için komşunun avlusunu dikizleyecekti çünkü bugün kızarmış tavuk yemişti.

— Onu unutamadım, diyordu babası, Hep onu düşündüğüm falan yok. Orada burada bir düşünce işte, daha sonra düşünmek için bir hatırlatma notu gibi. Sonra aklıma gelir ve öyle ciddi ciddi de düşünmem onu. Sadece o hafif, acısız sancı, dile gelmeyen bir ah!, belirsiz bir düşünce ânı, sonra unuturum. Adı... –Joana'ya baktı– Elza'ydı adı. Ona şöyle dediğimi hatırlıyorum:

Elza boş çanta gibi bir isim. Zekiydi, dolambaçlıydı –bilirsin nasıldır değil mi?–, kudretliydi. Çıkarımlarında çok hızlı ve sertti, öyle bağımsız ve amansız, öyle ki ilk karşılaştığımızda ona duygusuz demiştim! Düşünsene... Gülerdi, sonra ciddileşirdi. O zaman geceleri ne yaptığını düşlemeye çalışırdım. Çünkü uyuyor olması pek mümkün görünmüyordu. Hayır, hiçbir zaman bırakmazdı kendini, asla. Ve o kuru renk bile –neyse ki kız ona benzemedi–, o renk bir gecelikle gitmezdi... Geceyi dua ederek geçirirdi, karanlık gökyüzüne bakar, birinin nöbetini tutardı. Hafızam kötüydü, ona neden duygusuz dediğimi bile hatırlayamıyordum. Ama onu unutmam çok da kötü değil. Onu hâlâ kumda yürürken düşlüyorum, sert adımlarını, çatık kaşlı, dalgın yüzünü. En tuhafı da, Alfredo, kum olamazdı orada. Yine de bu görüntü öyle inatçı ki, açıklanmaya da direniyor.

Adam sigara içiyordu, neredeyse sandalyesinde yatarak. Joana eski koltuğun kırmızı derisini tırnağıyla kazıdı.

— Bir keresinde, sabaha karşı ateşle uyanmıştım. Neredeyse ağzımda dilimi hissedebiliyordum, sıcak, kuru, bir kırıntı kadar sert. Acı çekmekten ne kadar korkarım bilirsin, ruhumu satmayı yeğlerim. Sonra onu düşündüm. Olağanüstü. Otuz iki yaşımı dolduruyordum, yanılmıyorsam. Onunla yirmi yaşındayken tanışmıştım, ayaküstü. Ve bir sıkıntı ânında, onca arkadaş arasında –hatta sen bile oradaydın, sana ne olduğunu bilmediğimden– o anda onu düşündüm. Şeytandı sanki...

Arkadaşı güldü: — Şeytan, evet...

— Bildiğin gibi değil: hiç insanlara bu kadar öfkeli birini görmemiştim, ama samimi bir öfke ve küçümseme de. Aynı zamanda da o kadar iyi ki... soğuk bir iyilik. Ya da yanılıyor muyum? O tür iyilikten hoşlanmayan da bendim aslında: sanki yüzüne güler gibi. Ama alıştım sonra. Bana ihtiyacı yoktu. Benim de ona, gerçek bu. Ama hep birlikteydik. Hâlâ bilmek istediğimse, her şeyi veririm bunu bilmek için, ne düşünüyordu bu kadar uzun uzun. Sen bile, ki iyi bilirsin beni, onun yanında basit bir adam olduğumu düşünürsün. Yani benim zavallı, küçük ailemin üzerinde bıraktığı intibayı düşün: sanki ailenin

pembe geniş göğsüne alıp bırakmıştım onu — hatırlıyor musun Alfredo? -gülüştüler- sanki çiçek mikrobu taşımıştım ailenin ortasına, bir kâfir, kim bilir başka ne... Her neyse, umarım şuradaki küçük onu taklit etmez. Ya da beni, Tanrı aşkına... Neyse ki Joana kendi yoluna gidecek gibi geliyor bana...

— Sonra ne oldu?, dedi adam ardından.

— Sonrası... hiçbir şey. Ölebildiği kadar erken öldü işte. Neden sonra şöyle dedi adam: — Baksana, kızın neredeyse uyudu... Bir iyilik yap: yatağına götür.

Ama uyumuyordu. Yarı kapalıydı gözleri sadece, başını bir yana eğmiş, sanki yağmur yağıyormuş gibi, her şey hafif hafif birbirine karışıyordu. Böylece uzanıp çarşafı üstüne çektiğinde uykuya daha alışmış olacaktı, karanlığın göğsüne yüklendiğini hissetmeyecekti. Özellikle de bugün, Elza'dan korkmuşken. Ama insan annesinden korkamaz. Anne baba gibidir. Babası onu koridordan odasına götürürken başını ona doğru eğdi, kollarından gelen ağır kokuyu duydu. Konuşmadan, hayır, hayır, hayır, dedi... Kendini neşelendirmek için de şöyle düşündü: yarın, yarın ilk iş yaşayan tavuklara bak.

Son güneş ışığı da dışarıda, yeşil dallarda titreşiyordu. Güvercinler gevşek yeryüzünü tırmalıyordu. Ara sıra esinti ve okul avlusunun sessizliği sınıfa erişiyordu. Sonra her şey hafifliyordu, öğretmenin sesi beyaz bayrak gibi dalgalanıyordu.

— Ve gün geldi, o ve ailesi hep mutlu yaşadılar.

— Duraksama -ağaçlar arka bahçede hışırdıyordu, bir yaz günüydü. — Bir dahaki derse bu hikâyenin özetini çıkarın.

Hâlâ hikâyenin içine dalmış hâlde olduklarından çocuklar yavaş hareket ediyorlardı, gözleri baygın, ağızları yarı açık.

— Mutlu olunca ne geçer elinize?, sesi doğru, keskin bir oktu.

Öğretmen Joana'ya baktı. — Tekrarla soruyu...?

Sessizlik. Öğretmen kitapları dizerken gülümsedi.

— Tekrar sor, Joana, tam duyamadım seni.

— Bilmek istediğim şu: mutlu olduğunda ne olur? Ardından ne gelir yani? -inatla tekrar etti küçük kız.

Kadın ona şaşkınlıkla baktı.

— Bu nasıl düşünce böyle! Ne demek istediğini anladığımı sanmıyorum, ne düşünce ama! Başka kelimelerle tekrar sor...

— "Mutlu olmak ne içindir?"

Öğretmenin yüzü kızardı -neden mahcup olduğunu kimse anlamamıştı. Bütün sınıfı gördü ve onları teneffüse çıkardı.

Hademe Joana'yı ofise çağırdı. Öğretmen de oradaydı. — Otur... Çok mu oyun oynadın?

— Biraz...

— Büyüyünce ne olmak istiyorsun?

— Bilmiyorum.

— Peki o hâlde, bak, benim de bir fikrim var -kızardı.

— Bir kâğıt al, bana bugün sorduğun soruyu yaz ve onu uzun süreliğine bir kenara koy. Büyüdüğünde tekrar oku. - Joana'ya baktı. — Kim bilir. Belki bir gün o soruya kendin cevap verebilirsin... - Yüzündeki ciddi ifade gitti, yanakları kızardı. — Ya da belki önemli gelmez artık ve en azından eğlenirsin...

— Hayır.

— Neye hayır? -diye sordu öğretmen şaşkın.

— Eğlenmeyi sevmem. -dedi Joana gururla. Öğretmen yine kızardı. — İyi, git oyna hadi.

Joana iki sıçrayışla kapıya varınca öğretmen tekrar seslendi ona, bu kez boynuna kadar kızarmıştı, gözleri aşağıdaydı, masadaki kâğıtları karıştırıyordu. — Tuhaf olduğunu düşünmedin mi... soruyu saklamak için yazmanın komik olduğunu?

— Hayır, dedi Joana. Avluya geri döndü.

JOANA'NIN GEZİNTİSİ

— DİKKATİM ÇOK DAĞILIYOR, dedi Joana Otávio'ya.

Tıpkı dört duvarla çevrili alanın özel bir değeri olması gibi, bir alan olduğundan değil dört duvarla çevrili olmasından kaynaklanan bir değer. Otávio onu kendisine, Joana'nın olmadığı bir şeye dönüştürmüştü, Joana da bunu hem kendine hem ona acıdığından kabullenmişti, çünkü ikisi de aşk yoluyla birbirlerini özgürleştirmeyi beceremiyorlardı, çünkü Joana kendi acı çekme korkusunu, isyan sınırının ötesine geçememe beceriksizliğini uysalca kabullenmişti. Dahası: nasıl olur da kendini hapsetmesine izin vermeden bir adama bağlayabilirdi kendini? nasıl bedeninin ve ruhunun etrafına dört duvarını çıkmasına engel olabilirdi? Şeylere onlar tarafından sahip olunmadan sahip olmanın bir yolu var mıydı? İkindi çıplak ve duruydu, başı sonu yoktu. Hafif siyah kuşlar, taze havada birbirlerinden uzak, tek bir insan gözü onlara değmeden uçuyorlardı. Dağın ötesine yığılarak kalın ve kapalı. Buna bakmanın iki yolu vardı: birincisi uzakta ve büyük olduğunu düşlemek; ikincisi de küçük ve yakın

olduğunu. Ama her iki durumda da, aptal, sert ve kahverengi bir dağ. Bazen doğadan ne kadar da nefret ediyordu. Neden olduğunu bilmeden, bu son düşünce vuruyordu onu sanki, dağ ile birlikte, bir karara varıyordu, açık avucuyla masaya vurarak: işte! ağırca. Yeşil gri şey Joana'nın içine tembel bir beden gibi yayılıyordu, ince ve kaba, en derinine doğru, bütünüyle kuru, tükürüğü olmayan bir gülümseme gibi, uykusuz, cansız gözler gibi, şey kendini hareketsiz dağın önünde temize çekiyordu. Eliyle kavramadığı şey ihtişamlı ve uzundu, özgürdü ve onu özetlemek faydasızdı: temiz hava, yaz ikindisi. Çünkü bundan fazlası olmalıydı. Yapraklı ağaçlara karşı faydasız bir zafer, her şeyin o amaçsız varoluşu. Ah, Tanrım! Bu, evet, bu: eğer var olsaydı Tanrı, bu dünyayı hemen terk ederdi şüphesiz, aşırı temiz bir dünyayı, cumartesi günkü bir evin hâli gibi, tozsuz, sabun kokulu. Gülümsedi Joana. Neden cilalanmış, temiz bir ev kaybolmuş hissettiriyordu ona kendini, sanki bir manastırdaymış, mahzun hâlde koridorlarında dolaşıyormuş gibi? Ve gözlemlediği daha pek çok şey. Karaciğerine buz bastırsa, mesela, uzak, keskin heyecanlarla, ışıltılı, uçup giden fikirlerle dolardı ve sonra konuşması gerekse şöyle derdi: yüce, uzanmış ellerle, gözleri kapalı belki de.

— Yani dikkatim çok dağılıyor, diye tekrarladı.

Kuru bir dal gibi hissediyordu kendini, havada asılı kalmış. Kırılgan, eski ağaç gövdesiyle kaplı. Belki susuzdu, ama yakında su yoktu. Ve her şeyden çok eğer o anda bir adam onu kucaklayacak olsa, sinirlerinde yumuşak bir tatlılık hissetmeyeceğine dair o boğucu kesinlik ama limon suyu sızlatıyordu sinirlerini, bedeni ateşin yanındaki tahtalar gibi, eğilmişti, çatırdıyordu ve kuruydu. Kendini şöyle diyerek yatıştıramıyordu: bu sadece bir ara, yaşam sonra bir kan dalgası gibi gelecek, yıkayacak beni, kavrulmuş tahtayı ıslatacak. Kendini kandıramıyordu çünkü aynı zamanda yaşıyor olduğunu biliyordu ve bu anların zor bir şeyin, minnettar olacağı acılı bir deneyimin zirvesi olduğunu: âdeta zamanı kendi dışında duyuyordu, kendini zamandan çıkararak.

— Yürümeyi sevdiğini fark ettim, dedi Otávio yerden bir dal alarak. Aslında evlenmeden önce de severdin.

— Evet, hem de çok –diye yanıtladı.

Ona herhangi bir düşünceyi verip aralarında yeni bir ilişki yaratabiliyordu. Bu, insanlarla birlikteyken yapmaktan en çok hoşlandığı şeydi. Geçmişin peşinden gitmek zorunda değildi, tek kelimeyle bir yaşam yolu uydurabilirdi. Şöyle derse: üç aylık hamileyim, hadi bakalım! aralarında bir şey canlanıverirdi. Otávio çok da canlandırıcı sayılmazdı aslında. Onun yanındayken en olası ihtimal zaten olmuş bir şeye bağlanmaktı. O zaman bile, "bana bulaşma, bana bulaşma" diyen bakışı altında, Joana zaman zaman elini açar ve bir kuşu havaya salardı. Ama bazen de belki söylediği şeyin doğası gereği aralarında bir köprü oluşmazdı, hatta tam tersine bir mesafe olurdu. "Otávio" –derdi ona birden–, bir noktanın, boyutları olmayan tek bir noktanın en büyük yalnızlık olduğu geldi mi hiç aklına? Bir nokta kendine bile güvenemez, çoğunlukla kendi dışında da olmadığından." Sanki kocasında sıcak bir kömüre çarpmıştı Joana, cümle yuvarlanmış, ellerinde kıvranmıştı, ta ki başka bir cümleyle başından savana kadar, gri kadar soğuk, mesafeyi kapatmak için gri: yağmur yağıyor, açım, güzel bir gün. Belki de, Joana nasıl oyun oynanır bilmediğinden böyle oluyordu. Ama seviyordu onu, onun yerden dalları alışını.

Ilık, temiz ikindi havasında soluklandı ve suya ihtiyacı olan yanı hâlâ gergin ve katıydı, gözleri bağlı silahın patlamasını bekleyen biri gibi.

Gece indi ve aynı sıkıcı hızda nefes almaya devam etti. Ama şafağın ışığı yatak odasını yumuşakça aydınlatınca, eşya gölgeden kurtuldu, yeni sabahın kendisini çarşafların arasından hatırlattığını hissetti ve gözlerini açtı. Yatakta doğruldu. İçinde sanki ölüm yokmuş gibi bir his vardı, sanki aşk onu birleştirebilirdi, sanki sonsuzluk yenilenmeydi.

....YENGE...

UZUN BİR YOLCULUKTU ve uzaktaki fundalıktan ıslak bitkilerin soğuk kokusu geliyordu.

Sabahın çok erken saatleriydi ve Joana daha yüzünü bile yıkamaya vakit bulamamıştı. Yanında hizmetçi vagondaki reklamı heceleyerek oyalanıyordu. Joana sağ şakağını koltuğa dayamış tekerleklerin tatlı sesiyle kendini bir rehavete bırakmıştı, uykulu hâlde kırlardan geçiyordu. Toprak kısık gözlerinin altından kayıyordu, hızlı, gri, sabit ve kısa şeritlerle çizilmiş. Gözlerini açsa taşı görecekti, bu da gizemi mahvedecekti. Ama gözlerini kıstı ve böylece tren daha hızlı gidiyormuş ve serin, tuzlu şafak esintisi daha güçlü esiyormuş gibi hissetti.

Kahve ile birlikte çok fazla şefkat ve acımayla yedirdikleri için geri çevirmeye utandığı koyu -şarap ve hamam böceği tadında- bir kek yerdi. Şimdi midesine oturuyor bu ve öbür acıya -perdenin arkasında hareketsizce duran o öbür acıya- karışan bir acı indiriyor bedenine, onunla uykuya dalıyor ve onunla uyanıyor.

— Bu kayan kum öldürüyor insanı, diye hayıflandı hizmetçi.

Yengesinin evine çıkan, plajı müjdeleyen kum birikintisinden geçiyordu. Kum taneciklerinin altından, tatlı beyazlığın yüzeyinde sertçe kıvrılmış ince, koyu çimenler fışkırıyordu. Tehditkâr bir rüzgâr görünmeyen denizden esiyor, tuzu, kumu, suların yorgun seslerini taşıyor, eteklerini bacaklarının arasına dolaştırıyordu, kızın ve kadının tenine azgınca vuruyordu.

— "Bu ne şiddet" dedi hizmetçi sıkılmış dişlerinin arasından. Daha da kuvvetli bir rüzgâr eteğini yüzüne savurdu; koyu, kaslı baldırlarını meydana çıkardı. Hindistan cevizi ağaçları umutsuzca bükülmüştü, saklı ve şiddetli aydınlık kuma ve gökyüzüne yansımıştı birden, güneş daha yüzünü göstermemişti gerçi. Tanrım, ne oldu böyle her şeye? Hepsi bağırıyor: hayır! hayır! Yengesinin evi rüzgârın ve ışığın girmediği bir sığınaktı. Kadın iç çekerek koyu renk ağır mobilyaların olduğu ve çerçeveli adamların gülümseyişinin hafifçe parıldadığı kasvetli antrede oturdu. Joana ayakta duruyor, keskin tuzlu havanın ardından tatlı ve durgun gelen ılık kokuda güçlükle soluk alıyordu. Şekerli küf ve çay.

Evin içine giden kapı nihayet açıldı ve büyük çiçek baskılı bir elbise giyen yengesi ona doğru atıldı. Joana kendini korumak için hareket edemeden, onu hıçkırıklarla sarsan iki büyük ve yumuşak, ılık et parçasının arasına gömülmüştü. Oradan, karanlığın içinden, sanki bir yastığın altındaymış gibi, hıçkırıkları duydu: — Zavallı öksüz yavrucuk! Yüzünün yengesinin göğsünden tombul ellerle şiddetle uzaklaştırıldığını ve yengesinin onu bir an için incelediğini hissetti. Yengesi bir hareketten diğerine hiçbir geçiş olmadan, hızlı, haşin sarsıntılarla atlıyordu. Bedenini yeni bir ağlama nöbeti sardı ve Joana gözlerine, ağzına, boynuna kendinden geçmiş öpücükler kondurulduğunu duydu. Yengesinin dili ve ağzı bir köpeğinki gibi yumuşak ve ılıktı. Joana bir an için gözlerini kapadı, mide bulantısını ve midesinden yükselen koyu keki bedeninde ürpertiyle yatıştırdı. Yengesi büyük, buruşuk bir mendil çıkardı ve burnunu sildi. Hizmetçi orada öylece durmuş, bacakları gevşek, ağzı açık resimleri izliyordu. Yengesinin göğsü derindi, insan elini bir torbaya daldırır gibi

daldırabilir ve bir sürpriz, bir hayvan, bir kutu, kim bilir başka neler çıkarabilirdi. Hıçkırdığından şimdi daha da büyüyordu göğüsleri ve evin içinden de sarımsakla karıştırılmış fasulye kokusu geliyordu. Şüphesiz bir yerde birisi büyük yudumlarla zeytinyağı içiyordu. Yengenin göğsü bir insanı içine gömebilirdi!

— Bırak beni! -diye bağırdı Joana sertçe, ayaklarını yere vuruyor, tepiniyordu, gözleri büyümüştü, bedeni titriyordu.

Yenge piyanoya yaslandı, geri çekildi. Hizmetçi şöyle dedi:
— Bırakın, yorgun sadece.

Joana hızlı hızlı soluk alıyordu, yüzü bembeyaz olmuştu. Kararmış gözlerini girişte dolaştırdı, rahatsız hâlde. Duvarlar kalındı, kapana kısılmış gibiydi, kapana kısılmış! Resimdeki bir adam sakallarının arasından ona bakıyordu ve yengesinin göğüsleri Joana'nın üzerine dökülebilirlerdi, çözülmüş yağ olarak. Ağır kapıyı itti ve kaçtı.

Bir rüzgâr ve kum dalgası antreye girdi, perdeleri uçuşturdu, içeriye temiz hava getirdi. Açık kapıdan, elinde mendiliyle hıçkırıklarını ve şaşkınlığını bastıran yenge -ah korkunç hayal kırıklığı- birkaç dakika için yeğeninin zayıf, çıplak bacaklarının koştuğunu gördü, gök ve yer arasında koşturduğunu, plaja doğru kaybolana değin.

Joana öpücüklerle ve gözyaşlarıyla ıslanan yüzünü elinin tersiyle kuruladı. Daha da derin nefes alıyor, hâlâ o ılık salyanın yavan tadını, yengesinin göğsünden gelen tatlı kokuyu duyuyordu. Öfke ve iğrenme onu dalga dalga sarınca, daha fazla kendini tutamayarak, taşların arasında bir boşluğa kustu, gözleri kapalı, bedeni acı içinde ve kin doluydu.

Rüzgâr şimdi onu hafifçe yalıyordu sanki. Solgun ve kırılgan, soluğu hafif, rüzgârın bedeninin üzerinden, içinden, tuzlu ve canlı geçtiğini, ona güç verdiğini hissetti. Gözlerini yarım açtı. Aşağıda deniz parlak dalgalarla ışıldıyor, orada öylece derin, devasa, durgun uzanıyordu. Yoğun ve isyankârdı, kendi etrafında dolanıyordu. Neden sonra sessiz kumun üzerine gelişigüzel yayıldı... yayıldı canlı bir beden gibi öylece. Küçük dalgaların ötesinde deniz vardı -deniz. Deniz -dedi sessizce, boğuk bir sesle.

Kayaların üzerinden aşağıya doğru indi, ayağına su değene kadar tenha plaja doğru hâlsizce yürüdü. Bacakları titreyerek çömelip biraz deniz suyu içti. Öylece durdu bir süre. Arada bir gözlerini hafifçe kapadı, deniz seviyesine kadar ve sallandı, görüntü çok keskindi –sadece uzun yeşil çizgi, gözlerini suyla sınırsız birleştiriyordu. Güneş bulutların arasından çıktı, suyun üzerinde parlayan minik kıvılcımlar da yanan ve sönen küçük ateşlerdi. Deniz, dalgalarının ötesinde, ona uzaktan bakıyordu, sessizce, ağlamadan, bağırmadan. Büyük, büyük. Büyük, diye gülümsedi. Ve, birden, tam da öyle, beklenmedik şekilde içinde güçlü bir şey duydu, onu biraz sarsan gülünç bir şey. Ama soğuk değildi ya da üzgün olduğundan değildi, denizden gelen büyük bir şeydi, ağızdaki tuzdan gelen ve ondan, kendisinden gelen. Hüzün değildi, neredeyse korkunç bir mutluluk... Denize ve sessiz titreyişine her baktığında o gerginliği hissederdi ve sonra bedeninde, belinde, göğsünde gevşeme. Gülmesi mi gerekiyordu, bilmiyordu çünkü komik olan bir şey yoktu. Tam tersi, ah tam tersi, ardında dün olan şey vardı bunun. Yüzünü elleriyle kapadı, neredeyse utançla bekleyerek, kahkahasının sıcaklığını duyarak ve soluğunun içine çekilerek. Su şimdi çıplak ayaklarını sarıyor, parmaklarının arasında gürlüyordu, şeffaf bir hayvan gibi çekiliyordu sonra. Şeffaf ve canlı... İçesi geldi onu, yavaşça ısırarak. Kavrayan ellerle yakaladı onu. Sessiz küçük havuz, güneş ışığında sakince parıldıyor, ısınıyor, süzülerek çekiliyor, kaçıyordu. Toprak emiyordu onu hızlı-hızlı ve sonra orada öylece duruyordu, sanki hiç tanımıyormuş bir damla suyu gibi. Yüzünü ıslattı onunla, dilini boş, tuzlu avucunda gezdirdi. Tuz ve güneş parlak küçük oklardı orada burada doğan, onu sokan, ıslak yüzünün derisini gerdiren. Mutluluğu arttı, boğazında bir hava torbası gibi birikti. Ama şimdi huzurlu bir mutluluktu bu, gülesi gelmeden. Neredeyse ağlayacağınız bir mutluluktu, Tanrım. Düşünce yavaşça geldi ona. Korkusuz, bugüne kadar olduğu gibi gri ve gözyaşı dolu değil, ama güneşin altındaki beyaz kum gibi çıplak ve sessiz. Öldü babacık. Öldü babacık. Yavaşça nefes aldı. Öldü babacık.

Şimdi neredeyse biliyordu babasının öldüğünü. Şimdi, denizin yanında, pırıltı bir balık banyosu gibiyken. Babası denizin derin olduğu gibi ölmüştü! anladı birden. Babası denizin dibinin görülemediği gibi ölmüştü, hissetti.

Ağlamaktan bitkin düştüğü yoktu. Babasının bittiğini anlamıştı. O kadar. Ve üzüntüsü büyük, ağır bir yorgunluktu, öfkesiz. Devasa plaj boyunca yürüdü bununla. Koyu ve ince ayaklarına baktı, sessiz beyazlığa karşı ince dallar gibi, daldıkları yerden ritmik bir şekilde çıkıyorlardı, bir solukta. Yürüdü, yürüdü ve yapılacak bir şey yoktu: ölmüştü babası.

Kuma yüzüstü uzandı, elleri yüzünü kavramış sadece minik bir hava boşluğu bırakıyordu. Karardı karardı ve daireler ve kırmızı lekeler, dolu, gergin benekler yavaşça belirmeye başlıyor, büyüyor, küçülüyordu. Kum tanecikleri tenini kesti, gömüldüler içine. Gözleri kapalı olduğu hâlde plajda dalgaların hızlı hızlı geriye çekildiğini hissediyordu, göz kapakları da kapalıydı üstelik. Sonra uysalca geri döndüler, palmiyenin yaprakları genişledi, bedeni gevşek. Seslerini duymak iyiydi. Bir insanım ben. Ve pek çok şey de gelir peşinden. Ne? Ne olursa olsun söyleyecekti kendine. Kimse anlamazdı nasılsa: o bir şey düşünürdü ve sonra onu aynı şekilde nasıl anlatacağını bilmezdi. Özellikle de her şeyin imkânsız olduğunu düşünmeye gelince. Örneğin bazen bir fikri olurdu ve şaşkın düşünürdü: neden bunu daha önce düşünmedim? Bu birden masada küçük bir leke görmek ve fark etmemiştim demek gibi bir şey değildi! Yok, değildi... Düşünülmüş şey düşünülmeden önce var olmazdı. Örneğin şunun gibi: Gustavo'nun parmaklarının izi... Sen söylemeden hayat bulmuyor: Gustavo'nun parmaklarının izi... Düşündüğün düşünülmüş oluyor artık. Dahası: her düşünülen o andan sonra var olmaya başlıyor değil... Çünkü şöyle desem: Yengem amcamla yemek yiyor, hiçbir şeye hayat vermiş olmuyorum. Ya da şunda karar kılsam: dolaşacağım; iyi, dolaşmış oluyorum... ve hiçbir şey var olmuyor. Ama desem ki mesela: mezarlığın üzerindeki çiçekler, işte, mezarlıktaki çiçekleri düşünmeden önce var olmayan bir şey vardı. Müzik de böyle. Neden var olan her müzik parçasını kendi başı-

na çalamıyordu? — Açık piyanoya baktı -müzikle doluydu içi... Gözleri büyüdü, karardı, efsunlandı. "Her şey, her şey."

O zaman yalan söylemeye başladı işte. — Ne de olsa çoktan başlamış bir insandı. Tüm bunların açıklaması zordu, "asla" sözcüğü gibi, ne eril ne dişil olan. Ama öyle olsa bile ne zaman "evet" diyeceğini bilmiyor muydu? Bilirdi. Ah, gittikçe daha fazlasını. Mesela deniz. Çoktu deniz. Onu düşünerek kuma gömüldüğünü hissetti, ya da bakmak için gözlerini açtığını, ama sonra bakacak bir şey de bulamıyordu. Yengesinin evinde şüphesiz ilk birkaç gün şeker vereceklerdi. Mavi beyaz küvette yıkanacaktı, evde yaşıyor olacağından. Ve her gece, hava karardığında, gecelik giyip yatacaktı. Sabahları, sütlü kahve ve çörek. Yengesi hep büyük çörekler yapardı. Ama tuzsuz. Karalar giymiş bir insanın treni beklemesi gibi. Yemeden önce denize banardı çörekleri. Bir ısırık alır sonra bir yudum kahve içmek için eve uçardı. Ve giderdi böyle. Sonra avluda oynardı, sopaların ve şişelerin olduğu. Ama her şeyden önce o tavuksuz kümes. Örse ve kir ve kuruyan bir şeyler kokuyordu. Ama yaşayabilirdi de insan, içine, yere çok yakına, toprağa bakarak. Yeryüzü o kadar çok parçadan yapılmıştı ki ne kadar olduğunu düşünmek başını ağrıtıyordu insanın. Kümesin çubukları, her şeyi vardı, Joana'nın evi olabilirdi. Ve bir de amcasının çiftliği vardı, çok iyi bilmediği, ama bundan sonra tatillerini orada geçirecekti. Ne çok yeni şey kazanmıştı, değil mi? Yüzünü ellerinin içine gömdü. Ah, ne korkunç, ne korkunç. Ama sadece korkunç da değildi. Daha çok insanın bir şeyi bitirince "Bitirdim öğretmenim" demesi gibiydi. Öğretmen de şöyle derdi: "Oturup diğerlerini bekle." Ve sen de orada öylece sessizce oturur beklerdin, bir kilisede gibi. Uzun bir kilise ve hiçbir şey söylemeden. İnce, hassas azizler. Dokunmak için soğuk. Soğuk ve ulu. Ve hiçbir şey hiçbir şey söylemiyor. Ah, korku, korku. Ama sadece korkunç değildi. Yapacak bir şeyim yoktu, ne yapacağımı bildiğim de. Güzel bir şeye bakmak gibi, şirin küçük bir civciv, deniz, boğazında bir düğüm. Ama sadece bu da değildi. Kıpraşan açık gözler, perdenin ardındaki şeylerle karışıyordu.

JOANA'NIN MUTLULUKLARI

BAZEN HİSSETTİĞİ ÖZGÜRLÜK açık düşüncelerden gelmiyordu ama düşüncelere dökülmeyecek kadar organik olan algılardan yapılma bir hâlden geliyordu. Bazen bu hissin altında ona belli belirsiz türünü ve rengini veren bir fikir sallanıyordu.

Şöyle mırıldandığında düştüğü hâldi: sonsuzluk. Düşüncenin kendisi sonsuzluk gibi bir niteliğe bürünüyordu. Sihirli bir şekilde derinleşiyor ve genişliyordu, gerçek bir içeriği ya da biçimi olmadan, ama aynı zamanda boyutları da olmadan. Eğer bu hissin içinde birkaç an daha kalabilse bir vahiy inecekmiş izlenimi –kolayca, sadece dünyadan uzaya uzanarak dünyanın kalanını görmek gibi. Sonsuzluk sadece zaman demek değildi, ama bedeninde ölüm nedeniyle tutamadığı derine kök salmış kesinlik gibi bir şeydi; sonsuzluğun ötesine geçmenin imkânsızlığıydı sonsuzluk; ve biraz da soyut olan mutlak bir saflık hissiydi sonsuz olan. Her şeyden çok da ona gerçekten sonsuzluk duygusu veren kaç tane insanın, günün birinde kayan bir yıldı-

zın hızıyla şimdiden uzakta olacak bedeninden sonra geleceğini bilmenin imkânsızlığıydı.

Sonsuzluğu tanımladı ve açıklamalar kalbin vuruşları kadar hayati şekilde doğuyorlardı. Tek bir devresini bile değiştirmezdi, onun gerçeği bu şekildeydi. Ama doğar doğmaz da mantıken boş hâle geliyorlardı. Sonsuzluğu zamandan büyük bir nicelik olarak tanımlamak ve hatta insan aklının fikri alabileceğinden daha büyük olarak tanımlamak onun süresini kestirmesine izin vermiyordu. Niteliği tam olarak niceliğe bürünmüyordu, ölçülebilir ya da bölünmüş değildi çünkü ölçülebilen ve bölünebilen her şeyin bir başı ve sonu vardı. Sonsuzluk aşındırılmış sonsuzca büyük bir nicelik değildi ama bir ardıllıktı.

Neden sonra Joana birden en büyük güzelliğin ardıllıkta bulunduğunu anladı, o hareket biçimi açıklıyordu –şöyle bağırmak öyle yüce ve saftı ki: hareket açıklıyor biçimi!– ve ardıllıkta acı da vardı çünkü beden bölünmemiş sürekliliğin hareketinden daha yavaştı. Hayal gücü kavrıyor ve şu ânın geleceğine sahip oluyordu, beden orada yolun başındayken, başka bir hızda yaşarken, ruhun deneyimine kör... Bu algılamalarla –onlar yoluyla Joana bir şeyi var etmişti– kendine yeten bir coşkuyla konuşuyordu.

Pek çok iyi duygu vardı. Dağa tırmanmak, tepede durmak ve ardına bakmaksızın geçtiği toprağı hissetmek, uzaktaki çiftlik. Rüzgâr kıyafetlerini, saçını kabartıyordu. Kolları serbest, kalbi şiddetle açılıp kapanıyor, ama yüzü güneşin altında aydınlık ve huzurlu. Ve en çok da ayaklarının altındaki yeryüzünün, gizemini çözecek kavrayışın işgalinden korkmasına gerek olmayacak kadar derin ve gizli olduğunu bilmek. Bu duygu bir tür görkem gibiydi.

Müziğin bazı anları. Müzik düşünceyle aynı kategorideydi, ikisi de aynı harekette ve türde titreşiyordu. Düşünceyle aynı nitelikte, duyulduğunda öyle içtendi ki kendini ifşa ediyordu. Öyle içten bir düşünce ki, Joana en ufak nüansın tekrarlandığını duysa seslerin nasıl da ele geçirildiğine ve dağıldığına şaşıyordu. Popüler olunca ahengini duymuyordu artık –o zaman

onun olmuyordu artık. Ya da benzerliği yok ederek bir parçayı birkaç kere duysa: çünkü onun düşünceleri kendilerini hiç tekrar etmezlerdi, ama müzik aynen kendisi gibi tekrar edilebilirdi –düşünceler sadece yaratılırken müziğe benziyordu. Joana her sesle derinden bir özdeşlik kurmuyordu. Sadece saf olanlarla, ne trajik ne komik olanları seviyordu.

Görülecek çok da şey vardı. Bazı görme anları "mezarın üzerindeki çiçekler" gibiydi: görülen şey var olmaya geçiyordu. Ama Joana ne bir mucizedeki hayali ne de Cebrail'in ilan ettiği hayali bekliyordu. Zaten gözünü diktiği şeyler de şaşırtıyorlardı onu ama birden, ilk kez görünce, bir anda şeyin hep canlı olduğunu kavrayınca. Böylece, bir köpek havlıyor, göğe çizili. Kendi başına dikiliyor, kendini açıklamak için başka bir şeye ihtiyaç duymuyor... Açık bir kapı ileri geri sallanıyor, bir ikindinin sessizliğinde gıcırdayarak... Ve birden, evet, gerçek olan şey orada. Kimsenin bilmediği birinin eski bir portresi ve eski olduğundan ya da portredeki kişi toza dönmüş olduğundan tanımayacak da –bu mütevazı niyet eksikliği ona iyi, sessiz bir an sağlıyordu. Bir de bayraksız bir direk, dik ve dilsiz, bir yaz günü dikilen –yüz ve beden kör. Bir hayal görmek için, şeyin kendini ifşa etmesi veya üzgün ya da mutlu olması gerekmiyordu. Yapması gereken tek şey var olmaktı, mümkünse kımıldamadan sessizce, izi içinde hissedebilmek için. Tanrı aşkına, varoluşun izi... Ama aranmamalı o, çünkü var olan her şey zorla var oluyordu... Ve görmek, şeylerin sembolünü şeylerin kendisinde şaşırmaktan ibaret.

Keşifleri akıl karıştırıcıydı. Ama bu aynı zamanda onlara belli bir çekicilik de veriyordu. Mesela izin açıkça sahip olduğu o uzun, keskin çizgileri kendine nasıl açıklamalı?

İnce ve narinlerdi. Bir an çizgiden başka bir şey değillerdi, başladıkları aynı hâlde bitiyorlardı. Bölünmüş, sonlandıkları için değil, kimse onları bir sona götüremediği için hep durdurulmuş. Daireler daha mükemmeldi, daha az trajiklerdi ve onu çok da duygulandırmıyorlardı. Daireler insan işiydi, ölmeden önce biten ve Tanrı'nın bile onları daha iyi bitiremeyeceği. Doğru, ince, gevşek çizgilerse –düşünceler gibiydi.

Başka karışıklıklar da. Çocuk-Joana'yı deniz kenarında böyle hatırlıyordu: ineğin gözlerinden gelen huzur, denizin uzanmış bedeninden gelen huzur, denizin derin rahminden, kaldırımda sertçe yatan kediden. Her şey bir, her şey bir... diye mırıldanmıştı ezgili. Şaşkınlığı denizin, kedinin, ineğin ve kendisinin birbiriyle olan bağlantısından geliyordu. Küçük bir kızken, denize bakarak, "her şey bir" deyip demediğini ya da onu daha sonra öyle hatırlayıp hatırlamadığını tam olarak bilmemesinden de geliyordu. Kafasının karışıklığı sadece bir lütfu değil, bir gerçekliği de taşıyordu. Ne hissettiğini tam olarak sıraya koyup anlatabilse "her şey bir"in özünü kaybedecekmiş gibi hissediyordu. Kafa karışıklığı içinde farkında olmasa da gerçek kendisiydi, ki bu da belki ona bilmekten daha çok yaşam kuvveti veriyordu. Bu gerçek, ifşa olsa da, Joana'nın gövdesinin bir parçası değil de bedenini artık onun olmayan her şeye ölçüsüzce, belirsizce bağlayan kökeni olduğu için kullanamadığı gerçek.

Ah, mutluluk için çok neden vardı, kahkahasız mutluluk, ciddi, derin, taze. Konuştuğu anda kendiyle ilgili şeyleri keşfettiğinde, düşünceleri kelimeye paralel gidiyordu. Bir gün Otávio'ya çocuk-Joana hakkında, herkesten çok daha iyi oyun oynamayı bilen hizmetçiyle ilgili hikâyeler anlatmıştı. Rüya görme oyunu oynardı.

— Uykuda mısın?

— Hem de çok.

— O zaman uyan, gece yarısını geçti... Rüya gördün mü? Önce kuzuları görmüştü rüyasında, sonra okula gittiğini, süt içen kedileri. Sonra yavaş yavaş mavi koyunlar gördü, ormanın ortasında bir okula gittiğini, altın çay tabaklarından süt içen kedileri. Ve rüyaları gittikçe daha yoğun olmaya başladı ve kelimelere dökülmesi güç olan renklere büründüler.

— Beyaz topların şeyin içinden havaya yükseldiğini gördüm...

— Hangi toplar, neyin içinden?

— Bilmiyorum sadece yükseliyorlar... Onu dinledikten sonra Otávio şöyle demişti:

— Seni çok küçük yaşta terk etmiş olduklarını düşünmeye başlıyorum... yengenin evi... yabancılar... sonra da yatılı okul...

Joana düşünmüştü: ama öğretmen vardı. Şöyle cevap verdi:

— Hayır... Ne yapabilirlerdi ki başka benimle? Bir çocukluğu olmak çok güzel değil mi? Onu benden kimse alamaz... — ve o anda kendini dinlemeye başlamıştı bile, merakla.

— Küçüklüğüme bir dakikalığına bile dönmezdim, diye devam etti. Otávio dalgın, şüphesiz kuzeni İsabel ve tatlı Lídia ile olan günleri düşünüyordu. Bir an bile.

— Ben de, diye aceleyle cevap verdi Joana, bir saniye bile. Özlemiyorum çocukluğumu, anladın mı? — Ve bu anda yüksek sesle ilan etti, yavaşça, etkilenmiş, — Özlemiyorum çünkü yaşarken olduğundan daha çok sahibim çocukluğuma şimdi...

Evet kanla karışık pek çok güzel şey vardı. Ve Joana aynı anda birkaç farklı şekilde düşünüp hissedebiliyordu. Bu şekilde, Otávio konuşurken, onu dinliyor olsa da, bir yandan da camdan, güneşin altındaki pis, hafif ve hızlı bir yaşlı kadını gözlemliyordu –bir dal esintide titriyordu. Bunca kadınlığın olduğu kuru bir dal, diye düşündü Joana, zavallıcık bedeni kurumamış olsa çocuğu olabilirdi. Neden sonra, Joana, Otávio'ya cevap verirken, ne-yapsam anlarından birinde, babasının oynasın diye onun için özel olarak yazdığı dörtlüğü hatırladı:

Papatya ve Menekşe tanışırlardı, biri kördü, diğeriyse oldukça deli, kör olan deli olanın dediklerini duyar, ve kimsenin görmediğini görürdü sonunda... dönüp duran bir tekerlek gibi, havayı coşturan ve bir esinti yaratan.

Acı çekmek bile güzeldi çünkü en ufak bir acıda var olmaya başlıyordu o da –ayrı bir nehir gibi.

Ve gelen... gelen... anı da bekleyebilirdi ve uyarmadan şimdiye girişir ve birden çözülürdü... ve bir başkası gelirdi... gelirdi...

...BANYO...

YENGESİ ALDIKLARININ PARASINI ödemeye gidince Joana kitabı dikkatlice diğerlerinin arasından çekip çıkardı, kolunun altına koydu. Yengesinin rengi attı.

Yengesi dışarı çıkınca sözcüklerini özenle seçerek: — Joana... gördüm Joana.

Joana hızlıca ona baktı. Ses çıkarmadı.

— Ama bir şey söylemeyecek misin? -diye ağlamaklı bir sesle patladı sonunda yengesi. — Tanrım, ne olacaksın sen böyle?

— Merak etme yenge.

— Ama daha bir kız çocuğusun... Ne yaptığını biliyor musun?

— Biliyorum...

— Biliyor musun... kelimeyi biliyor musun...?

— Kitabı çaldım, bu değil mi?

— Ama, Tanrım yardım et! Artık ne yapacağımı bilmiyorum, bir de itiraf ediyor!

— Sen itiraf ettirdin.

— Sence olabilir yani... çalınabilir?

— Yani... belki de çalınamaz.

— Neden o zaman?

— Yapabiliyorum.

— Ah, sen?! -diye bağırdı yengesi.

— Evet, çaldım çünkü çalmak istedim. Sadece istediğim zaman çalacağım. Kimseye bir zararı yok.

— Tanrım yardım et bana, ne zaman zararı olur peki Joana?

— Çalarsan ve korkarsan. Ben ne mutluyum ne üzgün.

Yengesi ona endişeyle baktı: — "Yavrucum, neredeyse bir kadın oldun, yakında tamamen yetişkin olacaksın... Eteğini uzatacağın günler yakın... Yalvarıyorum sana: bir daha yapmayacağına söz ver bana, söz ver, babanın adına söz ver."

Joana ona merakla baktı.

— "Ama her şeyi yapabiliyorum desem de..." Açıklamak faydasızdı. "Evet, söz veririm. Babamın adına."

Daha sonra yengesinin odasının önünden geçerken, Joana onun konuştuğunu duydu, sesi kısıktı ve iç çekişlerle kesiliyordu sözleri. Joana kapıya kulağını dayadı, başının izini görebilirdiniz.

— Küçük bir şeytan gibi... Benim yaşımda ve benim deneyimimle, evlenmiş bir kız büyüttükten sonra Joana'nın yanında kanım donuyor... Armanda'mız bize hiç sorun çıkarmadı, Tanrı onu kocasına bağışlasın. Ben bu kıza bakamıyorum artık Alberto, yemin ederim... Çaldıktan sonra, her şeyi yapabilirim, dedi bana... Düşünsene... rengim attı. Peder Felicio'ya anlattım, akıl danıştım... O da benimle birlikte titredi... Ah, devam etmek imkânsız! Burada, evde bile sürekli sessiz, kimseye ihtiyacı yokmuş gibi... Ve insanın yüzüne baktığında da gözünün içine bakıyor, dayılanır gibi...

— Evet, dedi amcası sessizce, yatılı okulun sıkı düzeni onu uslandırabilir. Peder Felicio haklı. Sanırım kardeşim hayatta olsa çaldığını gördükten sonra Joana'yı yatılı okula göndermekte tereddüt etmezdi... Tüm günahlar içinde, tam da Tanrı'yı en çok rahatsız eden günah... Aklıma takılan biraz da şu: babası,

ihmalkâr da olsa, Joana'yı ıslahhaneye göndermeye bile karşı çıkmazdı... Joana'ya üzülüyorum, zavallıcık. Biliyorsun Armanda'yı asla böyle bir yere göndermezdik, kitapçıdaki tüm kitapları çalsa bile.

— Ama bu farklı, bu farklı –diye köpürdü yengesi zafer kazanmış gibi. Armanda, hırsız bile olsa, insan! Ama bu kız... Bu durumda üzülecek biri yok ortada, Alberto! Kurban olan benim... Joana evde olmadığında bile diken üstündeyim. Aptalca geliyor insana ama sanki beni izliyormuş gibi geliyor... düşüncelerimi okuyormuş gibi... Bazen gülüyor oluyorum ve susuyorum hemen, donakalıyorum. Yakında, kendi evimde, kendi yuvamda, kızımı büyüttüğüm yerde, o kızdan kim bilir ne için özür dilemek zorunda olacağım... Bir yılan o. Soğuk bir yılan, Alberto, içinde ne sevgi ne minnet var. Onu sevmenin de bir yararı yok, onun için en doğrusunu yapmaya çalışmanın. Birini öldürebilir bile bence...

— Öyle deme! –diye bağırdı amcası şok içinde. Eğer Joana'nın babası başka biri olsaydı, şimdi mezarından kalkardı.

— Affedersin, aklımı kaybettim, bana böyle sapkın şeyler söyleten o... Tuhaf bir yaratık, Alberto, ne arkadaşı var ne Tanrı'sı — Tanrı beni affetsin!

Joana'nın elleri kendi kendine oynamaya başladı. Hayal meyal, şaşkınlıkla izledi ellerini, sonra hemen unuttu. Tavan beyazdı, tavan beyazdı. Omuzları bile, ki onları hep kendinden çok uzakta sanırdı, canlanmış, huzursuzca titriyordu. Kimdi o? Yılan. Evet, evet, nereye kaçmalıydı? Güçsüz hissetmiyordu kendini, tam tersi az rastlanan bir şevke gelmişti, bir tür mutlulukla karışık, karanlık ve şiddetli. Acı çekiyorum, diye düşündü birden ve şaşırttı kendini. Acı çekiyorum, dedi ona başka bir bilinç. Ve birden bu öteki varlık büyüyerek belirdi ve acı çekenin yerini aldı. Ne olacağını beklese hiçbir şey olmayacaktı... Olaylar durdurulabilirdi ve saatteki saniyeler gibi boş boş vurabilirdi. Birkaç saniye öylece boş durdu, kendine yakından bakarak, acının dönüşünü inceleyerek. Hayır, hayır, istemiyordu! Ve kendini durdurmuş gibi, ateşle dolu, kendi suratına vurdu.

Bir kez daha hâlâ onun yılan olduğunu bilmeyen öğretmenine kaçtı...

Öğretmen onu bir kez daha mucizevi şekilde içeri aldı. Ve mucizevi şekilde Joana'nın gölgeli dünyasına girdi ve içinde hafifçe, özenle hareket etti.

— Başka insanlara göre daha değerli olmak değil, ideal insan olmak. Kendi içinde değerli olmak. Anladın mı Joana?

— Evet, evet...

Bütün öğleden sonra konuştu: — Hayvani hayatın özü bu zevkin peşinden gitmek ne de olsa. İnsani hayat daha karmaşık: zevkin peşinden gitmek anlamına geliyor, ondan korkmak da demek ve hepsinden çok aradaki tüm memnuniyetsiz zamanlar. Söylediğim şey biraz basitleştirici aslında, ama şimdilik bunun önemi yok. Anladın mı? Tüm endişe zevkin peşinden gitmek. Tüm pişmanlık, acıma, iyilik bunun korkusundan. Tüm umutsuzluk ve alternatif yollar aramak da memnuniyetsizlik. İstersen kısaca böyle denebilir. Anladın mı?

— Evet.

— Kendilerini zevkten mahrum edenler, bir anlamda keşiş gibi yaşayanlar, böyle yaşıyor çünkü zevk için çok büyük bir kapasiteleri var, tehlikeli bir kapasite — böylece daha da büyük bir korku geliyor. Sadece herkesi vurmaktan korkan bir insan silahını kilitli bir yere koyar.

— Evet...

— Yani dedim ki: kendilerini inkâr edenler... Çünkü onlar... gübresiz asla çiçek açamayan topraktan ovalardır.

— Ben mi?

— Sen? Hayır, Tanrı aşkına... Sen çiçek açmak için öldürebileceklerden birisin.

Joana onu dinlemeye devam etti, sanki amcası ve yengesi hiç var olmamıştı, âdeta öğretmen ve o ikindinin içinde, kavrayışın içinde bir başınaydı.

— Hayır, gerçekten sana nasıl bir öğüt vereceğimi bilmiyorum, dedi öğretmen. Önce söyle bana: nedir iyi olan ve nedir kötü olan?

— Bilmiyorum...

— "Bilmiyorum" bir cevap değil. İçinde var olan her şeyi bulmayı öğren.

— İyi, yaşamak..., diye kekeledi Joana. Kötü olansa...

— Nedir...?

— Kötü, yaşamamaktır...

— Ölmek mi? -diye sordu öğretmen.

— Hayır, hayır... -diye homurdandı Joana.

— Ne o zaman? Söyle.

— Kötü yaşamamaktır, o kadar. Ölmek başka bir şey. Ölmek iyi ya da kötüden farklı.

— Evet, dedi öğretmen anlamadan. Peki. Söyle şimdi, mesela: sence yaşayan en büyük insan kim?

Joana düşündü, düşündü ve cevap vermedi.

— En çok sevdiğin şey ne? -diye denedi bu sefer şansını. Joana'nın yüzü aydınlandı, konuşmaya hazırlandı ve birden söyleyecek bir şeyi olmadığını fark etti.

— Bilmiyorum, bilmiyorum, dedi umutsuzca.

— İyi de nasıl bilmiyorsun? Neden o zaman ağzın kulaklarına varmıştı? -dedi öğretmen şaşkın.

— Bilmiyorum. Öğretmen Joana'ya sertçe baktı. — Pek çok insanı biliyor olsan da, kimin yaşayan en büyük insan olduğunu bilmemen normal. Ama beni rahatsız eden şey ne hissettiğini bilmemen.

Joana ona endişeyle baktı. — Bak, dünyada en çok sevdiğim şey... içimde hissediyorum, bir açılma gibi... Söyleyebilecek gibi oluyorum tam da ne olduğunu ama yapamıyorum...

— Açıklamayı dene, dedi gözlerini kısıp.

— Şey olacakmış gibi bir şey... Şey gibi...

— Ne gibi? -diye eğildi öğretmen ciddiyetle soruyordu.

— Nefes almayı çok istemek gibi ama aynı zamanda korku... Bilmiyorum... Bilmiyorum, acıtıyor canımı sanki. Her şey o... Her şey.

— Her şey mi? -diye sordu öğretmen şaşkın.

Başını salladı Joana, duygulanmış, gizemli, gergin: her şey...

Bir an için ona bakmaya devam etti öğretmen, küçük yüzü sıkıntılı ve güçlüydü: — İyi.

Tatmin olmuş görünüyordu öğretmen ama Joana neden olduğunu bilmiyordu, zira tam olarak "onun" hakkında bir şey söylememişti. Ama eğer "iyi" dediyse, diye düşündü Joana hevesle, kendini bırakarak, eğer öğretmen "iyi" dediyse, doğruydu.

— En çok hayran olduğun kişi kim? benden başka, benden başka, diye ekledi öğretmen. Eğer bana yardım etmezsen seni tanıyamam, sana rehberlik yapamam.

— Bilmiyorum, dedi Joana ellerini masanın altında sıkarak.

— Neden bildiğin önemli birinin adını söylemiyorsun? En az bir düzinesini biliyorsun. Haddinden fazla dürüstsün, haddinden fazla, dedi hoşnutsuz.

— Bilmiyorum...

— Peki, önemli değil, dedi bu sefer daha sakince. Şu ya da bu konuda bir fikrin olmadığı için asla acı çekme. Bir şey olmadığın ya da bir şey olduğun için asla acı çekme. Her durumda bu tavsiyeyi kabul edeceğini düşünüyorum. Ve şuna alıştır kendini: ne hissettiğin –dünyada en çok neyi sevdiğin konusunda– belki de büyük insanlar hakkında tam olarak bir fikrin olmamasına mal oluyor. Başka şeylerin olması için çok şey vermen gerekiyor. –Duraksadı. — Rahatsız ediyor mu bu seni?

Joana bir an için düşündü, koyu kafası eğildi, gözleri açık ve büyüktü.

— Ama eğer en büyük şeye sahip olursan, dedi yavaşça, onun altındaki şeylere de sahip olmuş olmaz mısın?

Öğretmen başını salladı.

— Hayır, dedi, hayır. Her zaman değil. Bazen insan en yüksekteki şeye sahip olur ama insanlar yaşamlarının sonunda hissederler ki... –göz ucuyla Joana'ya baktı– hissederler ki bir bakire olarak ölüyorlar. Gördüğün gibi, konu şeylerin yüksek ya da alçak olması olmayabilir. Niteliği farklı, anladın mı?

Evet, anlıyordu dediklerini, kapsadıkları her şeyi. Ama her şeye rağmen, sanki sahte, gizli bir kapıları vardı ve ancak oradan gerçek anlamları bulunabilirdi.

— Söylediğinizden daha fazla olduğunu bayım -diye bitirdi Joana açıklamayı.

Anlık bir hareketle, kendi söylediklerini yorumlamadan, öğretmen masanın üzerinden elini uzattı. Joana zevkten titredi, ona elini verdi, kızararak.

— Ne oldu? diye sordu yumuşakça. Bu adamı sanki o hassas bir bitkiymiş ve rüzgâr vurup onu kamçılamış gibi seviyordu.

Öğretmen cevap vermedi ama gözleri kudretliydi ve içinde merhamet vardı. Ne? - dedi Joana, birden korkmuş: — Ne olacak bana?

— Bilmiyorum -diye cevap verdi öğretmen kısa bir sessizlikten sonra — belki bir aşamada mutlu olursun, anlamıyorum, çok az insanın arzu edeceği bir mutlulukla. Buna mutluluk denir mi onu bile bilmiyorum. Seni anlayan birini bulamayabilirsin de, mesela...

Öğretmenin karısı girdi odaya, uzun boyluydu, kısa, gösterişli, bakır rengi saçlarıyla güzel sayılırdı. En çok da uzun ve sakin kalçaları körmüş gibi ama ürkütücü bir kendine güvenle hareket ediyordu. Ne söyleyecekti öğretmen, diye düşündü Joana, "o" içeri girmeden? "Seni anlayan biri... benim gibi?" Ah şu kadın. Kaçak bir bakış attı kadına, öfke dolu bakışlarını yere indirdi sonra. Öğretmen uzaktı yine, elleri çekilmiş, dudakları düşmüş, kayıtsız, sanki Joana karısının deyimiyle onun "küçük arkadaşı"ndan başka bir şey değilmiş gibi.

Kadın yaklaştı, uzun, mum gibi beyaz ama tuhaf şekilde çekici elini kocasının omzuna koydu. Ve Joana, tükürüğünü yutamayacak kadar acı dolu, iki varlık arasındaki zıtlığı gördü. Öğretmenin saçları hâlâ siyahtı, insandan daha büyük bir hayvanın bedeni gibi devasaydı bedeni de.

— Akşam yemeğini şimdi mi istersin? -diye sordu karısı. Öğretmen parmaklarının arasında bir kurşun kalemle oynuyordu: — Evet daha erken dışarı çıkacağım.

Kadın Joana'ya gülümsedi ve yavaşça çıktı. Hâlâ kendine güvensiz, Joana bir kez daha bu varlığın odadan geçişinin öğretmenin bir erkek olduğunu ve kendisinin de henüz bir "genç

kadın" olmadığını açıkça gösterdiğini düşündü. Öğretmen de en azından, Tanrım, bu beyaz kadının ne denli öfke dolu olduğunu, kendinden önceki konuşmaları mahvetmekte ne kadar becerikli olduğunu düşünmüş müydü? — Bu akşam da ders veriyor musunuz? -dedi tereddütle sohbeti sürdürmek için. Kelimeler ağzından çıkar çıkmaz da kızardı, öyle boş ve yersizdiler ki.... Güzel ve sakin, karısının sorduğu tonda değildi: erken mi yiyeceksin yemeğini?

— Evet veriyorum -diye cevapladı öğretmen ve masanın üzerindeki kâğıtları karıştırdı.

Joana gitmek için ayağa kalktı ve birden, kendi hareketinin farkında olmadan, yeniden oturdu. Masanın üzerine yığıldı ve gözlerini saklayarak gözyaşlarına boğuldu. Etrafında sessizlik vardı ve evde birinin yavaş, hafif adımlarını duyabiliyordu. Başının üzerinde hafif, yumuşak bir ağırlık, bir el hissedene kadar upuzun bir dakika geçti. Onun eli. Kalbinin boş sesini duydu, nefes almayı kesti. Tüm benliğini şimdi her şeyden öte yaşayan saçında topladı, devasa, sinirli, o yabancı, canlı parmakların altında, kalın. Başka bir el de çenesini kaldırdı ve Joana teslim olmuş titreyerek kendini onun denetimine bıraktı.

— Ne oldu? -dedi öğretmen gülümseyerek. — Sohbetimiz mi? Konuşamayıp başını salladı Joana.

— Ne o zaman? -diye ısrar etti öğretmen sert bir sesle.

— Çirkin olduğum için -diye cevap verdi uysalca, boğazı düğümlendi.

Öğretmen geri çekildi. Gözlerini iyice açtı, şaşkınlıkla Joana'ya baktı.

— Bak şimdi, -bir an için gülmeye çalıştı-, neredeyse küçük bir kızla konuştuğumu unutuyordum... Kim demiş çirkin olduğunu? -dedi, yine gülerek. — Kalk bakayım ayağa.

Joana ayağa kalktı, kalbi sıkışık, dizlerinin her zamanki gibi grimsi ve mat olduğunun farkında.

— Hâlâ biraz biçimsiz doğru, ama çok daha iyi olacak, üzülme, dedi.

Joana son gözyaşlarının arasından öğretmene baktı. Nasıl

anlatmalıydı ona? Teselli edilmek istemiyordu, anlamamıştı öğretmen... Öğretmen, Joana'nın bakışlarını kaşlarını kaldırarak karşıladı. Nedir? Nedir? diye düşünüyordu hoşnutsuz.

Nefesini tuttu: — Bekleyebilirim.

Öğretmen de birkaç saniye nefes almadı. Aynı ses tonuyla, birden buz gibi sordu:

— Neyi bekleyebilirsin?

— Güzel oluncaya kadar. "Onun" gibi güzel.

Suç ondaydı, suratına inen bir tokat gibi aklından geçen ilk şey bu oldu öğretmenin. Joana'ya çok eğilmiş olduğu için suçluydu, aramış olduğundan, evet, aramış –inkâr etme, inkâr etme–, sıyrılır sanmıştı bundan, Joana'nın gençlik vaadinden, o kırılgan, coşkulu sokuluştan. Ve düşüncelerini dizginleyemeden önce –elleri masanın altında sıkılmış–, geldi acımadan: yaklaşan yaşlılığın bencilliği ve kaba açlığı. Ah, bunu düşünmüş olduğu için nasıl da nefret ediyordu kendinden. "O", karısı daha mı güzeldi? "Öbürü" de güzeldi ama. Ve "öteki", bu geceki de öyle. Ama kim bedeninde o beklenmedik hâli, ürkek bacakları, yeni baş veren göğüsleri –mucize: yeni doğuyor, diye düşündü başı dönerek, gözleri kararmış–, kimdi temiz, saf bir su gibi olan? Yaklaşan yaşlılığın açlığı. Dehşetle çekildi geriye, öfkeli, ürkek.

Karısı tekrar içeri girdi. Akşam için üstünü değiştirmişti, bedeni güçlü ve şimdi mavi yün elbisenin ardında sınırlanmıştı. Kocası ona uzunca baktı, ifadesi müphem, biraz da şaşkındı. Kadın da ona baktı, yüzünde yarım bir gülümsemeyle, ciddi, gizemli. Joana sarsıldı, o parlak cildin önünde küçüldü, karardı. Az önceki sahnenin onu utanca boğduğunu ve gülünç hâle soktuğunu hissetti.

— Gidiyordum –dedi.

Karısı –ya da hayal miydi yoksa?– karısı gözünün içine baktı Joana'nın, anlayarak, anlayarak! Sonra da başını kaldırdı, gözleri zaferiyle açık ve sakindi, belki biraz anlayış da vardı bakışlarında: — Bir daha ne zaman geleceksin Joana? Gelip öğretmeninle daha çok tartışmalısın...

Öğretmeninle demişti, samimi bir havayla, beyaz ve pürüzsüzdü. Zavallı değil ve bir şey bildiği yoktu, terk edilmiş değildi, Joana'nınki gibi kirli değildi dizleri, Joana'nınki gibi! Ayağa kalktı Joana, eteğinin kısa olduğunu biliyordu, bluzunun küçük, tutuk göğüslerine yapıştığını. Kaç, plaja koş, yüzükoyun yatıp kuma göm yüzünü, denizin sesini dinle.

Kadının yumuşak elini sıktı, diğerinin büyük elini sonra, bir adamınkinden daha büyük olan elini.

— Kitabı almak istemiyor musun?

Joana döndü ve onu gördü. Bakışını gördü. Ah, bir keşif parıldadı âdeta içinde, el sıkışmak gibi bir bakış, plajı özlediğini bilen bir bakış. Peki neden bu kadar zayıf, keyifsiz? Ne olmuştu nihayetinde? Daha birkaç saat önce insanlar ona yılan diyordu, öğretmen hızla uzaklaşmıştı, karısı bekliyordu... Ne oluyordu? Her şey geriye çekiliyordu... Ve birden etrafındakiler bilincinde bir çığlıkla belirdi, büyük bir dalgayla insanları içine alarak tüm ayrıntılarıyla belli belirsiz göründü... Kendi ayakları yüzüyordu. Pek çok ikindiyi geçirdiği oda bir orkestranın artan sesinde parıldıyor, sessizce dikkatini dağıtarak öç alıyordu âdeta. Birden Joana o sessiz odanın saf gücünü keşfetti. Tuhaf, sessiz ve kimse ayak basmamış gibi gaipte, sanki bir hatıradan ibaretti. Şimdiye kadar saklı kalmıştı her şey ve akşam karanlığının alacasında korlaşarak Joana'nın üzerine kapanıyorlar, çevreliyorlardı onu. Şaşkın, parlak kristal dolabın üzerindeki çıplak heykeli gördü, bir hareketin sonunda hafifçe incelmiş çizgiler. Hareketsiz, kibar sandalyeler zihninde konuşuyordu âdeta, yavaşça boşaltıyorlardı zihnini... Dışarıda aceleci ayak sesleri duydu, ona bakan büyük, ciddi kadını ve güçlü, kambur adamı gördü. Ne istiyorlardı ondan? -endişelendi. Parmaklarının arasında kitabın sert kapağını duydu, çok çok uzakta bir uçurum âdeta onu kendi ellerinden ayırıyordu. Neydi yani? Neden her canlının ona söyleyecek bir şeyi vardı ki? Neden, neden? Ne istiyorlardı, hep kanını emerek. Baş dönmesi, bir girdap kadar hızlı, vurdu başına, dizlerini boşalttı. Önlerinde birkaç dakikadır ayakta duruyordu, suskun, evi duyarak, ama insanlar neden onlara açıklanamaz

gelen davranışlarına tam olarak şaşırmıyorlardı? Ah, her şey beklenirdi ondan, o engerek yılanından, tuhaf görünen şeyler bile, engerek yılanı, ah acı, acı veriyor mutluluk. İkisi çıkıyordu gölgelerin arasından, dikiliyorlardı önünde ve sadece öğretmenin bakışlarında biraz şaşkınlık vardı.

— Başım dönüyordu, dedi onlara kısık bir sesle ve kristal dolap bir aziz gibi ışıldamaya devam etti.

Zar zor konuşmuştu, görüşü hâlâ bulanıktı. Joana öğretmenin karısında belli belirsiz bir hareket hissetti. Birbirlerine baktılar, kadındaki kaba, hırslı ve aşağılayıcı bir şey Joana'nın şaşkınlıkla anlamaya başlamasını sağladı... O gün ikinci kez kaybetmişti kendini! Evet, ikinci kez kaybetmişti kendini o gün! Bir borazan gibi... Keskince gözlerini dikti onlara. Gidiyorum bu evden, diye bağırdı tedirgin. Oda gittikçe daha çok kapandı, bir anda adamla karısını kızdırıvermişti! İnen yağmur gibi, inen yağmur gibi...

Kumda ayakları gömülüyor, sonra ağırlaşmış kalkıyordu. Gece olmuştu bile, deniz karanlık dönüyordu, öfkeli, dalgalar ardı ardına vuruyordu kıyıya. Rüzgâr yer yapmıştı saçlarında, kısa kâkülü deli gibi kanat çırpıyordu âdeta. Joana'nın başı dönmüyordu artık, şimdi göğsüne kaba bir el bastırıyordu sanki, oldukça ağır. Bir şey olacak yakında, diye düşündü. Bu bir gün içinde ikinci kaybedişiydi kendini! Sabah da, yataktan kalkarken, bir de şimdi... Gittikçe daha çok yaşıyorum, diye kavradı Belli Belirsiz. Koşmaya başladı. Birden özgürleşmişti, her şeye daha da kızgındı artık, böyle hissetti zafer kazanmış gibi. Aslında öfke değil de aşktı. Öyle güçlü bir aşk ki tutkusu ancak öfkenin gücüyle zaptedilebiliyordu. Bugün yapayalnız bir engerek yılanıyım işte. Öğretmeniyle bağlarının gerçekten kopmuş olduğunu hatırladı, o konuşmadan sonra asla geri dönemezdi... Artık uzakta olduğunu hissediyordu öğretmenin, hiç bilmediğini şimdiden şaşkınlıkla hatırladığı bir yerde. Yapayalnız...

Yengesi ve amcası çoktan masaya oturmuştu. Ama hangisine söyleyebilirdi ki: her seferinde daha güçlüyüm, büyüyorum ben, bir kadın sayılmam mı artık? Onlara değil, kimseye değil.

Çünkü ben de kimseye soramayacağım: söyle, nasıl gidiyor? ve duymayacağım: ben de bilmiyorum, öğretmeninin ona dediği gibi. Öğretmen önünde belirdi yine, son anda olduğu gibi, ona doğru eğilmiş, şaşkın ve kızgın, emin değildi Joana, ama biraz da geri çekilerek galiba, evet, geri çekilerek. Öğretmenin cevabının çok da önemli olmadığını hissediyordu. Önemli olan sorusunun kabul edilmesiydi, var olabiliyordu. Yengesi şöyle cevap verirdi şaşkınlıkla: ne gibi şeyler? Ve anlasa bile şüphesiz şöyle derdi: bu işin aslı bu, şu, o. Peki şimdi kiminle konuşacaktı Joana var olan şeyler hakkında, diğer şeyler hakkında konuştuğu gibi insanın, sadece olan şeyler hakkında konuştuğu gibi? Olan şeyler, diğerleri sadece varlar... Mezarlıktaki çiçekler gibi yaşayacak olan, yeni, beklenmedik bir düşünceyle şaşırttı kendini. Yaşayacak, yaşayacak, diğer düşünceler doğacak ve yaşayacak ve Joana da daha çok yaşıyor olacak. Mutluluk şiddetle deldi kalbini, bedenini aydınlattı. Bardağı parmaklarının arasında sıktı, suyu şarapmış gibi gözleri kapalı içti, kanlı ve ihtişamlı bir şarap, Tanrı'nın kanı. Evet, her şeyin yavaş yavaş değişmekte olduğunu hiçbirine anlatmayacaktı... Gülümsemeyi nihayet lambasını kapatıp yatağa gitmeye karar vermiş biri gibi bıraktığını. Artık hiçbir yaratık iç varlığına kabul edilmiyor, birleşmiyordu onunla. İnsanlarla kurduğu ilişkiler gittikçe kendiyle kurduğu ilişkiden daha farklı oluyordu. Çocukluğun tatlılığı son birkaç izde kalmıştı sadece, bir kaynağın dışa akışı duruyor ve yabancıların ayak izlerine bıraktığı tek şey renksiz, kuru kum oluyordu. Yine de, yürüdü ileri doğru, insanın plajda yürüdüğü gibi hep ileri, rüzgâr yüzünü okşar, saçını arkaya atarken.

Nasıl anlatabilirdi bunu onlara: bir günde bu ikinci nöbetiydi? birine sırrını açıklamak için yanıp tutuşsa da. Çünkü hayatında kimse, belki de hiç kimse, ona öğretmeni gibi söylemeyecekti şunu: yaşarsın ve ölürsün. Hepsi unuturdu, hepsi sadece oyalanmayı bilirdi. Onları izlerdi. Yengesi bir evle, bir aşçı, bir koca, evli bir kız ve misafirlerle oyalanıyordu. Amcası işle, çiftlikle, satrançla, gazetelerle. Joana onları incelemeye çalıştı, böylelikle onları yok edeceğini hissetti. Evet, birbirlerini eski, uzak

bir şekilde seviyorlardı. Zaman zaman, oyuncaklarıyla meşgulken, endişeli gözlerini kaldırır, sanki diğerinin var olduğundan emin olmak isterlerdi. Sonra arada bir grip ya da doğum günü nedeniyle kısalan kayıtsız mesafelerine geri dönerlerdi. Şüphesiz beraber uyuyorlardır, diye düşündü Joana, muzipliğinden keyif almadan.

Yengesi Joana'ya sessizce ekmek tabağını uzattı. Amcası tabağından gözünü ayırmıyordu.

Yemek evin en büyük meşguliyetlerinden biriydi, diye sürdürdü Joana. Yemek saati geldiğinde, kollar masaya abanır, amcası kalp sorunları olduğu için kendini doyururken bir yandan yavaşça pofurdar ve çiğnerken, ağzının kenarında unutulmuş kırıntılar olduğu hâlde sabit bir noktaya boş boş bakardı, dikkati yediklerinin içinde hissettirdiklerine odaklanırdı. Yengesi sandalyesinin altında ayaklarını çaprazlardı, çatık kaşlarla, her çatalda yenilenen bir merakla, yüzü canlanmış ve hareketli. Ama neden bırakmıyorlardı ki kendilerini sandalyelerine bugün? Neden çatal bıçaklarını şıngırdatmamak için bu denli çaba gösteriyorlardı, sanki biri ölmüş ya da uyuyormuş gibi? Benim yüzümden, diye düşündü Joana.

Koyu renkli masanın etrafında, avizenin kirli saçaklarından güçsüzleşmiş ışığın altında, sessizlik de bir sandalye çekmişti o gece. Arada Joana çiğnemekte olan iki ağzın ve saatin hafif, gergin tiktaklarının sesini dinlemek için duruyordu. Sonra yenge gözlerini kaldırdı ve elinde çatalıyla donmuş hâlde endişe içinde acizce bekledi. Joana uzağa baktı, zafer kazanmış bir edayla, izahı zor, boğazında acı veren bir ukde ile, hıçkırmanın imkânsızlığıyla karışık derin bir mutlulukla başını eğdi.

— Armanda gelmedi mi? — Joana'nın sesi saatin tiktağını bastırdı, masada ani, hızlı bir hareket doğurdu.

Yengesi ve amcası birbirlerine kaçamak bir bakış attılar. Joana sesli bir iç çekti: ondan korkuyorlardı, değil mi?

— Armanda'nın kocası bugün çalışmıyordu, o yüzden akşam yemeğine buraya gelmedi, diye cevap verdi nihayet yengesi. Ve birden, kendinden memnun yemeğine döndü. Amcası daha

hızlı çığniyordu. Sessizlik denizin uzaktan gelen mırıltısını bastırmadan çöktü yine. Demek cesaretleri yoktu.

— Ne zaman yatılı okula gidiyorum? -diye sordu Joana.

Çorba kâsesi yengesinin elinden kaydı, koyu, alaycı çorba tüm masaya hızla yayıldı. Amcası çatal bıçağını tabağına bıraktı, yüzü gerginleşti.

— Nereden biliyorsun....., diye kekeledi, şaşırmış... Kapıyı dinlemişti...

Islak masa örtüsünün üstü buharlanmıştı, yangın kalıntıları gibi. Hareket etmeksizin ve sanki çaresiz bir şeyle karşılaşmış gibi şaşırmış hâlde, yenge hızla soğuyan dökülmüş çorbaya baktı.

Su, kör ve sağır ama küvetin parlak minelerine çarparken sessizce değil neşeyle ışıldıyor, kabarıyor. Sıcak buharla dolu oda, buğulu aynalar, duvardaki ıslak fayanslarda çoktan çıplak bir genç kadının yansıması.

Kız bir beden saadetiyle yavaşça gülüyor. Düzgün, ince bacakları, küçük göğüsleri sudan çıkıyor. Kendini pek de tanımıyor, tam olarak büyümemiş daha, çocukluktan henüz çıkmış. Bir bacağını uzatıyor, uzaktan ayağına bakıyor, kırılgan bir kanatmışçasına nazikçe, yavaşça kıpırdatıyor. Kollarını başının üstüne kaldırıyor sonra, yarı gölgede kaybolmuş tavana doğru, kapalı gözlerle, tek bir his duymadan, sadece hareket. Bedeni esniyor, geriliyor, yarı karanlıkta ışıldıyor -gergin, titrek bir çizgi. Kollarını yeniden bırakınca, yoğunlaşıyor, beyaz ve güvenli. Sessizce gülüyor, uzun boynunu bir yandan öbür yana oynatıyor, başını geriye yaslıyor -çim her zaman taze, birisi öpecek onu, yumuşak, küçük tavşanlar gözleri kapalı sokulacaklar birbirlerine. -Yine gülüyor, suyunki gibi hafif mırıltılarla. Belini indiriyor, kalçalarını, yaşamını.

Denize dalar gibi küvetin içindeki suya dalıyor. Ilık bir dünya kapanıyor üstüne sessizce, suskun. Küçük balonlar patlayana kadar fayansa doğru yumuşakça kayıyor. Genç kız suyun ağırlığını hissediyor bedeninde, bir an için duruyor sanki hafifçe omzuna vuruluyormuşçasına. Hissettiklerinin, gelgitin hafifçe

işgaline dikkat kesilmiş. Ne olmuştu? Ciddi bir varlığa dönüşüyordu, geniş, derin göz bebekleri olan. Zar zor nefes alıyor. Ne olmuştu? Eşyanın suskun, açık gözleri buharlar arasında ışıldamayı sürdürüyor. Mutluluğu duyumsayan bedenin üzerinde su var –su. Hayır, hayır... Neden? Varlıklar dünyaya su gibi doğarlar. Kıpırdanıyor, uzaklaşmaya çalışıyor. Her şey –diyor yavaşça, bir şeye teslim olur gibi, kendini anlamadan, dikkatle inceleyerek. Her şey. Ve bu kelime huzur, bir ritüel gibi ciddi ve anlaşılmaz. Su bedenini kaplıyor. Ama ne olmuştu? Kısık bir sesle mırıldanıyor, sıcak, erimiş heceler çıkıyor ağzından.

Banyo belirsiz, âdeta ölü. Nesneler ve duvarlar teslim olmuş sanki, kendilerini buhar hüzmeleri içinde yumuşatıyor, damıtıyorlar. Su teninde soğuyor hafifçe, Joana korku ve sıkıntıyla ürperiyor.

Küvetten çıktığında ne hissedeceğini bilmeyen bir yabancı âdeta. Etrafında hiçbir şey yok. Etrafında hiçbir şey yok, o da bir şeyi tanımıyor. Hafif ve hüzünlü, yavaşça kımıldanıyor, uzun süre telaşsızca. Soğuk buz gibi ayaklarını sırtında gezdiriyor ama o oyun oynamak istemiyor, yaralı, mutsuz gövdesine çekiliyor. Sevgisizce kuruluyor kendini, aşağılanmış ve zavallı, sıcak kollara sarılır gibi bir bornoza sarınıyor. Kendi içine kapanarak, bakmak istemeyerek, ah, bakmak istemeyerek, koridordan süzülüyor –ondan doğru kalbe, her şey olana dalacağı uzun ve kızıl ve koyu boğaz. Her şey, her şey diyor anlaşılmaz bir şekilde. Yatak odasının camlarını kapatıyor –görme, duyma, hissetme. Sessiz yatakta, karanlıkta süzülerek, kayıp rahimdeymiş gibi büzüşüyor ve unutuyor. Her şey muğlak, hafif ve sessiz.

Ardında yatılı okul yatakları bir hizada duruyor. Ve önünde geceye açılan pencere.

Yağmurun üstünde bir mucize keşfettim –diye düşündü Joana–, kalın, ciddi, parlak yıldızlara bölünmüş bir mucize, kımıldamayan bir uyarı gibi: deniz feneri gibi. Ne söylemeye çalışıyorlar? Onlarda duyuyorum gizi, parıltı içimde aktığını duyduğum kayıtsız gizem, geniş, çaresiz ve romantik notalarda ağlayan. Tanrım, en azından onlarla iletişim kurmama izin

ver, onları öpme arzumu gerçekleştir. Dudaklarımda ışıklarını hissetmek, bedenimde ışıdığını hissetmek, ışıl ışıl ve şeffaf bırakmak onu, şafaktan dakikalar öncesi gibi serin ve ıslak. Neden bu tuhaf arzular çağlıyor bende? Yağmur ve yıldızlar, bu soğuk, yoğun karışım uyandırdı beni, yeşil, karanlık ağaçlığımı açtı, suyun aktığı bir uçurum gibi kokan ağaçlığımı. Ve geceyle birleşirdi onu. Burada, camın kenarında, hava daha sakin. Yıldızlar, yıldızlar, hiç yok. Söz dişlerimin arasında kırık parçalara bölünmüş. Yağmur içime düşmediğinden, bir yıldız olmak istiyorum ben de. Arındır beni biraz ve ben de yağmurun ardına sığınan o varlıklardan biri olayım. Şu an ilhamım tüm bedenimi ağrıtıyor. Bir an daha ve sonra bir ilhamdan daha fazlası olmak zorunda. Ve mutluluktan boğulmak yerine, çok fazla havadan olduğu gibi, ilhamdan fazlasına sahip olmanın zayıflığını açıkça duyacağım, onun ötesine geçmenin, şeyin kendisine sahip olmanın –ve gerçekten de bir yıldız olmanın. Deliliğin, deliliğin sürüp gittiği. Ama doğru bu. Şu an hâlâ diğer kızların yataklarında ölü gibi olduğu yatakhanede olsam ne olacak, hareket etmeyen bedenler? Olanın ne önemi var gerçekten? Aslında, yatağımın yanında diz çökmüş duruyorum, çıplak bir hayvan gibi ruhum ancak bir bakirenin bedeninin olabileceği kadar umutsuz. Yatak yavaşça yok oluyor, odanın duvarları geri çekiliyor, yenilgiyle devriliyor. Bense dünyada bir geyiğin ovalarda olduğu kadar özgür ve narin. Bir nefes kadar yumuşak uyanıyorum, uykulu, çiçekten başımı kaldırıyorum, ayaklarım hafif, yeryüzünün, dünyanın, zamanın ve Tanrı'nın ötesindeki tarlaları geçiyorum. Dalıyor, sonra çıkıyorum, bulutlardan, hâlâ imkânsız olan, ah hâlâ imkânsız olan topraklardan çıkarmış gibi. Hâlâ düşlemeyi bilmediğim ama filizlenecek. Yürüyorum, kayıyorum, devam ediyorum, devam ediyorum... Hep, durmadan, yorgun, bir sona varma özlemimi avutarak. — Gökyüzünde, yüksekte bir ay nerede görmüştüm, beyaz ve sessiz? Kurşun rengi kıyafetler uçuşuyor rüzgârda. Bayraksız kutup, dik ve sessiz, havada dikili... Her şey gece yarısını bekliyor... — Kendimi kandırıyorum, geri dönmeliyim. Yıldızları çiğnemek istemekte bir delilik görmüyo-

rum, yine de var oluyor yeryüzü. Ve ilk gerçek de yeryüzünde ve bedende olduğundan. Eğer yıldızların ışıldaması acı veriyorsa bana, eğer bu uzak iletişim mümkünse, içimde âdeta bir yıldızın titreşmesinden bu. İşte tekrar döndüm bedene. Kendi bedenime döndüm. Aynanın derinliklerinde şaşırtınca kendimi bir korku sarıyor beni. Sınırlarım olduğuna inanmam zor, durdurulduğuma ve tanımlandığıma. Kendimi havada dağılmış hissediyorum, diğer varlıkların içinde düşünerek, kendimin ötesindeki şeylerde yaşayarak. Kendimi aynada şaşırttığımda korkmuyorum çünkü güzel ya da çirkin olduğumu düşünüyorum. Başka bir yapım olduğunu fark ettiğimden. Kendimi uzun bir süre görmeyince insan olduğumu bile unutuyorum, geçmişimi unutuyorum ve bir amaçtan ve farkındalıktan pek de canlı olmayan bir şey gibi azade oluyorum. Soluk aynada, açık gözlerle, içimde bildiğimden daha çok şey olmasından şaşkınım, her zaman sessiz olan pek çok şey. Konuşmamak niye? Bluzumun altındaki kıvrımların dokunulmazlıkları mı var? Konuşmamak neden? Ağzım, biraz da çocukça, kaderinden bunca emin, dikkatimin bütün dağınıklılığına rağmen kendisiyle aynı olmaya devam ediyor. Zaman zaman keşfimi kendime sevgi duymak takip ediyor, aynada sabit bir bakış, bana bakanlara anlayışlı bir gülümseme. Bedenimi sorgulama, açgözlülük, uyku, açık havada uzun yürüyüşler dönemi. Bir cümle, bir bakış –aynanınki gibi– bana şaşkınlıkla diğer sırları, beni sınırsız yapan sırları anımsatana kadar. Büyülenmiş hâlde bedenimi kuyunun dibine daldırıyorum, tüm kaynakları suskun ve uyurgezer hâlde başka bir yola koyuluyorum. — Anbean incelemek, zaman ya da mekândan yapılma her şeyin çekirdeğini algılamak. Her ânı sahiplenmek, farkındalığı onlarla birleştirmek, âdeta fark edilmez ama güçlü olan sicimler gibi. Bu mu hayat? Öyle de olsa kaçar gider elimden. Onu yakalamanın diğer bir yolu da yaşamak olurdu. Ama düşler gerçekten çok daha tam, beni bilinç altında boğan düşler. Nedir nihayetinde önemi olan: yaşamak ve bilmek mi yaşadığını? — Saf sözcükler, kristal damlacıkları. Parlayan, ıslak biçimin içimde konuşup durduğunu duyuyorum. Ama söylemek istedi-

ğim şey nerede, söylemem gereken şey? İlham ver bana, hemen hemen her şeyim var, özü bekleyen dış çizgilerim, bu mu peki? — Kendisiyle ne yapacağını bilmeyen biri ne yapmalı? Bedenden ve ruhtan yararlanmak için, kendisini beden ve ruh olarak mı kullanmalı? Yoksa gücünü bir dış güce mi çevirmeli? Yoksa bir sonuç gibi, çözüm olarak kendinden doğmayı mı beklemeli? Hâlâ biçimin içinde olduğumdan bilmiyorum cevabını. Sahip olduğum her şey çok derinimde gömülü. Bir gün, sonunda konuşunca, yaşamayı sürdürmek için bir şey kalacak mı elimde? Yoksa söyleyeceğim her şey yaşamın ardında, yaşamın ötesinde mi kalacak? — Bir yaşam formu olan her şeyi uzaklaştırmaya çalışıyorum. Kendi içimde yaşamı bulmak için kendimi soyutlamaya çalışıyorum. Ama dikkati dağıtan ve teselli eden oyuna çok dayadım sırtımı ve ondan uzaklaşınca kendimi öylesine korunmasız hissettim ki. Ardımdan kapıyı kapattığım anda, şeylerden kurtuluyor. Var olan her şey uzaklaştırıyor benden kendini, uzak sularıma dalıyor, sağır. Duyuyorum, düşüşü. Mutlu ve yalın kendimi bekliyorum, kendimin yavaşça kalkıp gözlerimin önünde belirivermesini. Kendimi kaçarak yakalamak yerine, tenha, yalnız, içinde ışık ve gölgenin sessiz hayaletler olduğu boyutsuz bir küpe doğru atılmış hissediyorum kendimi. İçimde aradığım sessizliği buluyorum. Ama onun içinde bir insanoğluna ve kendime ait tüm anılarından öyle azade oluyorum ki, bu izlenimi fiziksel yalnızlığın kesinliğine dönüştürüyorum. Bağıracak olsam –aklım pek de başımda olmadan düşlüyorum– sesim dünyanın duvarlarından aynı, kayıtsız bir yankıyla dönerdi. Şeyleri yaşamadan yaşamla karşılaşmayacağım, değil mi? Ama, öyle de olsa, düştüğüm yerde sınırsız beyaz bir yalnızlık var, hâlâ kapalı dağların arasında sıkışığım. Bastırılmış, bastırılmış. Nerede hayal gücü? Görünmeyen yollarda yürüyorum. Esaret, özgürlük. Bunlar aklıma düşen kelimeler. Yine de gerçek olanlar değil, yegâne ve eşsiz olanlar değil, diye hissediyorum. Özgürlük az. Arzuladığımın bir adı yok henüz. — Kıvrılmış bir oyuncağım bir de, bittiğinde kendi, derin yaşamını bulamayacak olan. Sakince kabullenmeye çalışıyorum, onu ancak küçük kaynak-

larda ararsam bulabilirim belki. Yoksa susuzluktan öleceğim. Belki de saf, geniş sular için değil, girmenin kolay olduğu küçük sular için yapılmışımdır. Ve belki başka bir kaynak isteğim, yüzüme yemek için avlanan birinin ifadesini veren bu özlem, belki de sadece bir fikirdir bu özlem –başka bir şey değil. Yine de –yeterliliğe kör bir hayata, bir org müziği kadar yoğun ve dingin bir mutluluğa yaklaştığım nadir anlarda– bu anlar kanıtlamıyor mu arayışımı tamamlama yetisine sahip olduğumu ve bu özlemin sadece bir fikir değil, tüm varlığımda olduğunu? Ki zaten fikir gerçektir! diye bağırıyorum. Nadir oluyor bu anlar. Dün sınıfta birden maziye ve şeylere bağlılığı olmaksızın neredeyse şunu düşündüm: hareket biçimi açıklar. Açık mükemmellik düşüncesi, ansızın hissettiğim özgürlük... O gün, amcamın çiftliğinde, nehre düştüğümde.

Eskiden kapalı biriydim, anlaşılmazdım. Ama ayağa kalktığımda, sanki sudan doğmuş gibi oldum. Islak çıktım sudan, giysilerim bedenime yapışmış, saçlarım parlak, sarkmış. İçimde bir şeyler kıpırdıyordu ve bu şüphesiz bedenimdi sadece. Ama tatlı bir mucize eseri, her şey şeffaflaştı ve şüphesiz ruhum da öyle. Bu anda tümüyle içime boğulmuştum ve orada sessizlik vardı. Kendi sessizliğim dışında, anladım ki, kırların sessizliği de. Ve ıssız hissetmedim kendimi. Üzerinden düştüğüm at nehrin kenarında beni bekliyordu. Bindim ve gölgelerin istila ettiği ve soğuttuğu yokuşlara sürdüm dört nala. Dizginledim onu, elimi hayvanın sıcak, zonklayan boynunda gezdirdim. Yavaşça devam ettim, içimdeki mutluluğa kulak kabartıp, bir yaz göğü gibi yüksek ve saf. Suyun hâlâ damladığı kollarımı sıvazladım. Atın yakınımda canlı olduğunu duydum, bedenimin bir uzantısı. Her ikimiz de titreyerek ve yenilenmiş hâlde soluk alıyorduk. Yumuşak kasvetli bir renk, son güneş ışığından ısınmış tarlalara indi ve hafif bir esinti geçti yavaşça. Mutlu olmuş olduğumu unutmamalıyım, diye düşündüm, insanın olabileceğinden çok daha mutlu olduğumu. Ama unuttum, hep unutmuşumdur.

Katedral'de oturuyordum, telaşlı, belirsiz bir bekleyiş. Sıkışmış hâlde soğuğu, heykellerin pembe kokularını soluyordum.

Ve, birden, ne olduğunu bile anlamadan, bir tufan gibi, görünmez org çıktı meydana, ağız dolu, titrek, saf seslerle. Melodisiz, neredeyse ezgisiz, sadece titreyiş sanki. Kilisenin uzun duvarları ve yüksek kubbeleri ezgileri aldı ve yankılı, çıplak ve yoğun bir sesle geri verdi. Delip geçtiler beni, içimde zikzak çizdiler, sinirlerimi sarsıntıyla, beynimi seslerle doldurdular. Düşünce yoktu aklımda, müzik vardı. Uyuşmuş hâlde, ilahinin ağırlığı altında, kilise sıralarından kaydım ve yok ederek kendimi dua etmeksizin diz çöktüm. Org da başladığı gibi birden sustu, bir ilham ışıltısı gibi. Sessizce soluk almaya devam ettim, bedenim hâlâ havada kalmış son seslerle, sıcak, yarı saydam bir vızıltıyla titriyordu. Ve o an öyle mükemmeldi ki, ne bir şeyden korktum ne minnettar idim bir şey için ve Tanrı fikri çekmemişti beni. Ölmek istiyorum şimdi, diye bağırdı içimde bir şey, acı çekerek değil, özgürleşerek daha çok. Onun ardından gelen her an daha alçak ve boş olacak. Kalkmak istedim, sadece ölüm bir son olarak, düşüş olmadan bir zirve verebilirdi bana. Etrafımda insanlar kalkıyordu ayağa, hareket ediyorlardı. Kalktım, çıkışa yürüdüm, kırılgan ve soluk.

SESLİ KADIN VE JOANA

JOANA, SESİNİ DUYANA KADAR pek de dikkat etmemişti ona. Düşük, kavisli, titreşimsiz tonu uyandırdı onu. Soru soran gözlerle baktı kadına. Joana'nın henüz yaşamadığı bir şeyi deneyimlemiş olacak. Bu tonlamayı anlamamıştı, hayattan çok uzakta, günlerden öyle uzak...

Joana bir zamanlar, evlendikten birkaç ay sonra, bir şey sormak için nasıl da kocasına döndüğünü anımsadı. Dışarıdaydılar. Ve daha cümlesini bitirmeden Otávio'yu şaşırtarak duruvermişti –kaşları çatık, muzip bir bakışla. Ah –fark etti– bekârken, hep biraz kafası karışıkken sık sık duyduğu bir sesi tekrarlamıştı az önce. Kocasının yanında genç bir kadının sesi. O zaman Otávio'nun kulağına geldiği gibi: keskin, boş, yükselen, eşit ve açık notalarda. Bitmemiş bir şey, sabit, biraz da doymuş. Bağırmaya çalışan... Açık günler, berrak ve kuru, cinsellikten yoksun bir ses ve günler, büyük bir ayinde, korodaki erkek çocuklar. Ve kaybolmuş bir şey, hafif bir umutsuzluğa doğru giden... Bu yeni evli tınısının bir tarihi var, kırılgan bir

tarih, sesin sahibinin bile fark etmediği, ama bu sesin sahibinin değil.

O günden sonra Joana sesler duydu, anladı ya da anlamadı onları. Muhtemelen yaşamının sonunda, her tını için kendi anılarından bir dalga da belirdi hafızasında, şöyle derdi: kaç sesim oldu...

Kadına doğru eğildi. Yaşayacak bir ev ararken varmıştı ona ve kocasıyla gitmediği için de sevinmişti çünkü kendi başına daha özgürce gözlem yapabiliyordu. Ve evet, orada beklemediği bir şey vardı, bir duraksama. Ama kadın ona bakmamıştı bile. Otávio'nun kafası üzerinden düşününce, Joana o büyük, solgun ve durgun burunla onun kendisini sadece kaba bulacağını fark etti. Kadın kiralık dairenin uygun ve uygun olmayan yanlarını anlatıyor, bir yandan da sabrını kaybetmeden, ilgisizce gözlerini yerde, camda, manzarada gezdiriyordu. Temiz bedeni, koyu renk saçları. İri, güçlü. Ve sesi, dünyevi bir ses. Hiçbir nesneye çarpmadan, yumuşak ve uzak, sanki boğazına varmadan uzun yolculuklar yapmış gibi.

— Evli misiniz? -diye sordu Joana, üzerine eğilerek.

— Dulum, bir oğlum var. -Ve bölgedeki kiralık evler hakkındaki şarkısını sürdürdü.

— Yok, bu evin bize uygun olduğunu sanmıyorum. Bir çift için çok büyük, dedi aceleyle, biraz da terslenerek. Ama -diye sürdürdü sesini yumuşatarak, istekliliğini saklayarak- sizi arada bir sohbet etmek için ziyaret edebilir miyim? Öteki şaşırmamıştı. Bir elini annelikten ve hareketlerin yavaşlığından kalınlaşmış beline götürüp: — Sanırım bu biraz zor... Yarın oğlumu ziyarete gideceğim. Evlendi. Yolculuğa çıkacağım...

Neşesiz, duygusuz gülümsedi. Sadece: Yolculuğa çıkacağım. Neydi bu kadının ilgilendiği? diye meraklandı Joana. Bir sevgilisi olabilir mi...

— Yalnız mı yaşıyorsunuz hanımefendi? -diye sordu.

— Küçük kız kardeşim bir yardım gönüllüsü oldu. Diğer kız kardeşimle yaşıyorum.

— Evde bir erkek olmadan yaşamak üzücü değil mi? -diye devam etti Joana.

— Sizce öyle mi? -diye cevap verdi kadın.

— Siz öyle mi düşünüyorsunuz diye sordum hanımefendi, ben değil. Evliyim ben, diye ekledi, sohbete samimi bir hava vermeye çalışarak.

— Hayır, üzücü olduğunu düşünmüyorum. — Ve renksizce gülümsedi. — Pekâlâ, eğer izin verirseniz gideyim ben o zaman, evle ilgilenmediğinize göre. Pencerede biraz temiz hava almadan önce birkaç çamaşır yıkamam gerekiyor.

Joana utanmış hâlde yoluna devam etti. Şüphesiz tam bir şapşallıktı... Ama o ses? Öğleden sonranın kalanında onu kafasından atamadı. Hayal gücü kadının gülümseyişini aramaya koyuldu, geniş, sessiz bedenini. Bir tarihi yoktu, Joana yavaşça ayırdına varmıştı bunun. Çünkü başına gelenler olmuşsa da, bunlar o değildi, gerçek varoluşuyla karışmıyorlardı. Aslolan -geçmiş, şimdi ve gelecek de dâhil- yaşıyor olduğuydu. Anlatının arka planında bu vardı. Bazen bu arka plan solar gibi olur, gözler kapanır, neredeyse kaybolurdu. Ama sadece küçük bir duraksama, kısa bir sessizlik, fonda belirmesine neden olurdu, gözler açılır, hafif, taşların arasından geçen su gibi, sürekli bir çağıltı. Daha fazlasını anlatmak neden? Dışında kalan şeyler şüphesiz gelmişti başına. Hayallerini yitirmiş, bir tür zatürreye tutulmuştu. Onun da başına gelenler olmuştu. Ama hepsi de sadece ortasındaki çağıltıyı artırmış ya da zayıflatmışlardı. Sonuçta hiçbiri hâkim olmayacaksa ona neden gerçekler ve ayrıntılar hakkında konuşsun ki? Ve eğer durmaksızın bedeninden akan hayattan ibaretse sadece? Sorgulamaları hiçbir zaman cevapların peşine düşme derdinde değildi -böyle anlamayı sürdürdü Joana. Ölü doğmuşlardı, gülümseyerek, arzu ve umut olmadan birikiyorlardı. Kendi dışında bir harekete girişmiyordu Joana.

Var oluşunun pek çok yılını geçen ve öylece duran şeyleri izleyerek pencere başında geçirmişti. Ama aslında çok fazla şey görmüyor, daha çok içindeki hayatı duyuyordu. Bu ses büyülüyordu onu -taze bir çocuğun soluğu-, tatlı parıltısı gibi -yeni doğmuş bir bitki gibi. hâlâ yorulmamıştı var olmaktan ve bazen, büyük bir saadetle, hüznün onu bir pelerin gölgesi gibi sardığını,

inen gece gibi serinlettiğini ve sessizleştirdiğini hissederdi. Hiçbir şey beklemiyordu. Kendisindeydi, kendi sonunda.

Bir gün ikiye bölünmüş, huzursuzlanmıştı, kendini aramaya dışarı çıkmıştı. Erkeklerin ve kadınların buluştuğu yerlere gitmişti. Herkes şöyle diyordu: neyse ki uyandı, hayat kısa, insan onu iyi kullanmalı, silik olmaya alışmıştı, şimdi birisiydi ama. Kimse onun bunca mutsuz olduğunu, yaşamı aramak için dışarı çıkması gerektiğini bilmiyordu. İşte o zaman bir adam seçti, sevdi onu ve aşk kanını ve gizemi yoğunlaştırıverdi. Bir oğlan doğurdu, kocası onu hamile bıraktıktan sonra öldü. Sürdürdü yaşamını ve gayet de iyi gelişti. Tüm parçalarını toparladı ve başka insanları aramadı bir daha. Bir kez daha bir pencere buldu kendine, kendi başına oturacağı. Ve şimdi, her zamankinden çok daha mutluydu, daha tamamlanmış bir varlık gelmemişti dünyaya. Pek çok kişi küçümsese, zayıf görseler de onu. Çünkü ruhu öyle güçlüydü ki öğle ve akşam yemeklerinde güzelce yemeyi hiç bırakmamıştı, bu sırada aşırı keyif de almadan. İnsanların söylediği hiçbir şey umurunda değildi, başına gelenler de öyle, her şey üstünden kayıp gidiyordu ve sularda, içinde olmayan sularda kayboluyordu.

Bir gün, hiç sıkılmadan pek çok benzerini yaşadıktan sonra, kendisini farklılaşmış hissetti. Yorgundu. Bir o yana bir bu yana gidiyordu. Ne istediğini kendi de bilmiyordu. Şarkı mırıldanmaya başladı sessizce, ağzı kapalı. Neden sonra yorgun düştü ve şeyler hakkında düşünmeye koyuldu. Ama bunu da adamakıllı yapamadı. İçinde bir şey durmaya çalışıyordu. Bekledi ve kendinden hiçbir şey gelmedi kendine. Yavaş yavaş yetersiz bir hüzünle hüzünlenmeye başladı ve böylece iki kat hüzün çöktü içine. Birkaç gün adımlamayı sürdürdü ve ayak sesleri yere düşen ölü yapraklar gibi geldi kulağa. İçi gri bir çizgiyle çerçevelenmişti ve bir yansımadan başka bir şey görmüyordu kendinde, beyaz damlaların düşüşü gibi, şimdi yavaş ve kalın olan eski ritminin yansıması. Bitkin olduğunu biliyordu ve ilk kez acı çekti çünkü gerçekten de ikiye bölünmüştü, her tarafı diğerine bakıyor, onu izliyordu, artık veremeyeceği şeyler diliyordu. Aslında hep iki

olmuştu, biri kim olduğu hakkında biraz fikrinin olduğu, diğeri gerçekten de olduğu, derinden. Sadece o zamana kadar bu iki taraf birlikte çalışmışlar, birbirlerine karışmışlardı. Şimdi bilen taraf kendi başına çalışıyor, yani kadın mutsuz ve zeki oluyordu. Son bir çabayla bir şey icat etmeyi denedi, bir düşünce, dikkatini dağıtmak için. Boşuna. Yapmayı bildiği tek şey yaşamaktı.

Kendi yokluğu onu geceye düşürüp sakinleştirene kadar, içi kararmış ve yatışmış hâlde ölmeye başladı. Neden sonra hafifçe öldü, bir hayalet gibi. Daha fazlası bilinemedi çünkü ölmüştü. Sonunda bir şeyin ya da bir yaratığın mutlu olabileceği kadar mutlu olduğu tahmin edilebilir sadece. Çünkü öz için doğmuştu, yaşamak ve ölmek için. Ve aradaki her şey onun için acı çekmek demekti. Varlığı öyle tamdı ve gerçeğe öyle bağlıydı ki vazgeçip sona erme zamanı geldiğinde muhtemelen şöyle düşündü, tabii düşünme alışkanlığı varsa: hiç olmadım. Ona ne olduğu da bilinmiyor. Böyle iyi bir hayat iyi bir ölümle sonlanmış olmalı. Şüphesiz bugün yeryüzünün zerrelerinden biri. Yukarı göğe bakıyor tüm zamanında. Bazen yağmur yağıyor ve yuvarlanıyor zerrelerinde. Neden sonra kuruyor sıcaklıkla ve eski bir rüzgâr dağıtıyor onu. Sonsuz şimdi o.

Bir anlık gömülmeden sonra, Joana onu, ona gülen ve onunla bilinmeyen bir tınıda konuşan o yarı ölü varlığı kıskandığını fark etti. Her şeyden önce, diye düşündü, hayatı anlıyor çünkü anlamayacak kadar zeki değil. Peki ama bir mantık aramanın ne faydası var... Eğer anlama noktasına vardıysanız, bu sırada delirmeden, bilgiyi bilgi olarak korumak mümkün olmazdı, bu bir tavra dönüşürdü daha çok, yaşam tavrı, ona tam olarak sahip olmanın ve onu ifade etmenin tek yolu. Ve bu tavır da sesli kadının altında yatan şeyden öyle çok da farklı olmazdı. Hareket tarzı öyle zayıftı ki.

Ani bir baş hareketi yaptı, sabırsız. Bir kurşun kalem aldı ve bir kâğıdın üzerine bilerek sıkı bir yazıyla: "Kendini göz ardı eden kişilik kendini çok daha iyi tamamlar" yazdı. Gerçek mi, yalan mı? Fakat bir şekilde soğuk, zekice düşüncelerini hayatla dolu bu kadına dökerek kendinden öç de almıştı.

OTÂVİO

"DE PROFUNDIS." Joana fikrin berraklaşmasını bekledi, o ışığın, bir düşüncenin çekirdeği olan o parlak topun sisin içinden yükselmesini. "De profundis." Sendelediğini hissetti, neredeyse dengesini yitirdiğini ve sonsuza kadar bilinmeyen sulara daldığını. Ya da, bazen, bulutların dağılıp titreyerek büyüdüğünü, neredeyse tamamen belirdiğini... Neden sonra sessizlik.

Gözlerini kapadı, sükunetle dinlendi. Gözlerini açtığında ufak bir şok yaşadı. Ve uzun, derin saniyeler boyunca fark etti ki yaşamın o genişliği bugüne kadar yaşadığıyla yaşayacaklarının karışımıydı, hepsi birbirinin içine girmiş ve sonsuz. Tuhaf, tuhaf. Turuncumsu saat dokuzun ışığı, o ara hissi, yüksek notalarda ısrar eden uzakta bir piyano, sabahın sıcaklığına doğru hızla atan kalbi ve hepsinin ardında, acımasız, tehditkâr, kısık ve ele gelmez sessizlik.

Her şey dağılmış. Piyano yüksek notalarda ısrar etmeyi kesmiş ve bir an dinlendikten sonra tatlılıkla orta seslere dönmüş, berrak, kolay bir ezgi. Ve sonra sabah hissinin gerçek mi yoksa sadece bir hayal mi olduğunu da kestiremeyecekti. Bu hissi ta-

nımak için tetikte kaldı... Ani bir yorgunluk bir an için kafasını karıştırdı. Sinirleri boşalmış, yüzü rahatlamış, nedenini bilmese de, kendisi için hafif bir şefkat dalgası dolduğunu hissetti içine, bir şükran gibi. Bir an için sanki çoktan yaşamış ve sona varmış gibi geldi. Hemen sonra da, o âna kadar olan her şey boşmuş hissine kapıldı, boş bir uzam gibi, uzaklardan ve örtülü bir şekilde yaşamın gürültüsünün yaklaştığını duyabiliyordu, yoğun, köpürmüş, şiddetli, uzun duvarları göğü delerek yaklaşıyor, yaklaşıyordu... onu batırmak için, batırmak için onu, boğmak, soluksuz bırakmak için....

Pencereye doğru gitti, kollarını uzattı ve boşuna bir esintinin onları okşamasını bekledi. Uzun süre kendini böylece unuttu. Yüz kaslarını kasarak kulaklarını yarı kapalı tuttu, kapalı gözleri neredeyse hiçbir ışığı almıyordu içeri, başı ileri doğru uzamış. Azar azar kendini soyutlamayı başarmıştı. Gri ve ılık bir havaya dalmış hissettiği bu bir tür bilinçsiz hâlde... Aynanın önünde dikildi ve dişlerinin arasından, gözleri öfkeyle sızlayarak sordu: — Ne olacak şimdi? Kendi yüzüne ilişti gözleri, ufak ve alev alev. Bir an için dikkatini dağıttı bu görüntü, öfkesini unutturdu. Asıl selden dikkatini dağıtan küçük bir şey hep çıkardı. O kadar kırılgandı ki. Kendinden bu yüzden nefret mi ediyordu? Hayır, ölene kadar sabit kalan, sadece meyve verebilen ama kendi içinde büyümeyen bir ağaç gölgesi olsa daha çok nefret ederdi kendinden. Daha da fazlasını istiyordu hatta: hep yeniden doğmak, öğrendiği, gördüğü her şeyi paramparça etmek ve kendini her küçük eylemin anlamı olan, havası sanki ilk kez solunuyormuş gibi olan yeni bir alanda yeniden başlatmak. İçinde hayatın yoğun ve yavaş aktığı hissine kapıldı, sıcak bir lav tabakası gibi fokurdayarak. Belki de seviyordu kendini... Ve uzağı düşünse ne olurdu, bir borazan keskin sesiyle birden gecenin kabuğunu yarsa ve ovaları özgür, yeşil ve uçsuz bucaksız kılsa... Ve sonra öfkeli beyaz atlar isyankâr boyunları ve bacak hareketleriyle, neredeyse uçar gibi, nehirler geçse, dağlar geçse, vadiler geçse... Onları düşününce, içinde serin bir havanın dolaştığını hissetti sanki çölün ortasında serin, ıslak, gizli bir mağara.

Ama hemen kendine geldi, dikey bir düşüşle. Kollarını, bacaklarını inceledi. Oradaydı işte. İşte oradaydı. Ama oyalanacak bir şey de bulmalıydı, acımasızca ve ironiyle düşündü bunu. İvedilikle. Zira ölmeyecek miydi? Seslice güldü ve gülüşünün yüzündeki etkisini görmek için aynada kendisine baktı. Hayır, aydınlatmamıştı yüzünü. Vahşi bir kediye benziyordu, yanan yanaklarının üzerindeki alev alev gözleri, koyu çillerle beneklenmiş, kaşlarının üzerinde bakımsız kahverengi saçlar. Kendinde koyu, gururlu bir pembelik gördü. Onu bu denli parlatan neydi? Can sıkıntısı... Evet, her şeye rağmen altında yangın vardı onun, ölümü temsil ettiğinde bile yangın vardı. Belki de yaşamanın coşkusuydu bu.

Bir kez daha huzursuzluk sardı Joana'yı, saf, mantıksız. Ah, belki de yürümeliyim, belki de... Bir an için gözlerini kapadı, mantıksız bir ifadenin ya da cümlenin doğuşuna razı. Hep yapardı bunu, lavların altında sona ilerleyen bir arzu olduğuna derinden güvenerek. Zaman zaman, özel bir mekanizmayla, insanın uykuya kaydığı türden, bilincinin kapılarını kapar ve konuşmaya ya da eylemeye bırakırdı kendini, şaşırmıştı –çünkü hareketinin idraki ancak hareket ederken gelmişti– kendi elleriyle, kendi yüzüne bir tokat. Bazen ağzından tuhaf, delice sözcüklerin çıktığını duyardı. Onları anlamasa da onu daha da hafifletir, daha da özgürleştirirlerdi. Deneyi tekrarladı, gözleri sımsıkı kapalı.

Ve içinde derinde bir yerden, bir anlık sessizlik ve terkten sonra, yükseldi, önce solgun ve kararsız, neden sonra daha güçlü ve daha acı verici: derinlerden sana sesleniyorum... derinlerden sana sesleniyorum... derinlerden sana sesleniyorum... Bir süre daha kımıldamadan durdu, yüzü ifadesiz, gevşek ve yorgun, bir çocuk doğurmuş gibi. Yavaş yavaş yeniden doğdu, yavaşça açtı gözlerini ve gün ışığına döndü. Kırılgan, hafifçe soluklanarak, ilk esintiyi duyan iyileşmekte olan bir hasta gibi mutlu.

Sonra aslında dua etmiş olduğunu düşünmeye başladı. O değil. Ondan daha fazla olan bir şey, artık farkında olmadığı bir şeydi yakaran. Ama dua etmek istememiştim, diye tekrarladı bir

kez daha güçsüzce. İstememişti çünkü bunun bir deva olacağını biliyordu. Ama morfine benzer, her türlü ağrıyı gideren bir deva. Tıpkı morfin gibi gittikçe artan dozlar gerekiyor hissetmek için onu. Hayır, hâlâ acıyı keşfetmek, acı çekmek, tüm gizemini anlayabilmek için ona bütünüyle sahip olmak yerine korkakça dua etmeyi isteyecek kadar yorgun değildi. Ve dua etmiş olsa bile... Bir manastırda bulurdu kendini çünkü açlığını gidermek için tüm morfin az gelirdi. Ve bu da nihai düşüş olurdu, kötülük. Ancak, doğal bir yolla, dış bir tanrı istemiyorsa, kendini tanrılaştırabilirdi sonunda, kendi acısını keşfederek, geçmişini severek, kendi düşüncelerinde bir sığınak, sıcaklık arayarak, bir sanat eseri olma hevesiyle doğan ve neden sonra sıkışık zamanlarda bayat yiyecek gibi sunulan düşüncelerinde. Kendini acıdan kurtarmanın ve kendini öyle tasarlamanın bir tehlikesi de vardı, bu da bir tür kötülük olurdu, bir sakinleştirici.

Ne yapmalı o zaman? O yolu durdurmak için ne yapmalı, kendisiyle nefsi arasında bir boşluk tanımak için, ki daha sonra kendini tehlikesizce yeniden bulabilsin, yeni ve saf? Ne yapmalı? Piyano inadına güçlü ve yeknesak tonlarda saldırıyordu. Alıştırmadır, diye düşündü. Alıştırmalar... Evet, diye fark etti neşeyle... Neden olmasın? Neden sevmeyi denememeli? Neden yaşamayı denememeli?

Saf müzik erkeklerin olmadığı topraklarda gelişiyor, diyerek düşünceye daldı Otávio. Henüz sıfatları olmayan hareketler. Kör ve sağır ağaçlarda, tanıksız doğan, uçan, ölen ve yeniden doğan böceklerde atan ilkel hayat kadar bilinçsiz. Müzik dolaşır ve gelişirken, şafak, güçlü gün ve gece, hepsi senfonideki değişmeyen bir notayla yaşıyorlar, dönüşümün notasıyla. Eşyayla, mekânla ya da zamanla desteklenmeyen müzik bu, yaşam ve ölümle aynı renk. Düşüncelerdeki hayat ve ölüm, zevk ve acıdan arınmış. İnsani niteliklerden o kadar uzak ki sessizlikle karışabiliyor. Sessizlik. Sessizlik, çünkü müzik maddenin zorunlu, tek mümkün canlı yansısı. Ve aynı şekilde duyuların, ona çarpmadan madde anlaşılmadığından ya da algılanmadığından, müziği duyulmayacak.

Peki sonra ne olacak? –diye düşündü Otávio. Gözlerimi kapamak ve çamurlu bir nehir gibi yavaş ve bulanık sızan kendi müziğimi duymak. Korkaklık ılık ve kendimi ona bırakıyorum, bana yirmi yedi yıl düşünmeye mal olan kahramanlık silahlarını bırakarak. Neyim ben, tam şu anda? Yere düşen düz, sessiz bir yaprak. Hiçbir hava hareketi oynatmıyor onu. Kendini uyandırmamak için neredeyse nefes almıyor. Ama neden, her şeyden önce neden düzgün kelimeler kullanıp kıvrılmamak, görüntülerde teselli aramamak? Neden kolları bağlı bir adamken sadece ölü yaprak olduğumu söylemek? Bir kez daha, beyhude düşüncelerin ortasında, bir yorgunluk çöktü üstüne, bir düşme hissi. Yakar, yakar. Tanrı'nın önünde eğil ve dile. Peki ne? Bağışlanma. Böylesi geniş bir kelime, anlamlarla böyle yüklü. Suçlu değildi –öyle miydi yoksa? neden suçlu ama? biliyordu suçlu olduğunu, ama düşünmeye devam etti– suçlu değildi, ama nasıl da istemişti bağışlanmayı. Alnında Tanrı'nın geniş, şişman parmakları, onu iyi bir baba olarak kutsuyor, yeryüzünden ve dünyadan yapılma bir baba, içinde her şeyi barındıran, her şeyi, ona daha sonra şöyle diyebilecek tek bir parçacık bile bırakmadan: evet, ama affetmedim seni! Sonra her şeyin ona beslediği tüm o sessiz suçlama bitecek.

Ne düşünüyordu nihayetinde!? Ne zamandır kendisiyle oynayıp duruyordu hareketsizce olsa da? Bir tür hareket yaptı.

Kuzen İsabel girdi içeri. "Kutlu olsun, kutlu olsun, kutlu olsun" dedi aceleci ve uzağı görmeyen bakışlarla, çıkma telaşında. Sadece piyanonun başına oturunca yabancı havasını atıyordu üzerinden. Otávio küçükken olduğu gibi geri çekildi. O zaman Isabel gülümsedi, insandı ne de olsa, keskin havasını kaybetmişti aslında. Düz, daha rahat bir havaya büründü. Unlanmışa benzeyen yaşlı dudaklarıyla piyanonun başına geçince Chopin çaldı, Chopin, özellikle de tüm valslerini.

— Parmaklarım uyuştu, derdi ezberden çalabildiği için gururlu. Konuşurken başını cilveli, kabare dansçısı edasıyla birden geriye atardı. Otávio kızarırdı. Orospu, diye düşünürdü, sonra birden acı veren bir hareketle silerdi aklından bu kelimeyi. Ama

nasıl cüret etmişti? Yüzünün dikkatlice ona doğru eğildiğini hatırladı, mide ağrılarına bakarken. Tam da bu nedenle ondan nefret ediyorum, diye düşündü mantıksızca. Ve hep çok geçti: düşünce ondan önce davranmıştı. Orospu –kendini kırbaçlıyormuş gibi. Pişmanlık da duysa, yine günah işledi. Çocukken kaç kere, uyumadan hemen önce, kuzen Isabel'in yatakta, uykusuz, belki de oturmakta, gri saçları örgülü, kalın geceliği bir bakirenin gibi kapalı düşünürdü. Bedenini saran asit gibi pişmanlık duyardı sonra. Ama o zaman da Isabel'den onu sevemediği için daha çok nefret ederdi.

Eskiden yaptığı gibi baygın hâlde bir notadan diğerine yumuşakça geçemiyordu artık. Bir ses diğerini yakalardı eskiden, şiddetli, senkoplu ve valsler zayıf, telaşlı ve boşluklarla dolu patlardı kulakta. Bazen eski saatin yavaş, yankılı vuruşları parçaları asimetrik parçalara bölerdi. Otávio bir sonraki vuruşu beklerdi, yüreği ağzında. Sanki her şeyi sessiz, tatlılıkla çılgın bir dansa sürüklüyorlardı. Acımasızca müziği delen o vuruşlar, hep o aynı soğuk, gülümseyen tonda, hava boşluğunda desteksiz kalmış gibi onu kendine savurdu. Kuzeninin gergin sırtını, ellerini gözlemlerdi –piyanonun sarı tuşları üzerinde gezinen iki koyu renk hayvan. Isabel ona döner ve cümleyi büyük bir mutlulukla bahşederek, hafifçe, çiçek serper gibi şöyle derdi: — Neyin var? Daha neşeli bir şeyler çalayım...

O balo valtzleri böylece ardından gelirdi, naif ve gergin, daha önce duyduğunu hiç anımsamadığı ama hafızasında gizemli bir şekilde eski parçalara takılan.

— Hayır o değil kuzen, o değil...

Öyle komikti ki. Otávio korktu. Onun müziği konusundaki esrimelerin için değil, çocukluğundan beri onu, o eski paçavralarının kokusu içinde, paslı takılarıyla çekilmez bulduğun için af dile, Isabel "hastalıkları önlemek için çay hazırlarken", eğer çok çalışırsa ona çok güzel bir şey çalacağına söz verdiği zamanlarda. Evden çıktığı zamanları geçirdi aklından, gri tenindeki hafif, beyaz pudrayı, büyük, damarların inip kalktığı, trajik, yuvarlak boyun çizgisini. Düz tabanlı, genç kız ayakkabılarını, ürkütücü

bir gösterişle, kamış olarak kullanılan şemsiyeyi. Af dile — hayır, hayır! — nihayet ölsün istediğin için. — Ürperdi, terlemeye başladı. Ama benim hatam değil bu! Ah! uzağa gitmek, medeni hukuk kitabı yazma planını gerçekleştirmek, o korkunç, tiksindirici şekilde samimi ve insani olan dünyadan uzaklaşmak.

— O hâlde al sana "Baharın Hışırtıları"... -dedi kuzen Isabel.

Evet, evet. Baharı istiyorum... Yardım et bana. Boğuluyorum. Gülünç bahar, daha da bahar ve neşe.

— Bu şarkı mavi bir gül gibi, dedi Isabel, ona yarım dönerek, yüzünde şeytanca bir gülümseme. Sarkmış kulaklarından, kuru, buruşmuş yüzüne birden çölde bir vaha gibi, iki küçük pırlanta sarktı, iki küçük ıslak damla, parıldayan. Ah, o kadar taze ve dolgunlardı ki... Yaşlı kadının durumu iyiydi.

Ama sallanan küpeleri takmasının Otávio'nun bilmediği bir nedeni vardı: taşları kendisi satın almıştı, küpelere oturtturmuştu, onları diken diken olmuş gri saçlarının altında iki hayalet gibi taşıyordu.

Bu şarkı mavi bir gül gibi, demişti, bunu sadece kendisinin anlayabileceğini iyi biliyordu. Deneyimli Otávio, ona ne demek istediğini sorması ve sabırla yanıtlama zevkini vermesi gerektiğini biliyordu, dudağını ısırarak şöyle dedi: — Ah, bu bana geldi.

Ama bu sefer bu heyecanlı oyun gerçekleşmedi. Otávio ona bakmaktan ve hayal kırıklığını görmekten kaçındı. Ayağa kalktı ve nişanlısının odasının kapısını çalmaya gitti.

Pencere kenarında dikiş dikiyordu. Otávio kapıyı kapattı, anahtarla kilitledi, yanında diz çöktü. Başını göğüslerine doğru yasladı ve bir kez daha eski güllerin ılık, tatlı kokularını çekti içine. Nişanlısı gülümsemeye devam etti, dalgın, neredeyse gizemli, göğsünün içinde bir nehrin yumuşakça akışını dinliyormuş gibi.

— Otávio, Otávio, dedi, sesi tatlı ve uzaktan.

O evin hiçbir ferdi yaşamadı, ne evde kalmış kuzeni, ne Lídia, ne hizmetçiler yaşadı -diye düşündü Otávio. Yanlış, diye cevap verdi yine kendine: sadece kendisiydi ölü olan. Ama şöyle

devam etti: hayaletler, hayaletler. Sesleri uzak, hiçbir beklenti yok, mutluluk.

— Lídia, dedi, beni affet.

— Ama ne için? –diye sordu beriki, belli ki telaşlanmış.

— Her şey.

Belli belirsiz, razı olup bir şey söylememesi gerektiğini düşündü Lídia. Otávio, Otávio. Başkalarıyla konuşmak çok daha kolay. Eğer onu bu kadar çok arzulamıyor olsaydı, onun bunca anlaşılmazlığına katlanmak nasıl da zor olurdu. Sadece birbirlerini öpüştüklerinde anlıyorlardı, Otávio başını böyle göğsüne eğdiğinde. Ama hayat daha uzundu, diye düşündü korkmuş. Eli eline uzanamadan onun yüzüne bakacağı anlar da olurdu. Ve sonra –sessizlik çöktü. Ondan her zaman ayrı olacaktı ve sadece o olağanüstü anlarda iletişim kurabileceklerdi –çok yaşam olduğu zaman ve ölüm tehdidi olduğunda. Ama yeterli değildi bu, yeterli değildi... Diğer anları yaşamak için tam da birlikte yaşamak gerekiyordu, böyle düşündü korku içinde, çabalayarak akıl yürütüyordu. Otávio'ya sadece mecbur kaldığı kelimeleri söyleyebilirdi, sanki acelesi olan bir tanrıymış gibi o. Eğer ona çok zevk veren o keyfî, amaçsız sohbetlerde gevezelik ederse, Otávio'nın sabırsızlandığını ya da fazlaca sabırlı, kahraman yüzünü fark ediyordu. Otávio, Otávio... Ne yapmalı? Yakınlaşması bir tür sihrin dokunuşuydu âdeta, onu gerçekten canlı kılıyordu, her lifi kanla dolu soluyordu. Ya da heyecanlandırmıyordu onu. Sanki onu basitçe ve sessizce mükemmelleştirmeye gelmiş gibi uykuya daldırıyordu.

Kendi kaderine ilişkin çözüm üretmenin beyhude olduğunu biliyordu. Otávio'yu, o onu istediği andan beri seviyordu, ikisi de küçükken, kuzenlerinin neşeli bakışları altında. Ve hep de sevecekti. Adımları onu sadece tek bir kişiye götürüyorken başka yollar seçmek boşuna. Otávio onu incittiğinde bile, ondan ona sığınırdı. Çok zayıftı. Zayıflığını fark ettiğinde acı çekmek yerine, seviniyordu: belli belirsiz biliyordu, kendine açıklamadan, Otávio'ya yardımı da buradan geliyordu. Onun acı çektiğini, ruhunda canlı ve hasta bir şeyler barındırdığını ve ona ancak kendi

benliğinde uykuda olan tüm hareketsizliği toplayarak yardım edebileceğini hissediyordu.

Bazen isyan ederdi uzaktan: hayat uzun... Birbiri ardına gelen, sürprizsiz, bir adama tamamen kendini adamış olduğu günlerden korkuyordu. Kendi kişiliği olmayan her şeyi sessizce, bilinçsizce feda ederek, kendi şenlik ateşini yakmak için karısının tüm güçlerini rahatlıkla kullanacak bir adama. Bu sahte bir isyandı ama, her şeyden çok da büyük bir zafer korkusuyla gelen özgürlük. Birkaç gün, bağımsız bir tavır almaya çalışırdı, sadece sabahları, kalktığında, adamı henüz görmemişken biraz başarılı olurdu. Tüm benliğinin kendini yok etmesi ve beklemeye koyulması için Otávio'nun varlığı, sadece hissedilse bile yeterdi. Geceleri odasında yalnızken arzulardı onu. Tüm sinirlerini, tüm hasta kaslarını. Böylece bırakırdı kendini. Teslimiyet tatlı ve tazeydi. Bunun için doğmuştu.

Otávio tevazuyla büyük, çirkin kulaklarının arkasına atılmış koyu renk saçlarına göz attı. Bir ağaç gövdesi gibi kalın, kaba vücuduna ve güzel sert ellerine baktı. Ve bir kez daha bir şarkının yumuşak korosu gibi tekrarladı: Beni ona bağlayan ne? Bir sebebi olmasa da, başka bir kadınla tanışmasa da, tek kadın o olsa da, gün gelip onu terk edeceğini bildiğinden Lídia için üzülüyordu. Belki de hemen ertesi gün. Neden olmasın? — Biliyor musun? -dedi — dün gece rüyamda seni gördüm. Beriki gözlerini açtı, her yanı ışıldamıştı: — Gerçekten mi? Nasıl?

— Çiçeklerle dolu bir tarlada ikimiz geziyormuşuz, senin için leylak koparıyormuşum, beyazlar içindeymişsin.

— Ne güzel bir rüya... Evet, çok güzel...

— Otávio...

— Evet...?

— Sormamın sakıncası var mı? Ne zaman evleneceğiz? Bizi durduran hiçbir şey yok... Çeyiz için bilmem gerekiyor.

— Sadece bunun için mi? Kızardı, onu güzelleştiren bir şey söyleyebildiği için memnundu. Beceriksizce işveli davranmaya çalıştı: — Bu ve ... beklemek de istemiyorum. Çok zor.

— Anlıyorum. Ama ne zaman bilmiyorum.

— Peki ama neden hemen olmuyor? Karar vermelisin... Şeyden beri çok uzun zaman oldu...

Birden Otávio kalktı ve şöyle dedi: — Yalan olduğunu biliyor musun? Rüyamda seni görmediğimi biliyor musun?

Beriki dehşetle, solgun ona baktı.

— Şaka yapıyorsun...

— Hayır, ciddiyim. Rüyamda seni görmedim.

— Kimi gördün?

— Kimseyi. Hiç rüya görmeden öylece uyudum. Lídia dikişine geri döndü.

Joana elini köpeğin şişmiş göbeğinde gezdirdi, ince elleriyle onu okşadı. Hafif bir heyecanla geri çekildi.

— Hamile -dedi.

Bakışlarında, köpeği okşayan ellerinde, onu açığa çıkaran gerçeğe doğrudan onu bağlayan bir şey vardı. Âdeta tek ve sürekli bir blok oluşturmuşlardı. Oradaydılar işte, kadın ve köpek, canlı ve çıplak, birlikteliklerinde vahşi bir şey olduğu hâlde. Dehşet verici kesinlikte sözcüklerle konuşuyor, diye düşündü Otávio, tedirgin, birden kendini işe yaramaz ve kadınsı hissetmişti. Ve bu onu ilk kez gördüğü zamandı.

Onu hem çeken hem de iten sert, kristal bir niteliği olduğunu fark etti. Yürüyüş biçimi bile. Kendi bedeninde hassasiyet narinlik ve zevk olmamasına rağmen, onu herkesin gözüne bir aşağılama gibi sokmak, soğukça. Otávio onun hareket edişini izledi ve fiziksel olarak bile onun hoşuna giden kadın olmadığını düşündü. Küçük bedenleri severdi o, tamamlanmış, niyetsiz bedenleri. Ya da büyük, nişanlısınınki gibi, hareketsiz, sessiz. Onlara ne söylerse yeterli olurdu. Joana'nın kırılgan, bir eskiz gibi çizgileri rahatsızdı. Anlam doluydular, açık, parlak gözlerle. Güzel değildi, çok zayıftı. Duyarlığı bile ondan farklı olmalıydı, haddinden fazla ışıltılı.

Otávio, onunla karşılaştığı zamandan beri, hiçbir ayrıntısını kaçırmamak için, kendine şöyle diyordu: içimde hiçbir şefkat duygusu belirmesin; onu düzgünce görmeliyim. Ama sanki incelendiğini fark etmiş gibi Joana, tam da o anda ona döndü,

gülerek, soğuk, pek çekingen de değil. Ve Otávio ona uymak için aptalca davranmaya, konuşmaya başladı, kafası karışmış, acele içinde. Kendini açık etmesini sağlayıp onu gücünde yok etmek yerine. En sıradan şeylerin bile farkında olmayanlara özgü o havaya rağmen, ilk karşılaşmalarında onu kendine çekmiş olduğu gibi! Kendi mahremiyetine atmıştı Otávio'yu, onu ayakta tutan ve insanlarla iletişim kurmasını kolaylaştıran rahat küçük formülleri acımasızca unutarak.

Joana anlatmıştı ona...

... Yaşlı adam yaklaşıyor, şişman bedeni titriyordu, kafatası düz. Ona doğru ilerledi, dudaklarını uzatarak, yuvarlak gözlerle, ağlamaklı bir sesle. Bir çocuğun konuşmasını taklit ederek şöyle dedi: — Burası uf oldu... Acıyor... İyi bir çocuk olup ilacımı aldım, iyi oldu...

Bir an için gözlerini döndürdü, göz bebekleri oynuyordu, nemli, sarkık dudaklarının parlaklığı hafifçe ışıldıyordu. Biraz eğilince, Joana boş diş etlerini gördü.

— Benim için üzüldüğünü söylemeyecek misin? Joana ciddiyetle ona baktı. Beriki sakin duruyordu: — "Zavallı şey seni" bile demeyecek misin? Onu böyle kısa, sırtı kambur, koca titrek bir selamla, iri gözleriyle dik dik bakarken görmek insanın gülmekten kırılması ve şaşkınlıktan ölmesi için yeterliydi. Sessiz kaldı. Sonra yavaşça aynı tonda: — Zavallı şey, dedi.

Adam güldü, oyunun bittiğini düşünüp kapıya döndü. Joana gözleriyle ona eşlik etti, adam masadan kalkıp gidince onu tamamen görebilmek için hafifçe eğildi. Yüzüne dimdik ve soğukça baktı, gözleri açık, parlak. Masaya göz attı, bir an için aranıp küçük ve kalın bir kitap aldı eline. Tam adam elini kapı tokmağına koyduğunda, Joana'nın tüm gücüyle attığı kitabı boynunun arkasına yedi. Sendeledi, eli başında, gözleri şoktan ve acıdan fal taşı gibi açılmış. Joana olduğu yerde kaldı. Şimdi en azından, diye düşündü, o iğrenç havası gitti. Yaşlı bir adam sadece acı çekmeli.

Yüksek ve sempatik bir sesle şöyle dedi: — Affedin beni. Orada küçük bir kertenkele vardı, kapının üzerinde. — Kısa bir duraksama. — Iskaladım.

Yaşlı adam anlam veremeyerek ona bakmaya devam etti. Sonra o gülümseyen yüze bakınca belli belirsiz bir korkuya kapıldı.

— Görüşürüz... Önemli değil... — Aman Tanrım! — Görüşürüz... Kapı kapandıktan sonra, gülümseme bir süre Joana'nın yüzünde kaldı. Hafifçe omuz silkti. Pencereye gitti, bakışları yorgun ve boştu: — Belki de müzik dinlemeliyim.

— Evet doğru, ona kitap fırlattım, diye cevap verdi Joana, Otávio'nun sorusuna.

Beriki onu alt etmeye çalışarak: — Ama bunu yaşlı adama söylemedin. — Hayır, yalan söyledim.

Otávio ona baktı, boşuna bir tür pişmanlık, bir itiraf işareti aradı.

— Ancak daha çok ya da daha iyi yaşarsam insan olanı küçümsemeyi başarabileceğim, derdi Joana bazen ona. İnsan – ben. İnsan –insanoğlu bireyler olarak ayrılmıştır.

Onları unut çünkü onlarla ilişkim sadece duygusal olabilir. Eğer onları ararsam, onlara hep duyduğumuz o aynı eski kelimelerin eş değerini verebilir ya da onlardan bunu isteyebilirim, "kardeşlik", "adalet". Gerçekten bir değerleri olsaydı, bu bir üçgenin tavanı değil, tabanı olduklarından olurdu. Gerçeğin kendisinden çok şartıydılar. Yine de tüm zihinsel ve duygusal alanımızı tam da gerçekleştirilmeleri imkânsız olduğu, doğaya aykırı oldukları için dolduruyorlardı sonunda. Ölümcüldüler, her şeye rağmen, içinde yaşadığımız gelişigüzellik hâlinde. Bu hâlde nefret aşka dönüşür, ki bu da aşkı aramaktan başka bir şey değildir, teori dışında asla ele geçirilmez, hıristiyanlıkta olduğu gibi.

Hadi be, diye bağırdı Otávio. Joana durmak istemişti ama yorgunluk ve adamın varlığının heyecanı zihnini keskinleştirdi ve kelimeler durmadan döküldü ağzından.

— İnsan olanı aşağılamak zordur, diye devam etti, bu başarısız isyandan –ergenlik–, elde etmekten aynı şekilde aciz insanlarla dayanışma havasından kurtulmak zordur. Ama o saf ve o sahte yüceltilmiş aşktan, sevmeme korkusundan azade bir şey inşa etmek ne kadar da güzel olurdu... Sevmeme korkusu, sevilmeme korkusundan da kötü...

Joana, ah hadi oradan, dediğini duydu Otávio'nun sessizliğinde. Ama aynı zamanda sesli düşünmeyi de seviyordu, plansız akıl yürütmeyi, sadece peşinden gitmeyi. Bazen, sadece zevkine, düşünceler icat ederdi: bir taş düşerse, taş var olur, onun düşmesini sağlayan bir güç vardır, düştüğü bir yer, düşerken geçtiği bir yer vardır –gerçeğin doğasından hiçbir şeyin kurtulacağını sanmıyorum, gerçeğin sırrının kendisi hariç. Ama şimdi kendini nasıl vereceğini bilmediğinden de ve özellikle de Otávio'nun ona sarılıp huzur vereceğini anlamaksızın sezdiğinden de bahsediyordu.

— Bir gece tam uzanmıştım ki, dedi ona, yatağın ayaklarından biri kırıldı ve kendimi yerde buldum. Öfkeli bir hareketin ardından, en azından rahatsızca düşecek kadar uykulu olmadığımdan, birden şöyle düşündüm: neden tüm yatak, kırık olan değil? Uzandım ve hemen uyudum...

Güzel değildi. Bazen sanki ruhu terk ediyordu onu ve sonra da insanüstü bir dikkatle hiçbir zaman keşfedilemeyen bir şekilde –diye düşündü Otávio–, çıkıveriyordu ortaya. Sonra beliren yüzde de, zayıf, sınırlı özelliklerin kendi başlarına bir güzelliği olmuyordu. Teninin kaymak gibi, koyu, solgun rengi dışında eski gizeminden bir şey kalmamıştı. Eğer terk edilme anları uzansa ve ardı ardına gelse, sonra da Otávio korkuyla çirkinliği görse, hatta çirkinlikten de öte, bir tür kepazelik ve vahşilik, kör ve kaçınılmaz bir şeyin Joana'nın bedenini çürürken olduğu gibi ele geçirdiğini. Evet, evet belki de sevmeme korkusundan bir şey sızmış ve ortaya çıkmıştı.

— Evet biliyorum, diye devam etti Joana. Duyguları kelimelerden ayıran mesafe. Bunu çoktan düşünmüştüm. Ama en şaşırtıcı olan şu ki, konuşmaya çalışır çalışmaz hem hissettiğimi ifade etmeyi beceremiyorum hem de hissettiğim şey yavaş yavaş söylediğim şeye dönüşüyor. Ya da en azından beni harekete geçiren, şüphesiz, hissettiğim değil söylediğim şey.

Onunla buluşur buluşmaz yaşlı adamdan, köpeğin hamileliğinden bahsetmişti ve birden korkmuş, insanın bir itiraftan sonra hissettiği gibi, sanki o yabancıya tüm hayatını anlatmış

gibi hissetmişti. Hangi hayat? İçinde tartışıp duran ve herhangi bir şey olmayan hayat, diye kendi kendine tekrarladı, kendini gözünde büyük ve sorumluluklarla dolu görmekten korkarak. Hiçbir şeydi o, hiçbir şey ve hiçbir şey yapmaması gerekiyordu bu yüzden, böyle tekrarladı kendi kendine, gözleri zihnen kapalı. — Sanki Joana'ya karanlıktakiler hariç hissetmediği şeyleri söylemişti. Ve en şaşırtıcısı da: sanki dinlemişti o da ve sonra gülmüştü, affederek –Tanrı gibi değil de, şeytan gibi daha çok–, ona geçecek geniş kapılar açarak.

Her şeyden önce ona dokunduğu anda anlamıştı: aralarında ne yaşanırsa yaşansın onarılamaz olacaktı. Çünkü ona sarıldığında, kollarında akan su gibi canlandığını hissetmişti Joana'nın. Onu öyle canlı görünce de, kırgın ve gizlice de memnun anlamıştı ki eğer Joana onu isterse bu konuda onun yapabileceği bir şey yoktu... Onu nihayet öpünce kendisini de özgür hissetmişti birden, kendi hakkında bildiklerinden bağışlanmış, olduğu her şeyin altında yatan şeyden bağışlanmış...

O andan sonra başka seçeneği kalmamıştı. Lídia'dan Joana'ya baş döndürücü bir şekilde kaydı. Bunu bildiğinden onu sevmeye yönlendirdi kendini. Zor da değildi. Lídia camdan bakarak kendini unutmuş, dudakları sarkmış vakit geçiriyordu. Ona seslenmiş, o da yumuşak, coşkulu bir şekilde başını ona döndürüp: hı...? demişti, bu Otávio'nun kendine dönmesine neden oldu, baş döndürücü, karanlık bir aşk dalgasına bırakarak kendini. O zaman Otávio onu görmek istemeyerek yüzünü uzaklara dönmüştü.

Sevebilirdi onu, ona sunduğu yeni, anlaşılmaz maceraya atılabilirdi. Ama hâlâ onu Joana'ya iten ilk içgüdüye tutunuyordu. Bir kadın olarak değil, öyle bir şey değil, istediği Joana teslim olmamıştı... Soğuk ve kendine güvenli olmasına ihtiyacı vardı. Ki çocukken yaptığı gibi şöyle söyleyebilsin, sığınmış ve neredeyse zaferle: benim hatam değil...

Evlenirlerdi, birbirlerini her an görürlerdi ve kendisinden daha da kötü olabilirdi Joana. Ve güçlü, ki ona korkmamayı öğretsin. Sevmeme korkusu bile değil... Onunla bir hayat

kurabilmek için istemiyordu onu, yaşamasına izin verebilsin diye istiyordu. Kendinden öte yaşamak, geçmişinden öte, korkakça yaptığı küçük iğrenç şeylerin ve korkakça bağlı kaldığı şeylerin ötesinde. Otávio, Joana'nın yanında günah işlemeye devam edebileceğini düşünüyordu.

Otávio onu öptüğünde, ellerini tutmuştu, onları göğsüne bastırarak, o şiddetli duyguyu hangi düşünceyle örteceğini bilmediği için önce kızgınlıkla dudaklarını ısırmıştı, bir çığlık gibiydi, başını döndürene kadar göğsünden kopan bir çığlık. Joana ona görmeyerek baktı, bulutlu gözlerle, bedeni acı içinde. Vedalaşmaları gerekiyordu. Joana sertçe kendini çekti ve ardına bakmadan gitti, özlemeden.

Odasında, hâlâ giyinmemiş hâlde, uykuya geçemiyordu. Bedeni ağır geliyor, sanki bir yabancı gibi onun ötesinde varlığını sürdürüyordu. Bedeninin attığını hissediyordu Joana, ateş içinde. Işığı kapattı ve gözlerini yumdu, kaçmaya çalıştı, uyumaya. Ama saatler boyunca kendini incelemeye devam etti, sarhoş bir hayvan gibi damarlarından yoğunca sürüklenen kanı bekliyordu. Ve düşünüyordu. Sanki o âna kadar kendini bilmiyormuş gibi. Zarif, ince bedeni, hassas ergen hatları. Açıldılar, soludular, boğuldular ve kendileriyle dolup taştılar.

Şafak sökünce bir deniz esintisi yatağını okşadı, perdeleri dalgalandırdı. Joana yumuşakça gevşedi. Gecenin sonunun serinliği ağrıyan bedenini kucakladı. Yorgunluk çöktü üstüne yavaşça ve birden tükenmiş hâlde çok derin bir uykuya daldı.

Geç ve neşeli uyandı. Her hücrenin çiçeklenerek açtığını düşledi. Tüm enerjisi mucizevi bir şekilde uyanmış, savaşmaya hazırdı. Otávio'yu düşündüğünde sanki hava ona zarar veriyormuş gibi dikkatlice nefes aldı. Sonraki günlerde görmedi onu, görmeye de çalışmadı. Aslında varlığı zorunlu değilmiş gibi kaçtı ondan.

Ve o kadar bedendi ki saf ruhtu. Olayların ve tinsel saatlerin içinden geçiyor, ânın hafifliğiyle aralarından kayıyordu. Kötü besleniyordu ve uykusu da bir peçe kadar inceydi. Gece birkaç kez uyanır, korkusuz, düşünmeden önce gülümsemeye

çalışırdı. Pozisyon değiştirmeden, sadece gözlerini kapatarak yeniden uykuya dalardı. Aynada çok bakardı kendine, kendini kibirlenmeden severdi. Durgun cildi, canlı dudakları neredeyse onu utandırıp görüntüsüne arkasını dönmesine neden oluyordu, bakışlarını kadının bakışlarında tutacak gücü olmadan, ışıl ışıl ve ıslak, hafifçe saydam ve kendinden emin.

Neden sonra bitti mutluluk.

Çokluk acı vermeye ve ağır gelmeye başladı ve Joana yağmak üzere olan bir buluttu. Sanki içinde havaya yer yokmuş gibi zar zor nefes alıyordu. Bir ileri bir geri gidip duruyordu, değişiklikten şaşkın. Nasıl? –diye sordu kendine ve naif olduğunu hissetti, iki tarafı mı vardı bunun? Onu son derece mutlu eden aynı nedenin ona acı vermesi? Hasta bedeni yanında taşıdı, can sıkıcı yaralıyı, günler boyunca. Hafifliği ızdırap ve yorgunluğa bıraktı yerini. Doymuş –susuzluğunu bedenini suyla dolup taşırarak gideren bir hayvan gibi. Ama endişeli ve mutsuz, her şeye rağmen sulanması gereken topraklar varmış gibi, kurak ve susuz. Anlaşılmamaktan çekiyordu en çok, yalnız, şaşkın. Alnını cama dayamadan önce –sessiz cadde, gece inmekte, dünya dışarıda–, yüzünün ıslak olduğunu fark etti. Özgürce ağladı, çözüm buymuş gibi. Gözyaşları tek bir yüz kası oynamadan, iri iri düşüyordu. Sayabileceğinden çok daha fazla gözyaşı dökmüştü. Sonra gerçek ölçülerine dönmüş gibi hissetti, minik, solgun, gösterişsiz. Dingince boş. Hazırdı.

Neden sonra aradı onu. Yeni görkem ve yeni acı çok daha yoğun ve dayanılmazdı.

Evlenmişti.

Aşk, varlıklarını hiç kabul etmeden ya da hissetmeden, sadece bildiği tüm eski şeyleri de onaylamıştı bir bakıma. Dünya ayaklarının altında dönüyordu, iki insan cinsi vardı, açlığı doygunluğa bağlayan bir çizgi, hayvan aşkı, denize yönelen yağmur suyu, çocuklar büyüyen canlılardı, filiz bir bitki olurdu toprakta. Daha fazla inkâr edemedi... neyi? –diye sordu kendi kendine endişeyle. Eşyanın ışıltılı merkezi, her şeyi destekleyen evetleme, anlamadığı şeylerin altında yatan uyum.

Yeni bir sabaha uyandı, yumuşakça canlı. Ve mutluluğu güneşin suda yansıması gibi saftı. Her olay, kırılan küçük kristal iğneler gibi bedeninde titreşiyordu. Kısa, derin anlardan sonra uzun bir süre sakince yaşadı, anlayarak, kabul ederek, kendini bırakarak her şeye. Kendini gerçek dünyanın parçasıymış gibi hissetti ve tuhaf bir şekilde insanlardan uzaklaştırdı. Yine de bu süreçte yaşam kaynağını hisseden insanlara kardeşçe elini uzatmayı da başardı. Kendi kederlerinden bahsettiler onlar da ve o da, duymasa da, düşünmese de, konuşmasa da, iyi bir bakışı vardı –bir hamile kadınınki gibi parlak ve gizemli.

Olan neydi o hâlde? Mucizevi bir şekilde hayatta, tüm anılardan azade. Tüm geçmiş buğulanmıştı. Ve şimdiki zaman da sisliydi, tatlı, serin bir sis, onu katı gerçeklikten ayıran, ona dokunmasını önleyen. Dua etseydi, bunun aşk için yapılmış bir bedene sahip olduğu için şükretmek olduğunu düşünürdü. Tek gerçek içine daldığı şefkat oluverdi. Yüzü aydınlık ve gevşekti, diğer şeffaf, güvenli yüzler arasında süzülüyordu, sanki hâlâ kendini destekleyici bir ifade bulamamış gibi. Tüm bedeni ve ruhu sınırlarını yitirmiş, birbirine karışmış, tek bir kaosun içinde birleşmişti, yumuşak, şekilsiz, yavaş ve sadece canlı olan madde gibi bulanık hareketlerle. Mükemmel yenilenme buydu işte, yaratılış.

Yeryüzüyle bağı o kadar derindi, kesinliği o kadar katıydı ki — neyin? neyin? — şimdi kendini teslim etmeden yalan söyleyebilirdi. Tüm bunlar ona bazen şöyle düşündürüyordu: — Tanrı aşkına, kim bilir ya bundan, aşktan fazlasını yapıyorsam? Yavaş yavaş yeni hâline intibak etti, soluk almaya, yaşamaya alıştı. Yavaş yavaş içi yaşlanmaya başladı, gözleri açıldı ve yine bir heykele dönüştü, artık plastik değil, tanımlanmıştı. Uzakta huzursuzluk yeniden doğuyordu. Geceleri, çarşafların arasında, bir hareket ya da beklenmedik bir düşünce onu kendine uyandırırdı. Biraz şaşırarak gözlerini açar, rahat bir mutluluğa gömülmüş bedenini hissederdi. Acı çekmiyordu ama neredeydi? — Joana... Joana... –diye çağırırdı kendini yumuşakça. Ve bedeni yavaşça, alçak sesle zar zor cevap verirdi: Joana.

Günler hızla geçti ve gittikçe daha çok kendini bulmayı istedi. Şimdi kendini daha güçlü çağırıyor ve artık solumak ona yetmiyordu. Mutluluk siliyor, siliyordu onu... Kendini hissetmeyi yeniden istiyordu, acıyla bile olsa. Ama gittikçe daha da dibe batıyordu. Yarın, diye erteliyor, yarın göreceğim kendimi. Ama yeni gün yüzeyinde uçuşuyor, yaz ikindisi gibi hafif, sinirlerini neredeyse hiç dalgalandırmıyordu.

Alışmadığı tek şey uyumaktı. Uyumak her gece bir maceraya dönüşüyordu. İçinde yaşadığı kolay açıklıktan aynı gizeme, karanlık ve serin, karanlığı geçerek. Ölerek ve yeniden doğarak.

O hâlde hiçbir zaman kurallarım olmayacak, diye düşündü evlendikten birkaç ay sonra. Bir gerçekten diğerine kayar, ilkini hep unuturum, hep tatminsiz. Yaşamı tamamlanmış küçük hayatlardan yapılmıştı, kendilerini birbirlerinden uzaklaştıran bütün, kapalı dairelerden. Sadece her birinin sonunda, ölmek ve yaşama yeni bir düzlemde başlamak yerine, cansız ya da az canlı, Joana aynı insan düzleminde tekrar başlamıştı. Sadece farklı temel hatlarda. Ya da aslolanlar daima aynı kalırken sadece farklı ilavelerle mi? Mutlu ya da mutsuz olmak hep gereksizdi. Ve sevilmek bile. Hiçbir mutluluk ya da mutsuzluk onun maddesinin esaslarını değiştirecek, ona tek bir yol, gerçeğin yolunun olması gereken bir yol verecek kadar güçlü değildi. Her zaman kendimi yeniden başlatarak sürdürüyorum, yaşamın dairelerini açıp kapayarak, onları bir kenara atarak, solmuş, geçmişle dolu. Neden bu kadar bağımsızlar, neden sadece tek bir blokta birleşmiyorlar, bana denge sağlayarak? Gerçek şu ki fazlasıyla bütünlerdi. Anlar öyle yoğun, kırmızı ve kendi içlerinde dardı ki var olmak için geçmiş ya da geleceğe ihtiyaç duymuyorlardı. Deneyim sayılamayacak bir bilgi getiriyorlardı -doğrudan bir bilgi, algıdan çok duyumsama gibi. O hâlde keşfedilen gerçek o kadar gerçekti ki alıcısından, onu kışkırtan ilk asıl gerçekten başka hiçbir şey de varlığını sürdüremiyordu. O kadar doğru, o kadar hayati ki sadece kendi matrisi içinde dönüyor. Yaşam ânı bittiğinde, ona karşı gelen gerçek de tükenir. Biçimlendiremem onu,

onun gibi başka anlara esin olmasını sağlayamam. Yani hiçbir şey yıkmıyor beni.

Yine de kısa görkeminin onaylanmasının ona akıl yürütme zevki vermekten başka bir değeri olmamıştı, şunun gibi: eğer bir taş düşerse, taş vardır, taş bir yerden düşer, bu taş... O kadar sık yanılıyordu ki.

İKİNCİ BÖLÜM

EVLİLİK

JOANA birden, önceden hiçbir işaret olmadan, merdivenlerin başında dikilirken hatırladı. Daha önce hiçbir merdivenin tepesinde durup, aşağıya, satenler içindeki, büyük yelpazeli bir sürü meşgul insana böyle tepeden bakıp bakmadığını bilmiyordu. Böyle bir şeyi deneyimlemiş olması pek olası değildi. Yelpazeler, mesela, hafızasında hiçbir şeyle bağdaşmıyordu. Onları düşünmeye çalışsa gözünün önüne yelpazeler gelmiyor, Fransızca sözcükler arasında oradan oraya yüzen, buruşuk dudaklardan sanki uzaktan gönderilen bir öpücük gibi fısıldanan, parlak lekeler geliyordu. Yelpaze yelpaze olarak başlamış ve Fransızca sözcüklerle son bulmuştu. Tuhaf. O hâlde yalandı.

Ama her şeye rağmen izlenim ilerlemeyi sürdürüyordu, sanki aslolan merdivenin ve yelpazelerin ardındaydı. Bir an için hareketleri durdu ve sadece gözleri çırpınıyor, duyguyu arıyorlardı. Ah, evet. Mermer merdivenden aşağıya indi, tabanlarında o soğuk kayma korkusunu hissederek, ellerinde sıcak bir ter, belinde sıkan bir kurdele, sanki onu hafif bir vinç gibi yukarı

çekiyor. Sonra yeni kumaşların kokusu, bir adamın onu delen parlak, meraklı bakışı; karanlıkta bir düğmeye basmış gibi, bedeni aydınlandı. Bütün uzun kaslar geçti üzerinden. Her düşünce orada titreyene kadar, bedenin bir tavuğunki kadar yumuşak olduğu bileklerinde, bu parlak iplerin üzerinden süzüldü.

Son basamakta durdu, geniş ve tehlikesiz, avucunu hafifçe soğuk ve düz tırabzanlara koyarak. Ve neden olduğunu bilmeden bir ani sevinç duydu, neredeyse ızdıraplı, kalbinde bir rehavet, sanki hamurdan yapılmış ve birisi ona parmaklarını sokmuş da yoğuruyor gibi. Neden? Kırılgan bir şekilde elini kaldırdı, bir reddetme hareketiyle. Bilmek istemiyordu. Ama şimdi soru gelmişti aklına ve saçma bir cevap olarak da ışık yayan tırabzan, karnaval gününde cilalanmış bir flama gibi maharetle yüksekten atılmış. Sadece karnaval değildi, çünkü balo salonunda sessizlik vardı, içinden her şey görünebiliyordu. Aynalarda lambaların nemli yansımaları, kadınların broşları ve erkeklerin kemerlerinin tokası, ara ara avizeyle birleşerek, ışığın ince ışınları arasından.

Gittikçe ortamı daha iyi anladı. Kadınlar ve erkekler arasında katı alanlar yoktu, her şey yavaşça birleşmişti. Görünmeyen bir ısıtıcıdan nemli ve heyecan verici bir buhar yükseliyordu. Kalbi hafifçe tekrar ağrıdı ve gülümsedi, burnu buruşmuş, soluğu zayıf.

Dinlenmek için kısa bir ara vardı. Tersini yapmaya çabalasa da yavaşça gerçekliğe tekrar dönmeye başladı, bedeni tekrar duyarsız, saydam ve uzun süredir hayatta olan bir şey gibi güçlü oldu.

Yatak odasını gördü, perdeler ironik bir şekilde dalgalanıyordu, inatla hareketsiz duran, işe yaramaz yatak... Huzursuz, kendini merdivenin başına götürmeye, tekrar inmeye çalıştı. Kendini yürürken görüyordu, ama ayakları artık titremiyordu, elleri de terli değildi. Neden sonra hafızasının boşaldığını gördü.

Orada, şeyi almaya gittiği kitaplığın yanında beklemeye başladı... neyi? İlgisizce kaşlarını çattı. Neyi? Alnının ortasında, al-

maya gittiği şeyin fikrinin doğduğu yerde şimdi bir delik olduğunu düşünerek eğlenmeye çalıştı.

Kapıya doğru eğilip yüksek sesle, gözleri kapalı sordu: — İstediğin neydi Otávio?

— Kamu Hukuku, dedi ve dikkatini defterine çevirmeden Joana'ya şaşkın bir bakış fırlattı.

Ona kitabı götürdü, dalgın, hareketleri telaşsız. Otávio, başını kaldırmadan, elini uzatarak kitabı bekliyordu. Joana kitap berikine dönük ve kısa bir mesafe uzağındayken bir an için geri çekildi. Ama Otávio onun duraksamasını fark etmedi ve küçük bir omuz hareketiyle Joana onu Otávio'nun parmaklarının arasına bırakıverdi.

Yakında bir sandalyeye oturdu, iyice yerleşmeden, sanki her an oradan kalkıp gidebilirmiş gibi. Hiçbir şey olmadığı için, azar azar olduğu yerde kaykıldı sonra, bıraktı kendini, gözleri boş, düşünmeden.

Otávio Kamu Hukuku'na devam ediyordu, bir satırdan diğerine yavaş yavaş geçiyor ve sabırsızca tırnaklarını yiyor, birkaç sayfayı hızla aniden çeviriyordu. Dili dişlerinin kenarında gezerken, bir eliyle kaşlarını çekerken ta ki dikkati dağılıp duruncaya kadar. Bir kelime hareketlendirmişti onu, eli havada, ağzı bir ölü balığınki gibi açık. Birden kitabı hışımla uzağa itti. Parlayan, hırslı gözlerle, defterine hızla bir şeyler karaladı, bir an seslice soluklanmak için durup, Joana'yı ürküten bir hareketle, parmak kemikleriyle dişinin üzerine vurdu.

Tam bir hayvan, diye düşündü Joana. Otávio yazmakta olduğu şeyi bırakıp dehşetle ona baktı, sanki beriki ona bir şey fırlatmış gibi. Joana ona zorlamadan bakmaya devam ediyordu, Otávio sandalyesinde kıpırdanarak yalnız olmadığını düşünüyordu sadece. Gülümsedi, utangaç ve biraz sinirli, elini masanın üzerinden Joana'ya uzattı. Joana öne doğru eğildi ve ona parmak uçlarını sundu. Otávio gülerek onları hızlıca sıktı ve neden sonra Joana'nın kolunu çekmesine bile vakit kalmadan, sinirli bir şekilde defterine döndü, yüzü neredeyse defterine gömülmüş, elleri çalışıyordu.

Şimdi de hisseden o, diye düşündü Joana. Ve birden, belki de kıskançlıktan, aklında tek bir düşünce olmaksızın, ondan öyle hayvani bir güçle nefret etti ki elleri sandalyenin kenarlarına ve dişleri birbirine kenetlendi. Birkaç saniye kalbi çarptı, yeniden canlandı. Kocasının keskin bakışını hissedeceğinden korkarak, onu saklamaya zorlandı ve böylece hissinin yoğunluğunu da azaltmış oldu.

Onun hatası, diye düşündü, soğuk, yeni bir öfke dalgası bekleyerek. Onun hatası, onun hatasıydı. Varlığı, ve varlığından da fazlası: onun var olduğunu bilmek Joana'nın özgürlüğünü elinden alıyordu. Şimdi sadece nadiren, hızlı bir kaçamakla, hissetmeyi başarıyordu. Bu kadar: onun hatasıydı. Nasıl da bunu daha önce fark edememişti? –diye düşündü zafer kazanmış gibi. Ondan her şeyi çalmıştı Otávio, her şeyi. Ve cümle hâlâ zayıf olduğu için, derin derin düşündü, gözleri kapalı, her şeyi! Daha iyi hissetti kendini, artık daha berrak düşünüyordu.

Otávio'dan önce elleri hep dışarıda olurdu, ne kadar ah ne kadar şaşırttı bu onu! Şiddetli bir şaşkınlıkla, küçük ışık yağmuru gibi... Şimdi tüm zamanı ona verilmişti ve sanki ona ait olan dakikaların azaldığını hissediyordu Joana, zamanı erimeden çabucak yutması gereken küçük buz küplerine bölünmüş. Ve dört nala gidebilmek için kendini kırbaçlayarak: bak, çünkü özgürlük zamanı! bak, hızlıca düşün, bak, hemen bul kendini, bak... bitti! Şimdi –sadece daha sonra, tekrar buz küpleri tepsisi ve işte sen ona hayranlıkla bakıyorsun, sızmakta olan su damlacıklarını izliyorsun.

Neden sonra o gelirdi. Ve nihayet dinlenirdi Joana, ağır bir iç çekişle. — Ama dinlenmek istemiyordu! –Kanı vücudunda daha yavaş akıyor, ritmi uysallaşıyordu, kafese sığmak için adımlarını eğiten bir hayvan gibi.

Aramaya gittiği zamanı hatırladı –neydi o aradığı? ah, Kamu Hukuku– merdivenin başındaki kütüphanede, ne kadar hazırlıksız bir hafıza, öyle özgür, hayal edilmiş hatta... Ne denli yeniydi o zaman. İçeride ve dışarıda berrak su akarken. Bu hissi özledi, yeniden hissetmesi gerekli. Bir yandan diğerine telaşla

bakındı, bir şeyler arayarak. Ama olan her şey uzun süredir olduğu gibiydi. Eski. Terk edeceğim onu, ilk düşüncesiydi, öncesi olmayan. Gözlerini açtı, kendini gözleyerek. Bu düşüncenin sonuçları olabileceğini biliyordu. En azından geçmişte, kararları büyük gerçekler gerektirmediğinde, küçük bir fikir sadece, önemsiz bir görüntü, doğabilmek için. Onu terk edeceğim, diye tekrarladı, bu sefer düşünce minik ipliklerle bağladı kendini ona. Bundan sonra artık içindeydi ve ipler gittikçe kalınlaşacaktı, ta ki kökleşinceye kadar.

Daha kaç kere kendine önerecekti bunu, onu gerçekten terk etmeden önce? Şimdiden gireceği küçük mücadelelerden yorulduu, isyan etmek sonra boyun eğmek, sonuna kadar. Hızlı, sabırsız bir içsel hareket yaptı, sadece belli belirsiz elinin kalkışına yansıdı. Otávio bir an ona baktı ve bir uyurgezer gibi yazmaya devam etti. Ne kadar da duyarlı, diye düşündü Joana. Devam etti sonra: neden ertelemeli? Evet, neden ertelesin ki? -diye sordu kendine. Ve sorusu sağlamdı, ciddi bir cevap istiyordu. Sandalyesinde doğruldu, resmî bir duruş takındı, âdeta söyleyeceği şeyi duymak için.

Sonra Otávio yüksek sesle iç çekti, seslice kitabı ve defteri kapattı, fırlatıp attı, biraz da abartarak, uzun bacaklarını sandalyeden uzağa uzattı. Joana şaşkınlıkla ona baktı, incinmiş. Yani... -ironiyle başladı söze. Ama nasıl devam edeceğini bilemedi ve ona bakarak bekledi.

Otávio komik bir ciddiyet takınarak şöyle dedi: — Çok güzel. Hanımefendi şimdi buraya gelip başlarını bu cesur göğse yaslarlar mı, buna ihtiyacım var çünkü.

Joana sadece onu memnun etmek için güldü. Ama kahkahasının ortasında bunu biraz eğlenceli de buldu. Oturduğu yerde kaldı, devam etmeye çalışarak: Yani, o... ve dudaklarıyla bir küçümseme ve zafer ifadesi yaptı, sanki beklediği kanıtı bulmuştu. Yani, o... Bu muydu? Otávio'nun tavrını fark edeceğini, kararlılığını sandalyeden kımıldamamasından anlayacağını umuyordu. Ama o, her zamanki gibi, hiçbir şey anlamadı ve tam da bakması gereken zamanlarda, bir şeyler dikkatini dağıttı. Şimdi, tam

şu anda, masanın öbür yanına ittiği kitabı ve defteri düzeltmek geldi aklına. Joana'ya bakmadı bile, geleceğinden emin miydi? Joana, Otávio'nun ne kadar da yanıldığını ve beriki hayal bile edemeden aklından ne çok düşünce geçebileceğini düşünerek şeytanca güldü. Evet, neden ertelemeli? Başını kaldırdı, gecikmeye biraz şaşırmıştı. Ve hâlâ oturuyor olduğundan, orada birbirlerine uzaktan bakarak öylece durdular. Otávio meraklanmıştı.

— Yani? dedi gönülsüz. Benim cesur...

Joana bir hareketle sözünü kesti çünkü birden onu işgal eden acıma duygusuna ve kendisi bu kadar net ve konuşmaya kararlıyken cümlenin bu kadar gülünç olmasına katlanamıyordu. Otávio hareketinden etkilenmemişti ve Joana göğsünde lapa gibi doğmakta olan, o aptalca çığlık atma isteğini itmek için dikkatlice tükürüğünü yutmak zorunda kaldı.

Şimdi acıma duygusu Joana'yı sarmıştı ve ikisini birlikte, acınacak hâlde ve çocuksuz görüyordu. İkisi de ölecekti, öyle canlı bir hareketle parmak kemikleriyle dişlerine vuran bu aynı adam da. Joana da, merdivenin üstünde ve tüm dirayetiyle hissetmeye çalışarak. Esas olan şeyler her an saldırırlardı ona, boşluklarda da, onları anlamla doldurarak. Kaç kere garsona onun da öleceğini ama bunu bilmediğini hatırladığı için gereğinden fazla bahşiş vermişti.

Gizemli, ciddi ve şefkatli baktı Otávio'ya. Şimdi gelecekteki iki ölüyü düşünerek duygulanmaya çalışıyordu.

Başını Otávio'nun omzuna yasladı, orada bir kalp atıyordu. Şöyle düşündü: öyle de olsa, ölüme rağmen, bir gün onu terk edeceğim. Gelebilecek düşünceyi çok iyi tanıyordu, eğer ondan ayrılmadan duygulanırsa, onu güçlendirirdi: "Alabileceğim her şeyi aldım. Ondan nefret etmiyorum, onu küçümsemiyorum. Onu sevsen bile neden ona gitmeli? Kendimi bile sevdiğim şeyleri sevecek kadar çok sevmiyorum. Kendimden daha çok istediğim şeyi seviyorum." Ah, çok da iyi biliyordu gerçeğin düşündüğünün tam aksi olabileceğini. Kafasını gevşetti, alnını Otávio'nun beyaz gömleğine bastırdı. Yavaşça, çok hafiften,

ölüm düşüncesi ortadan kayboldu ve artık gülecek bir şey bulamadı Joana. Kalbi yavaşça yumuşadı. Kulağıyla, Otávio'nun her şeyden habersiz aynı kalp atışlarıyla devam ettiğini biliyordu, ölüme doğru giden yolunda. Deniz.

— Ertele, sadece ertele, diye düşündü Joana işi düşünmeye bırakmadan. Çünkü son buz küpleri erimişti ve ne acı ki şimdi o mutlu bir kadındı.

ÖĞRETMENE SIĞINMAK

JOANA ÇOK İYİ HATIRLIYORDU: düğününden günler önce öğretmenini görmeye gitmişti.

Birden onu görmesi gerekmişti, ayrılmadan önce onun sarsılmaz ve soğuk olduğunu hissetmek için. Çünkü evlenerek tüm geçmişine bir şekilde ihanet ediyormuş gibi geliyordu. Öğretmeni tekrar görmek, desteğini duymak istedi. Ve onu ziyaret etme fikri gelince aklına, rahatlamış da hissetti.

Şüphesiz doğru sözü söylerdi öğretmen. Ne sözü? Hiçbir şey, kendine gizemli bir şekilde cevap verdi, ani bir inanç ve umut özlemiyle kendini korumak isterken, böylece onu tamamen yeni, ne söyleyeceği hakkında hiçbir fikri olmadan duyabilecekti. Bu bir kere başına gelmişti: küçükken ilk defa bir sirke gitmeye hazırlanırken. Hazırlanırken en iyi zamanını geçirmişti. Ve çadırın beyaz, yuvarlak ve devasa bir şekilde parıldadığı geniş alanın yanına geldiğinde, masadaki en lezzetli yemeği belirli bir zamana kadar saklayan kubbe şeklindeki kapaklardan biri gibi, hizmetçinin elini tutarak yaklaştığında, korkuyu ve endişeyi ve

kalbindeki o ürkek heyecanı hissetti ve ardına dönüp kaçmak istedi. Hizmetçi şöyle dediğinde: babanız patlamış mısır için para gönderdi, Joana ikindi güneşinin altında şeylere şaşkınlıkla bakıyordu, şeyler çıldırmışlar gibi.

Öğretmenin hastalandığını, karısının onu terk ettiğini biliyordu. Ama yaşlanmış da olsa, onu daha şişman ve gözleri ışıltılı buldu. Son görüşmeleri Joana'nın korku içinde ergenliğe geçtiği dönemde olduğu için bunun ziyareti zorlaştıracağından, onları tedirgin edeceğinden korkmuştu önce, şimdi tozun parlaklığa baskın geldiği aynı tuhaf, kasvetli odada.

Öğretmen onu nazik, dalgın bir havada karşıladı. Gözlerinin altındaki siyah halkalar onu eski bir fotoğraf gibi gösteriyordu. Joana'ya sorular sordu ve beriki cevap vermeye başlamadan sanki zorunluluktan kurtulmuş gibi dinlemeyi bıraktı. Kendi sözünü birkaç kez kesti, dikkati saatte ve ilacının olduğu küçük masadaydı. Joana etrafına bakındı, yarı karanlık, nemli ve boğucuydu. Öğretmen bir kilerde hüküm süren kısırlaştırılmış büyük bir kedi gibiydi.

— Şimdi camları açabilirsin, dedi. Bilirsin, biraz karanlık ve sonra bol hava; tüm organizmaya iyi gelir, yaşam verir. İhmal edilmiş bir çocuk gibi. Her şeyi aldıklarında, birden tepki verir, birden karşılık verir, tekrar canlanırlar, diğerlerinden daha çok, bazen.

Joana koşup camları ve kapıları açtı ve soğuk hava zafer kazanmış bir rüzgârla içeri girdi. Öğretmenin arkasındaki kapıdan biraz güneş ışığı geliyordu. Öğretmen pijamalarının yakasını gevşetti, kendini rüzgâra bıraktı.

— İşte bu, dedi.

Joana ona bakınca güneş ışığının altında sadece şişman yaşlı bir adam olduğunu fark etti, seyrekleşen saçları esintiye direnemiyordu, büyük bedeni sandalyeyi kaplamıştı. Ve gülümseme, Tanrım, bir gülümseme.

Saat üçü vurduğunda, öğretmen birden huzursuzlandı, cümlesinin ortasında durdu ve ölçülü hareketlerle, yüzü coşkulu ve ciddi, bir şişeden cam bardağa yirmi damla damlattı. Göz hiza-

sına kaldırdı, inceledi, dudakları sımsıkı kapalı, tüm dikkatini tamamen buna vermişti. Koyu sıvıyı korkusuzca içti, sonra da acı bir yüzle ve açıklaması zor yarım bir gülümsemeyle bardağa baktı. Masanın üzerine yerleştirdi, zayıf, dalgın bir çocuk olan hizmetçiyi çağırmak için ellerini çırptı. Dönmesi için onu sessizce bekledi, bakışları uzaktan bir ses duymaya çalışır gibiydi. Ancak yıkanmış bardağı geri alıp, onu dikkatle inceleyip çay tabağının üzerine indirince hafifçe nefes verdi: — Pekâlâ, neden bahsediyorduk? Joana kendi kelimelerine dikkatini vermeden, onu gözlemleyerek devam etti. Adamın yüzündeki hiçbir şey karısının onu terk ettiğini ele vermiyordu. Aklının gözünde kısa bir an için o her zaman sessiz olan şahsiyeti, korktuğu ve nefret ettiği o lakayt, etkili yüzü gördü. Öğretmenin karısının onda hâlâ yarattığı antipatiye rağmen, geriye dönüp baktığında, şaşkınlıkla sadece o zaman değil ama belki de her zaman, sanki ikisinin gizli ve şeytani ortak bir şeyleri varmış gibi, kendisini onunla birleşmiş hissettiğini fark etti.

Görünüşündeki hiçbir şey karısının gittiğini açık etmiyordu. Aslında nihayet davranışlarına ve bakışına bir sükûnet gelmiş gibiydi, Joana'nın onda daha önce hiç görmediği bir sükûn hali. Joana onu derinlerini artık kestirmenin imkânsız olduğu, yağmurla yükselmiş sular gibi şaşkınlıkla inceliyordu. Onu dinlemeye, sabit bir nokta olarak sağduyusunu hissetmeye gelmişti! — Güçlü bir adamın işkencesi hasta bir adamınkinden büyüktür –diyerek berikini konuşturmaya çalışıyordu.

Neredeyse hiç kaldırmıyordu gözlerini. Joana'nın cümlesi havada asılı kalmıştı, aptalca ve utangaç. Devam etmeliyim, komik duruma düşmemek tam da benim yapım, şansımı hep denerim, sonuna kadar giderim. Otávio ise tam tersine o kadar kırılgan bir estetiği var ki, keskin bir gülüş onu kırabilir ve Otávio'yu sefil duruma sokabilir. Şimdi endişeyle dinler beni ya da gülümser. İçinde Otávio mu düşünüyordu? Erkeğini dinleyen, onu bekleyen o kadın türüne mi dönüşmüştü şimdiden? Bıraktığı bir şeyler vardı... Kendini kurtarmak istiyordu, öğretmeni dinlemek, sarsmak onu. Önündeki yaşlı adam ona anlattığı her

şeyi hatırlamıyor muydu yani? "Kendine karşı günah işlemek..."

— Hastalar dünyayı düşler, sıhhatli olanlar ona sahiptir, diye devam etti Joana. Hastalar yapabileceklerini hastalıkları nedeniyle düşünmezler ve güçlüler de güçlerinin işe yaramaz olduğunu hissederler.

Evet, evet, diye başını salladı öğretmen, utangaç. Joana rahatsızlığının sözünün kesilmesini istemeyen birinin rahatsızlığı olduğunu fark etti. Yine de sonuna kadar gitti, ölü sesi çok uzun zaman öncesinden bir düşünceyi tekrarlamaktaydı.

— Bu nedenle acı çekmiş şairlerin şiirleri tatlı, yumuşak olur. Diğerlerininse, hiç yoksunluk çekmemişlerin, alev alevdir, çileli ve asidir.

— Evet -dedi öğretmen pijamalarının gevşek yakasını düzelterek.

Joana, utanmış ve kafası karışmış hâlde onun koyu ve buruşmuş boynunu gördü. Evet, diyordu öğretmen arada dikkatini vermeden, destek arayarak, gözünü saatten ayırmadan. Ona evleneceğini nasıl söylemeli? Saat dörtte ritüel yinelendi. Bu sefer hizmetçi çocuk döndürdü bedenini yumruk yememek için, çünkü neredeyse ilaç şişesini düşürüyordu. Sinirli hareketiyle, öğretmenin terliği uçtu ve kıvrılmış sarı tırnaklı ayakları çıplak kaldı. Oğlan terliği aldı ve onu Joana'ya attı, daha fazla yaklaşmaya korkarak. Şişe kaldırıldıktan sonra, Joana öğretmenin hastalığı konusundaki ilk kelimelerini söyledi, yavaşça, utanarak, çünkü daha önce hiç özel deneyimlerinin mahremliğine girmemiş, birbirlerini hep kendi dışlarında anlamışlardı.

Daha çok konuşması gerekmedi... Öğretmen dümeni eline almaya başladı, konuyu yavaşça kucaklayarak, Joana'ya detaylarıyla acele etmeden ve zevkle anlatmaya koyuldu. Başlangıçta biraz zorlamaydı ve gizemliydi, Joana'nın dünyasına girmesinin mümkün olduğuna inanamıyordu. Ama biraz sonra, onun varlığını unutarak, biraz da heyecanla, açıkça konuşmaya başlamıştı çoktan.

— Doktor hâlâ pek iyi olmadığımı söyledi. Ama iyileşeceğim, tüm doktorlardan daha iyi biliyorum, diye ekledi. Nihayetinde hasta adam bensem...

Joana nihayet fark etmişti, şaşkınlıkla, mutluydu öğretmen...

Saat neredeyse beş olmuştu. Joana öğretmenin artık gitmesini beklediğini hissetti. Ama onu böyle bırakacak değildi ve yine kendini zorladı. Doğrudan öğretmenin gözlerine baktı, zalimce. Öğretmen bu bakışlara kayıtsızca karşılık verdi, önce sıcak gözlerle ve birden öfkeyle duraksadı, kızgın.

KÜÇÜK AİLE

YAZMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE, Otávio özenle kâğıtlarını ısmarladı, üzerindeki kıyafetleri düzeltti. İçerisinde giyilmiş kıyafetler gibi ciddi ve güvende dolaşacağı ufak hareketleri ve eski alışkanlıkları severdi. Öğrenciliğinden beri çalışmaya böyle hazırlanmıştı. Kendini masaya yerleştirdikten sonra, masayı düzenler ve farkındalığı etrafındaki şeylerin fikriyle yeniden canlanırdı –kendimi büyük fikirlerde kaybedemem, ben de bir şeyim–, ısrarlı bir görüntüyü ya da peşini bırakmayan ve düşünce akışını tıkayan bir fikri kafasından atmak için kaleminin biraz da serbest akmasına izin verirdi.

Bu nedenle başka insanların önünde çalışmak işkenceydi. Küçük ritüelleriyle dalga geçileceğinden korkardı, yine de onlarsız yapamazdı, bir batıl inanç gibi destek veriyorlardı ona. Yaşayabilmek için kendini izinler ve tabularla, formüller ve ödünlerle çevrelediği gibi. Her şey öğretildiği gibi daha da kolaylaşmıştı. Onu Joana'da büyüleyen ve korkutan şey tam da yaşadığı özgürlük, birden bazı şeyleri sevip diğer şeyleri gözünün

görmemesi, onları bir daha kullanmamasıydı. Ama Otávio var olanın karşısında kendini mecbur hissediyordu. Tam da Joana'nın söylediği gibiydi, birinin ona sahip olması gerekiyordu... Parayı öyle gizlilikle idare ediyorsun ki... — Joana, onunla bir gün restoranda para öderken böyle şakalaşmıştı bir keresinde ve Otávio'nun dikkati öyle dağınıktı ki bu şaşırtmıştı onu, garsonun önünde, elbette ironik, kâğıt paralar ve bozuk paralar ellerinden kaymış ve ayaklarına dökülmüştü. Ardından ironik bir yorum gelmemiş olsa da –yani doğrusunu söylemek gerekirse, gülmez Joana– o zamandan beri savunması hazırdı: insan harcamak için biriktirmekten başka ne yapar ki parayla? Rahatsız olmuş, utanmıştı. Tezinin Joana için bir karşılığı olmadığını hissetmişti.

Gerçek şu ki eğer parası olmasaydı, "âdetleri" olmasaydı, düzeni sevmeseydi, Hukuk Dergisi, medeni hukuk kitabı konusundaki belirsiz planı var olmasaydı, Lídia Joana'dan farklı olmasaydı, Joana bir kadın o bir erkek olmasaydı, eğer... ah, Tanrım, eğer her şey... ne yapardı o zaman? Hayır, "ne yapardı" değil, kime hitap ederdi, nasıl hareket ederdi? Kalıplar arasında kaymak imkânsızdı, onları görmeden, ihtiyaç duymadan...

Çalışma kurallarına aykırı davranarak –bir taviz–, tam olarak hazır olmadan kalem ve kâğıt aldı. Ama affetti kendini, gözleminin kayıp gitmesine izin vermek istemedi, bir gün işe yarayabilirdi: "Bazı şeyleri görebilmek için bir miktar körlük gereklidir. Belki de bu bir sanatçının işaretidir. Herkes ondan daha fazla bilebilir ve güvenle akıl yürütebilir, gerçeğe göre. Ama özellikle de o şeyler ışıklar açıkken görülemez. Karanlıkta fosforlu olurlar." — Biraz düşündü. Neden sonra, tavizi çok uzun sürmüş olsa da, şöyle karaladı: "Zekâyı dehadan ayıran şey derece değil, nitelik. Deha çok da entelektüel bir güç meselesi değil, bu gücün kendini sunduğu bir biçim meselesi daha çok. Böyle olunca insan kolaylıkla bir dehadan daha zeki olabilir. Ama deha olan odur. Bu 'deha olan odur' da çocukça. Bakalım Spinoza'nın buluşu uygun mu." — Onun muydu bu? Aklına gelen her düşünce, saniyeler içinde ona aşina olduğu için, çalmış olma korkusuyla geliyordu.

Peki, şimdi düzen. Kalemi bırak, dedi kendi kendine, kendini takıntılardan kurtar. Bir, iki, üç! Bu şehrin kuzeybatısındaki bambu ormanında acı çektiğim gibi acı çekmekten hayıflanırım, diye başladı. İstediğimi yaparım –diye devam etti– ve kimse beni İlahi Komedi'yi yazmaya da zorlamıyor. Olduğun şeyden başka olacak bir şey yok, gerisi kullanışsız süs ve meleklerle ve kuzen Isabel'in yastığını süslediği çiçeklerle, ferahlık içinde olduğu kadar rahatsız. Düşüncelerde kaybolduğumda ve o aptal bir pembe bulut gibi geldiğinde, ne düşünüyordum, söyle bana ne, söyle bana ne, ne, dört kere daha ne, ne, ne, ne. Bunun gibi, bunun gibi, kaçma bundan: "ne? hâlâ hayatta mısın? ölmedin mi daha?" Evet, evet, buydu, kendimden kaçmayayım, el yazımdan kaçmayayım, ne kadar hafif ve kötü, bir örümcek ağı, hatalarımdan kaçmayayım, hatalarım, sizi seviyorum, özelliklerim öyle küçük ki, diğer insanlarınkiyle aynı, hatalarım, olumsuz yanım bir uçurum gibi güzel ve çukur. Olmadığım şey yeryüzünde devasa bir delik bırakacak. Hatalarımı örtmem, Joana da hata yapmaz, fark bu. Hey, hey, bir şey söyle genç adam. Kadınlar bana bakıyor, kadınlar, kadınlar, ağzım, bıyıklarımı tekrar büyümeye bırakıyorum, mutluluktan ve büyük aşktan bayılıyorlar, eriklerle ve üzümlerle dolu. Hepsini parasız alıyorum, biriktirdiğim para, eğer birisi sokakta bir kabuğa bassa, yapacak utanmaktan başka da bir şey yok. Hiçbir şey kayıp değil. Hiçbir şey yaratılmadı. Bunu hisseden adam, yani, sadece anlamayan, ama tapınan ona, Tanrı'ya gerçekten inanan biri kadar mutlu olur. Başlangıçta acır biraz, ama sonra alışırsın. Bu sayfayı yazan adam bir gün doğmuştur. Şimdi tam olarak sabah yediyi birazcık geçiyor. Dışarıda sis var, camın ötesinde, Açık Pencere, büyük simge. Joana şöyle derdi: O kadar dünyanın içinde hissediyorum ki sanki düşünmüyormuşum da yeni bir nefes alma yolu kullanıyormuşum gibi geliyor. Elveda. Dünya bu, ben benim, dünyada yağmur yağıyor, bu bir yalan, ben bir düşünce işçisiyim, Joana odada uyuyor, şimdi birisi uyanıyor olmalı, Joana şöyle derdi: birisi ölüyor, birisi müzik dinliyor, birisi banyoya gitti, dünya bu. Herkese dokunacağım, benimle birlikte duygu-

lanmaya çağıracağım. Çıplak, soğuk bir kadınla yaşıyorum, kaçınma bundan, kaçınma bundan, gözümün içine bakan, kaçınma bundan, beni izleyen, yalan bu, yalan bu ama doğru. Şimdi uzanmış yatıyor, uyku alt etmiş onu, alt etmiş, alt etmiş. Beyaz bir gecelik içinde küçük bir kuş. Herkesi duygulandıracağım, hatalarımı beslemiyorum, ama hepsi beni beslesin.

Doğruldu, saçını düzeltti, ciddileşti. Şimdi işe gidecekti. Sanki herkes izliyor ve onaylayarak başını sallıyor, onaylarında gözlerini kapıyorlardı: evet, doğru, çok iyi. Gerçek biri rahatsız ediyordu onu ve kendi kendine kopuk, sinirli olmuştu. Zira "herkes" onu izliyordu. Hafifçe öksürdü. Mürekkep hokkasını dikkatlice uzağa itti. Başladı. "Modern trajedi insanın yarattığı şeylerin durumuna uyum sağlamak için boşuna uğraşıdır." Kendini biraz geri çekti, defterine baktı, pijamalarını düzeltti. "İnsanın hayal dünyası öyle başat ki – yine Joana– kurduğu tüm dünya, yaratımın kullanışlı olmasında ve sonuçları ihtiyaçlarla uyumlu olan bir plandan doğmasında değil, güzelliğinde doğrulanıyor. Bu nedenle insanı var olan düşüncelerle ve kurumlarla birleştirmek için tasarlanmış çarelerin çokluğundan geçilmediğini –örneğin eğitim çok zor– ve insanın hep inşa ettiği dünyanın dışında kaldığını görüyoruz. İnsan içinde yaşamaktan çok bakmak için evler inşa ediyor. Çünkü her şey ilhamın yolunu izliyor. Determinizm sonuçların determinizmi değil, dar bir sebepler determinizmi. Oynamak, uydurmak, karıncayı yuvasına kadar takip etmek, sonucu görmek için suyu limon suyu ile karıştırmak, küçükken yaptığın bunlardır ve büyüdüğünde de. Yüksek bir pragmatizme ve materyalizme vardığımızı düşünmek hata olur. Aslında pragmatizm –gerçek bir belirli sonu amaçlayan plan– bir kavrama, istikrar, mutluluk ve insanın başarabileceği en büyük uyum zaferi olurdu. Ama bir şeyleri "şöyle olsun" diye yapmak, gerçekle yüzleşince, insandan beklenemeyecek bir mükemmellik seviyesi gibi geliyor bana. Tüm inşası "çünkü" ile başlıyor. Merak, zevk, hayal gücü –modern dünyayı şekillendiren bunlar. İlhamı takip ederek, içerikleri karıştırıyor, karışımlar yaratıyor. Trajedisi: kendini onlarla besle-

mek zorunda olması. Bir hayatta hayal kurup başka bir hayatta var olabileceğine emin. Bu diğeri gerçekten de devam ediyor, ama onun hayal edilende saflaşması yavaş işliyor ve yalnız adam bir tarafta baş döndürücü düşünceyi diğer tarafta gerçek hayatın huzurunu bulamıyor. İnsan ceza yokken düşünemez." Joana korkusuzca ve ceza yokken düşünüyordu. Sonunda delirecek mi yani? Otávio'nun hiçbir fikri yoktu. Belki de sadece acı çekecek.

Durdu, bir kez daha okudu. Bu dünyayı terk etmemek, diye düşündü kendinden emin bir heyecanla. Kalanıyla yüzleşmek zorunda olmamak. Sadece düşünmek, sadece düşünmek ve kâğıda dökmek. Spinoza hakkında makaleler yazması istenecek miydi, ama avukatlık yapması, birbirine düşmanca davranan insanlara bakması, aralarını yapması, utanmadan hayatlarını teşhir etmesi, ifşa etmesi gerekiyordu.

Bir önceki okumasında aldığı notları tekrar okudu. — Saf bilim adamı sevdiği şeye inanmayı bırakır, ama inandığı şeyi sevmekten kendini alamaz. Sevme ihtiyacı: insanın damgası. — Unutma: "düşünsel Tanrı sevgisi" gerçek bilgidir ve her türlü mistisizmi ya da tapınmayı dışlar. — Spinoza'nın ifadelerinde pek çok onaylama çıkar karşımıza. Örneğin uzantısı (bir tür Tanrı) olmayan düşüncenin olamayacağı ya da tersinin de geçerli olduğu fikrinde onanan şey ruhun ölümlülüğü değil midir? Şu açık ki: ölümlülük, ayrık ve akıl yürüten bir ruh olarak, Aziz Thomas'ın meleklerinin saf biçiminin açık imkânsızlığı. Ölümlülük insanla ilişkili. Ölümsüzlük doğada dönüşümle. — Dünyanın içinde başka yaratıklara yer yok. Sadece tekrar dâhil etme ve devamlılık var. Var olabilecek her şey zaten var. Başka hiçbir şey yaratılamaz, sadece açığa çıkarılabilir. — Eğer, insan ne kadar gelişirse, o kadar özetlemeye, değerlendirmeye ve yaşamı için ilkeler ve kurallar koymaya o kadar çalışıyorsa, nasıl olur da Tanrı'nın –her anlamda, dinlerin bilinçli Tanrı'sının bile– kendi mükemmelliği için mutlak kuralları olmaz? Özgür iradeyle donanmış bir Tanrı tek kanunu olan bir Tanrı'dan daha azdır. Aynı şekilde bir kavramın daha doğru olması için bir o kadar yegâne olması ve her özel olayda dönüşmemesi gerekir.

Tanrı'nın mükemmelliği mucizelerin mümkün olmasından çok imkânsızlığıyla daha da çok kanıtlanır. Mucizeler sunmak, dinlerin insanlaştırılmış Tanrı'sı için haksızlık olur –binlerce insan aynı şekilde, aynı zamanda mucize bekler– ya da bir hatayı anlamak, onu düzeltmek için –bu da incelik ya da "karakterin kanıtı"ndan çok bir hatanın yapıldığı anlamına gelir. — Ne anlayış ne de irade Tanrı'nın doğasının parçalarıdır, der Spinoza. Bu beni daha mutlu ve daha özgür kılar. Çünkü bilinçli bir Tanrı'nın var olduğu fikri fena hâlde can sıkıcıdır.

Çalışma masasının üzerine Spinoza'nın *in litteris* çevirisini koyardı: "Bedenler birbirinden hareket ve durmayla, hızlılık ve yavaşlıkla ayrılırlar, özlerinin mantığıyla değil." Cümleyi Joana'ya gösterdi. Ne için? Daha fazla açıklama beklemeden omuz silkti. Joana merak etmiş, kitabı okumak istemişti.

Otávio elini uzatıp kitabı aldı. Sayfaları arasında bir defter sayfası sıkıştırılmıştı. Ona baktı ve Joana'nın tereddütlü el yazısını fark etti. İsteklice üzerine eğildi. "Kelimelerin güzelliği: Tanrı'nın soyut yapısı. Bach'ı dinlemek gibi." Joana'nın bu cümleyi yazmamış olmasını neden dilerdi? Joana her zaman hazırlıksız yakalıyordu onu. Joana açıkça yalan söylüyormuş ve ona inandığını söyleyerek onu kandırma zorunluluğu varmış gibi utandı...

Yazdığını okumak Joana'nın önünde olmak gibiydi. Onu hayal etti ve gözlerinden kaçınarak, onu dikkatinin dağınık olduğu anlarda gördü, yüzü beyaz, dalgın ve ince. Ve birden büyük bir melankoli çöktü üstüne. Tam olarak ne yapıyorum? –diye sordu ve kendine birden neden böylesine saldırdığını bile bilemedi. Hayır, hayır yazma bugün. Ve bu bir ödün, sorgulanmayacak bir emir olacağından –kendini gözden geçirdi: eğer samimiyetle isterse çalışabilir miydi? ve cevap kararlıydı: hayır –ve karar ondan daha güçlü olduğundan, neredeyse mutlu hissetti kendini. Bugün birisi ona izin veriyordu. Tanrı değil. Tanrı değil, ama birisi. Çok güçlü.

Kalkmış, kâğıtlarını düzeltmiş, kitabı kaldırmış, sıcak bir şeyler giyip, Lídia'yı görmeye gitmişti. Düzenin konforu. Lídia

onu nasıl karşılayacaktı? Açık camın önünde, çocukların okula yürümesini izleyerek, onun omuzlarını tuttuğunu canlandırdı zihninde, anlık bir öfkeyle, belki de biraz yapmacık, o aynı soruyla karşı karşıya: ne yapıyorum ben tam olarak? — Korkmuyor musun, diye sormuştu ona. Lídia öylece kalmıştı.

— Geleceğinden, geleceğimizden, benden korkmuyor musun? Bilmiyor musun... ki... sadece benim sevgilim olmak... tek yerin benim yanım mı?

Lídia şaşkınlıkla, gözleri dolarak başını sallamıştı. — Ama hayır...

Otávio sarsmıştı onu, biraz utanmıştı da bu kadar çok güç kullandığı için, mesela Joana'nın yanında sesini çıkarmazdı.

— Seni terk ederim diye korkmuyor musun? Seni terk edersem, kocasız, hiçbir şeysiz bir kadın olacağını bilmiyor musun... zavallı bir biçare... nişanlısının bir gün terk ettiği ve nişanlısı gidip başkasıyla evlenince de onun sevgilisi olarak kalan...

— Beni terk etmeni istemiyorum...

— Ah...

— ... ama korkmuyorum...

Otávio ona şaşkınlıkla bakmıştı. Kilo verdiğini fark etmişti. Yine de sağlıklı görünüyordu. Her şeye rağmen daha sinirli, ağlamaya, duygulanmaya hazır. Birden gülmeye başladı Otávio.

— Yemin ederim, neden yapılmışsın sen bilmiyorum.

Lídia da gülmüştü, bittiğinden memnun. Işıltılı bakışlarından utanmıştı Otávio, gözlerini görmemek için onu kendine çekmişti. Orada öylece bir an kucaklaşarak kaldılar, farklı arzularla dopdolu.

Peki şimdi? Lídia onu her zamanki gibi karşılardı. Joana'ya bir not yazdı, öğle yemeğinde evde olmayacağını söyledi. Zavallı Joana..., ne isterse söyleyebilirdi. Hiçbir zaman bilmeyecekti. Kayıtsız kibri içinde öylesine başı dikti ki... Ama onu sertçe kurtaracaktı, güldü, kalbi çarpıyordu. Neyse, yarın makaleyle ilgili kesin bir şeyler yazacaktı.

Çıkmadan önce aynada kendisine baktı, yarı kapalı gözlerle biçimli yüzüne, düzgün burnuna, yuvarlak etli dudaklarına

baktı. Ama nihayetinde benim hiçbir suçum yok, dedi. Doğmuş olmakta bile. Ve birden nasıl da sorumluluğa inanabildiğini anlayamadı, her zaman o sürekli ağırlığı hissetmeye. Özgürdü... Bazen her şey nasıl da basitleşiyordu...

Sokağa çıktı, bir paket şekerleme almak için oyalandı. Nihayet oldukça büyük bir torba kayısılı olanlardan aldı. Köşeyi dönünce elleri cebinde ilk şekerlemesini emmeye başladı. Bunu düşününce gözleri sevecenlikle doldu. Neden olmasın? –dedi kendi kendine birden rahatsız. Kim demiş büyük adamlar şekerleme yemez diye? Sadece biyografilerde kimsenin bundan bahsetmek gelmez aklına. Peki ya Joana bu düşüncesini biliyorduysa? Hayır, aslında hiçbir zaman iğneleyici olmamıştı... Bir anlık öfke duydu, adımlarını hızlandırdı.

Köşeyi dönmeden önce, bonbon torbasını alıp bir çukura attı. Çamurla birleşmesini, örümcek ağlarının zikzak çizdiği karanlık bir çukura yuvarlanmasını üzülerek izledi.

Yoluna daha yavaş, çekingen devam etti. Dışarısı biraz soğuktu. Şimdi birisi memnun olmalı diye düşündü dalgın. Bir ceza, bir itiraf gibi.

— Büyük adamlar bile öldükten sonra tanınır, saygı görürler. Neden? Çünkü öven insanların övülenden kendilerini bir şekilde üstün görmeleri gerekir, övgüyü lütfetmelidirler. Sonra... açık bir üstünlük doğmaktır... övenler... kalmayı başarır... biraz tenezzül de vardır işin içinde... geriye kalan... acıma, diyordu Otávio.

Lídia onu çirkin anlarından birinde gözlemliyordu. İnce dudaklar, kırışık bir alın, bön bir bakış –Otávio düşünüyordu. Ve o da, onu bu anda seviyordu. Çirkinliği heyecan vermiyordu ona, acıma doğurmuyordu. Ona daha da bağlı oluyordu sadece ve daha da büyük bir mutlulukla. Tümüyle kabul etmenin mutluluğu, içindeki doğru ve ilkel olanı biriyle birleştirdiğini hissetmek, güzellikle ilgili tüm verili fikirlere rağmen. Eski sınıf arkadaşlarını hatırladı –o daima cin gibi görünen kızları, her şeyi bilen, sinemayla, kitaplarla, sevgililerle, kıyafetlerle ilgili olan, hiçbir zaman yakınlaşmayı beceremediği genç hanımlar,

bu sessiz hâliyle, söyleyecek bir şeyi olmadığından da yakınlaşamadığı. Onları hatırladı ve Otávio'yu o anda çirkin bulacaklarını düşündü. Onu o kadar kabullenmişti ki, kavga etmeden sevgisini kanıtlamak için daha çok isterdi onu.

Söylediklerine dikkatini vermeden ona baktı. Aralarında, gerçek yaşamın üzerinde, hafif bir yaşam dokuyan başka sırlar olduğunu bilmek tatlı ve güzeldi. Kimse Otávio'nun onu bir keresinde göz kapaklarından öptüğünü, kirpiklerini dudaklarında hissettiğini ve bunun onu gülümsettiğini bilemezdi. Ve mucizevi bir şekilde konuşmadan her şeyi anlıyordu Lídia. Bir keresinde birbirlerini sessiz, ciddi, hareketsiz kalacak kadar istediklerini bilmezdi. İkisinin de içinde başkaları tarafından irdelenmemiş bir bilgi birikiyordu. Bir gün gitmişti Otávio. Ama bu çok da önemli değildi. Lídia biliyordu ki aralarında "sırlar" vardı, çaresizce suç ortağıydılar. Gitmişse, başka bir kadını sevmişse, gidip başka bir kadını ancak ona anlatmak için severdi, ona hiçbir şey söylemese de. Lídia'nın hayatında bir şekilde yeri olacaktı. Bazı şeyler sonuçsuz olmuyor, diye düşündü Otávio'ya gözünü ayırmadan bakarak. Kaç –ve hiçbir zaman özgür olamazsın... Bir keresinde sendelemişti, Otávio tutmuştu onu, dalgın bir hareketle saçını düzeltmişti. Kolunu hafifçe sıkarak teşekkür etmişti Lídia. Arada bir birbirlerine gülümseyerek bakarlardı ve birden öylesine mutlu olurdu ki.... Daha hızlı yürümeye başladılar, gözleri şaşkınlıkla açık.

Otávio bunu tam olarak hatırlamıyor belki. Bu tür şeyleri hatırlayan Lídia'dır. Aslında bu tür olayların niteliği öyledir ki onları konuşarak hatırlayamazsın. Hatta kelimelerle düşünerek bile. Tek yol, bir an için durmak ve tekrar hissetmektir. Bırak unutsun. Ama ruhunda bir tür işaret olacak, hafif, pembe, o ikindinin hissini tutacak olan. Lídia'ya gelince –gelen her gün ona beslenebileceği daha çok anı getiriyordu. Ve yavaş yavaş bir mutluluk kesinliği, ulaşılmış bir amaç, usulca bedeninden yükseliyor, onu memnun ediyor, âdeta doyuruyor, neredeyse endişelendiriyordu. Otávio'yu ne zaman tekrar görse, ona artık çok da duygulanmıyordu, onu kendisine verdiğinden daha

aşağı görüyordu. Ona mutluluğundan bahsetmek istedi. Ama belli belirsiz onu incitmekten de korkuyordu, sanki onu başka bir adamla aldattığını söyleyecekti. Ya da sanki mutluluğuyla kibirlenmek –kendini iki ev ve iki kadın arasında bölen adama–, mutluluğunun onunkinden fazla olduğunu göstermek ister gibi.

Evet, diye düşündü mesafeli, ona bakarak –bedene ölüme doğru eşlik eden yok olmayan şeyler var, sanki onlarla doğmuş gibi. Ve bunlardan biri de bazı zamanları birlikte geçirmiş bir adamla kadın arasında yaratılan şey.

Ve kadının çocuğu doğunca –büyümeye başlayan karnını okşadı– üçü küçük bir aile olur. Kelimelerle düşündü: bir küçük aile. İstediği buydu. Hikâyesine iyi bir son gibi. O ve Otávio'yu kuzenleri birlikte büyütmüştü. Otávio'ya yakın yaşamıştı. Hayatından ondan başka kimse geçmemişti. Daha erkeği ve kadını bilmeden, onda erkeği keşfetmişti. Akıl yürütmeden, bulanık zihninde Otávio onun için tüm cinsti. Onu o denli dolu yaşıyordu ki diğerlerini hep kapalı, tuhaf, yüzeysel dünyalar olarak görüyordu sadece. Her zaman, tüm aşamalarda, onun yanında. Kurnazlaştığı, saklamasına gerek olmayan şeyleri dahi saklayabildiği, her şeyi sakladığı o dönemde bile. Sonrakinde de, insanların sokakta ona baktığı, sınıf arkadaşlarının onu güzel, kalın saçlarına hayran olarak kabul ettiği dönemde bile. Otávio gözleriyle onu takip ediyordu... o eminlik, bir daha asla silinmeyen, biri olduğuna dair... O zaman işte fakir olmadığını anlamıştı, Otávio'ya verecek bir şeyi olduğunu, yaşamını ona adamanın bir yolu olduğunu, olduğu her şeyi adamanın... Onu beklemişti. Onu kazandığında da, araya Joana girmiş ve o da kaçmıştı. Beklemeye devam etmişti Lídia. O da dönmüştü. Bir çocuk doğacaktı. Evet, ama doğmadan önce haklarını arayacaktı. "Hakkını aramak" ifadesinin hep içinde saklı hâlde, beklemekte olduğunu hissediyordu. Güçlü olmasını bekliyordu. Çocuğun anne babasının arasında büyümesini diliyordu. Ve aslında "küçük aile"yi kendisi için istiyordu.

Otávio'nun tam olarak anlayamadığı bir şey hakkında hararetle konuşmasını dinleyerek hafifçe gülümsedi. Fetüs için-

de oluşmaya başladığından beri, bazı davranışlarını yitirmiş, yenilerini kazanmıştı, bazı düşünceler geliştirmeye de cesaret etmişti. O zamana kadar bir yalanı yaşadığını düşünüyordu. Hareketleri bedeninden özgürleşmişti, sanki artık onun varlığı için dünyada daha çok yer vardı. Çocuğa ve Otávio'ya bakacaktı, evet böyle yapacaktı... Koltuğa iyice yerleşti, nakışı kilimin üzerine düştü. Gözlerini yarım kapadı ve göbeği de böyle büyüyordu, bol, parlayarak. Mutluluğa yenik düşmüştü, şimdi artık sık sık bir tembellik çöküyordu üstüne. Sabah bulantıları olmamıştı hiç, başlarda bile. Ve biliyordu ki doğum da kolay olacak, her şey gibi kolay. Hâlâ bozulmamış olan böğrüne koydu elini. Diğer kadınlara oldukça yukarıdan bakıyordu.

Otávio yüzündeki ifadeyi şaşkınlıkla yakaladı. Dalgın bir acımasızlık... Dikkatlice yüzüne baktı, anlam veremese de, o yarım gülümsemede kendisinin bulunmadığını biliyordu sadece. Çünkü bir gülümsemeydi, korkunç bir gülümseme, memnun, yüzü ciddiyetini korusa da, gözleri açık, gözünü karşıya dikerek. Korku kapladı Otávio'yu, neredeyse şöyle bağıracaktı: — Dinlemiyordun bile! Lídia koltukta doğruldu, yine Otávio'ya aitti, yine ona sadıktı: — Ben...

— Beni anlamadın bile en azından, diye tekrarladı Otávio ona dikerek gözlerini, soluğu sıkışmış. Geçen seferki sahne yineleyecek miydi kendini? Hayır, bir çocuk vardı içinde. Neden bir çocuğum olacak? Neden ben? Tam olarak ben? Tuhaf... Bir an soruyordu kendine Otávio: ne yapıyorum ben tam olarak? Hayır, hayır...

— Ama seni anlamaktan fazlasını yapıyorum, dedi ivedi, seviyorum seni...

Otávio belli belirsiz gülümsedi, hâlâ kadının uzaklaşmasından biraz sarsılmış. Gerçek şu ki, artık tam olarak dönmüyordu, hamilelikten önce olduğu gibi. Ve krallığı ona veren kendisiydi, şapşal... Evet, ama çocuktan kurtulunca, kurtulunca çocuktan... Birkaç dakika sonra, Otávio, Lídia ile ilişkisini çok iyi sürdüren boşvermişliğe ve bitkinliğe bıraktı kendini.

OTÁVIO İLE KARŞILAŞMA

YOĞUN, KARANLIK GECE ortadan ikiye ayrıldı, iki kara bloğa bölündü. Neredeydi? İki parça arasında, onlara bakarak (uyumuş olduğu ve uyuyacak olduğu), zamansızda ve mekânsızda tek başına, boş bir aralıkta. Bu parça yaşadığı yıllardan çıkartılacaktır.

Tavan ve duvarlar köşeleri olmaksızın birleşiyordu, sessiz, kolları bağlı, bir kozanın içindeydi. Joana bunu düşüncesiz, duygusuz gözlemledi, başka bir şeye bakan bir şey. Yavaşça, bir bacak hareketiyle, uzaklarda bir yerde, uyanıklık ağzında uyku tadıyla karışık hâlde doğuyor, sonra bedenine dağılıyordu. Ay ışığı odayı, yatağı donuklaştırmıştı. Bir an, bir an daha, bir an daha, bir an daha. Ansızın, küçük bir ışın gibi içinde bir şey yandı, tek bir yüz kasını bile oynatmadan hızlıca şöyle dedi: yana bak. Tavana bakmayı sürdürdü, pek de ilgili değildi belli ki, ama kalbi korkuyla çarpıyordu. Yana bak. Sonunda bakacağını anladı, belli belirsiz biliyordu ne olduğunu yanında, ama bakmaya niyetli değilmiş gibi, yatağın kalanının farkında değilmiş gibi

davranıyordu. Yanına bak. Neden sonra yenilip sahnedeki olayı izleyen birçok yüzün önünde, yavaşça yastığın üzerinde başını çevirdi ve bakıverdi. Bir adam vardı. Beklediğinin tam da bu olduğunu anladı.

Göğsü çıplak, kolları açık, çarmıha gerilmiş gibiydi. Başını eskiden olduğu yere koydu tekrar. Baktım işte. Ama hemen sonra doğruldu ve dirseklerinin üzerinde durup uzunca ona baktı, muhtemelen meraktan değil, ama talepkâr, bir cevap bekleyerek. Ya da bu davranışı kayıtsız yüzler bekliyordu. Bir adam vardı orada. Kimdi o? Hafifçe doğan soru, çoktan kayboldu, karanlık dalgaların sürüklediği zavallı bir yaprak gibi. Ama Joana bunu tam olarak unutmadan önce, öneminin arttığını, kendini yeni ve acil bir şey olarak gösterdiğini gördü, üzerine eğilen ses: kimdi o? Sabırsızlandı, yönetiyormuş gibi oynamak yerine şimdi talep eden, şimdi talep eden yüz kalabalığının ısrarından yoruldu. Kimdi o? Bir adam, bir erkek, diye cevap verdi. Ama onun kocası, yabancı olan. Yüzüne baktı, uyuyan bir çocuğun yorgun yüzü. Dudakları ayrılmıştı. Kalın, düşük göz kapaklarının içindeki göz bebekleri, içe doğru bakıyordu, ölü. Omzuna hafifçe dokundu ve herhangi bir izlenim edinmeden korkarak hemen geri çekildi. Biraz duraksadı, göğsünde kendi kalbinin attığını duyuyordu. Geceliğini düzeltti, isterse geri çekilecek zamanı tanıdı kendine. Ama devam etti. Açık renk kolunu yaratığın kolunun yanına koydu ve ardından gelecek düşünceyi tahmin etmiş olsa da, renkler arasındaki, bir çığlık kadar katı ve cüretkâr olan şiddetli farkı görünce etkilenerek ürperdi. Yatakta iki sınırlı beden vardı. Ve bu sefer trajediye bilinçli olarak atladığı için şikâyet de edemezdi: düşünce o seçmeden dayatmıştı kendini. Otávio kalksa, onu üzerine eğilmiş hâlde bulsa ne olurdu? Birden gözlerini açsaydı, onunkilerle o kadar yüz yüze geleceklerdi ki, iki ateşle yolu çakışan iki ateş... Hemen geriledi, kendi içine çekildi, korku içinde, eskinin yağmursuz gecelerinden itiraf etmediği dehşeti içinde, karanlıkta tamamen uyanık. Kaç kere aynı şeyi farklı durumlarda yaşamak zorunda kalacağım? O gözlerin ifadesiz bir şekilde parıldayan iki bakır tabak

olduğunu hayal etti. O uyuyan boğazdan nasıl bir ses çıkabilirdi? Kalın oklara benziyordu, kendilerini mobilyaya, duvarlara, yumuşakça Joana'ya gömen. Ve herkes kollarını birleştirmişti, uzaktaki boşluğa bakıyordu. Acımasız. Saatin tıklaması sadece bittiğinde biter, yapacak bir şey yoktur. Ya da bir taş fırlatabilirsin üstüne, ve kırılan camın ve zembereklerin sesinden sonra, sessizlik kan gibi dökülür. Adamı öldürmek, neden olmasın? Saçma, bu düşünce bütünüyle sahte. Ona baktı. Tüm "bunun", bir düğmeye basılmış gibi –ona dokunmak yeterliydi– yüksek bir sesle, makine gibi çalışmaya başlayacağından, odayı hareket ve seslerle dolduracağından, yaşayacağından korktu. Onu dışarıda bırakan kendi korkusundan da korkmuştu. Uzaktan, kapatılmış lambanın tepesinden, kendini fark etti, kaybolmuş ve küçümen, aylarla kaplı, her an yaşama dönebilecek adamın yanında.

Ve birden, haince, gerçek bir korkuya kapıldı, yaşayan şeyler kadar canlı. Ona ait olan o hayvanda var olan, o bilinmeyen şey, sadece nasıl seveceğini bildiği o adamdaki! Bedeninde, korku, kanında korku! Belki de boğardı adam onu, öldürürdü... Neden olmasın? –diye düşündü ürpertiyle– kendi düşüncelerinin ilerlediği cüretle, ona hareket eden, titrek küçük bir ışık gibi karanlıkta yol göstererek. Nereye gidiyordu? Ama neden onu boğmasındı Otávio? Yalnız değiller miydi? Ya uykudayken çıldırıyorsa? –Ürperdi. Bacağında istemsiz bir hareket oldu, çarşafları geri çekti, kendini savunmaya, kaçmaya hazır... Ah, bağırsa korkmazdı, korkusu çığlıkla kaçar giderdi... Otávio hareketine kaşlarını kaldırarak tepki verdi, kapalı dudaklarını bastırarak, tekrar açarak ve dünyaya ölü kalarak! Ona baktı Joana, ona baktı... bekledi...

Hayır, tehlikeli değildi. Elinin arkasını alnına götürdü.

Hâlâ sessizlik vardı, aynı sessizlik.

Belki de, kim bilir, biraz da gerçekle karışık rüyaydı deneyimlediği, böyle düşündü. Geçen günü hatırlamaya çalıştı. Otávio'nun, bir süredir alışkanlık hâline getirdiği gibi, öğle yemeğine gelmeyeceğini yazdığı not dışında önemli bir şey yoktu. Ya

da korkusu bir halüsinasyondan fazlası mıydı? Oda şimdi belirgin ve soğuktu. Kapalı gözlerle durdu. Neyse ki kâbus gördüğü geceler enderdi.

Ne kadar da aptaldı. Elini uzattı, ona dokunmaya çalıştı. Avcunu göğsüne koydu, önce hafifçe, yüzer gibi, ama yavaşça sakinleşerek. Anbean güveni arttıkça, hafif bir bitki örtüsüyle kaplı o geniş yerde bıraktı tamamen onu. Gözleri açık, görmeden, tüm dikkati kendi üzerinde ve ne hissettiğinde.

Bir mobilya gıcırtısı oldu, gölgeler gardırobu daha sıkı kavradı.

Neden sonra bir fikir belirdi aklında. O denli sıcak bir fikir ki kalbi ona güçlü atışlarla eşlik ediyordu. Şöyle: ona yaklaştı, dikkatlice kafasını koluna gömdü, göğsüne yakın. Öylece uzandı, bekleyerek. Yavaş yavaş yabancının sıcaklığı ensesinden ona geçmeye başladı. Bir kalbin ritmik, uzak, ağır atışını duydu. Kendini dikkatle inceledi. Bu yaşayan varlık ona aitti. O yabancı, o öteki dünya onundu. Onu uzaktan gördü, lambanın tepesinden, çıplak vücudu -yitik ve zayıf. Zayıf. Örtülmemiş hatları ne de kırılgan ve inceydi, korunmasız. O, o, o adam. Gizli bir kaynaktan tedirginlik belirip sardı bedenini, tüm hücrelerini doldurdu, onu yatağın dibine itti ıssızca. Tanrım, Tanrım. Neden sonra, acı veren bir doğumla, zar zor nefes alarak, teslimiyetin yumuşak yağının üstüne döküldüğünü hissetti, sonunda, sonunda. Onundu Otávio.

Ona seslenmeyi, ondan destek almayı, sakinleştirici şeyler söylemesini istedi. Ama onu uyandırmak da istemiyordu. Otávio'nun onu daha yüksek bir duyguya yükseltmeyi bilmediğinden korkuyordu, hâlâ tatlı bir embriyo olan bunun idrakine yükseltmeyi. Bu anda bile biliyordu ki yalnızdı, adam uzakta uyanacaktı. Tökezleyerek ilk adımlarını attığı ışıltılı, dar yolda -dalgın ve sıcak bir sözcükle- yolunu kesebileceğini de biliyordu. Yine de Otávio'nun içinde olan şeyin farkında olmadığını düşünmek şefkatini azaltmadı. Artırdı, bedeninden ve ruhundan daha büyük yaptı onu, adamın mesafesini telafi eder gibi.

Joana gülümsüyordu ancak acının, bedeninde keskin bir susuzluk gibi atmaya başlamasını engelleyemiyordu. Acıdan çok içinde sevme arzusu büyüyor, ona hükmediyordu. Belirsiz, hafif bir hortumun içinde hızlı bir baş dönmesi nöbeti gibi, bir dünya farkındalığı, kendi hayatının, doğumundan önceki geçmişin, bedeninden sonraki geleceğin farkındalığı geliyordu ona. Evet, bir nokta gibi kaybolmuş, boyutsuz bir nokta gibi, bir zamanlar, bir düşünce. Doğmuştu, ölecekti, yeryüzü... Hızlıydı, derindi duygu: bir renge kör bir dalış -kırmızı, bir tarla kadar dingin ve geniş. Ona büyük aşk anlarında hücum eden aynı vahşi, anlık farkındalık, son kez gören, boğulmakta olan bir adam gibi.

— Benim... -diye başladı alçak bir sesle.

Ama söyleyebileceği her şey yetersizdi. Yaşıyordu, yaşıyordu. Otávio'yu izledi. Nasıl uyuduğunu, var olduğunu. Onu daha önce hiç bu kadar hissetmemişti. Onunla birleştiğinde, evliliğin ilk zamanlarında, haz kendi keşfedilmemiş bedeninden geliyordu ona. Yenilenme onundu, içi adama doğru dolup taşmamış ve yalnız kalmıştı. Şimdi birden anlamıştı ki hayat denen dürtüde aşk öteki ânı istemenize neden olabilir...

— Dünyanın yavaşça göğsünde attığını duydu, bedeni sanki içinde bütün kadınların dişiliğini taşıyormuş gibi ağrıyordu.

İçine bakarak yeniden sustu. Hatırladı: denizden başka alanı olmayan hafif dalgayım, tartışıyor, kayıyor, gülüyor, veriyor, uyuyorum ama ah benim, hep içimde, hep içimde. Bu ne zamandandı? Çocukken mi okumuştu? Düşünmüş müydü? Birden anımsadı: şimdi düşünmüştü bunu, belki de kendi kolunu Otávio'nunkinin yanına koymadan önce, belki de çığlık atmak istediği o anda... Her şey gittikçe geçmişte kalıyordu... Ve geçmiş gelecek kadar gizemliydi...

Evet... sessiz bir arabanın hızlanması gibi, görmüştü ki, bazen sokakta rastladığı adam... sessizlikte ona bakan adam, bir bıçak gibi ince ve keskin. O gece onu hafifçe hissetmişti, farkındalığına bir toplu iğnenin başı gibi dokunarak... bir ikaz gibi... ama hangi anda? Rüyasında mı? Gece uyuyamadığında mı? Yeni bir ağrı dalgası ve yaşam fışkırıyor, onu boğuyordu, hapis endişesiyle.

— Ben... –diye başladı tekrar Otávio'ya.

Daha karanlıktı, Otávio'da görebildiği sadece bir gölgeydi. Otávio gittikçe soluyor, ellerinden kayıyordu, uykunun derinliklerinde ölü. Ve o, boş bir evdeki saatin tik takları kadar yalnız. Yatakta oturarak bekledi, gözleri irileşmiş, yaklaşan şafağın soğuğu ince gömleğinden geçiyordu. Dünyada yalnız, yaşamın taşkınlığının altında kalmış, müziği bir beden için çok yüksek duyan.

Ama özgürlük geldi ve Joana onun dürtüsüyle sarsıldı... Çünkü, kırda seher vakti gibi yumuşak ve tatlı, ilham doğuyordu... Neden sonra söylemesi gereken şeyi uydurdu. Gözleri kapalı, teslim olmuş, o an doğan kelimeleri hafifçe söyledi, daha önce kimsenin duymadığı, hâlâ yaratılışlarının hassaslığıyla – kırılgan, yeni sürgünler. Tam olarak sözcük değillerdi, sadece batıp çıkan başıboş, sıcak hecelerdi, ardından hemen çözülmek üzere tek bir varlıkta döllenmiş ve yeniden doğmuşlardı, soluyarak, soluyarak...

Yumuşak bir mutluluk ve şükranla gözleri yaşardı. Konuşmuştu... sözcükler dilden önce geliyordu, kaynaktan önce, kaynağın kendisinden. Otávio'ya yaklaştı, ona ruhunu vererek ve yine de âdeta bir dünyayı içmiş gibi sarhoş, tamamlanmış hissederek. Bir kadın gibiydi.

Bahçedeki karanlık ağaçlar gizlice sessizliği seyrediyordu, biliyordu sadece, biliyordu... Uyuyakaldı.

LÍDIA

ERTESİ SABAH YİNE ilk gün gibi geldi Joana'ya.

Otávio erken çıkmıştı ve bunun için ona minnettardı, sanki ona düşünmesi, kendini incelemesi için bilerek zaman vermişti. Acele bir karar almak istemiyordu, her hareketinin çok değerli ve tehlikeli olabileceğini hissediyordu.

Anlar, sadece hızlı saatlerdi. Çünkü Lídia'nın kendisini ziyaret etmesi için onu çağıran notunu almıştı.

Notu okumak o hızlı, ağır çarpıntıyı kalbine bırakmadan önce tebessüm bile ettirmişti Joana'yı. Ve bir de soğuk, çelik bıçak bedeninin ılık içine bastırıyordu. Sanki ölü yengesi uyanmıştı ve onunla konuşuyordu, Joana onun şaşkınlığını hayal etti, fal taşı gibi açık gözlerini hissetti –yoksa onlar sürprizlere izin vermeyen kendi gözleri miydi?– Otávio, Lídia'ya geri mi dönmüş, Joana'ya rağmen? –derdi yengesi.

Joana yavaşça saçını okşadı, soğuk bıçak ılık kalbine dokunurken, gülümsedi tekrar, ah sadece zaman kazanmak için. Ama evet neden Lídia ile kalmasın ki? –diye yanıtladı ölü yenge.

Bıçak şimdi, bu açık düşünceyle, gülerek ciğerlerine geçti, buz gibi. Neden olan şeyleri reddetsin ki? Çok şey vardı aynı zamanda, pek çok şekilde hissedilen, yaşamı farklı kaynaklarda fark etmek... Kim insanı genişçe yaşamaktan alıkoyabilirdi ki? Daha sonra tuhaf, hafif bir heyecana kapıldı. Evin içinde amaçsızca dolandı, biraz ağladı bile, çok da acı çekmeden, sadece ağlamış olmak için –böyle inandırdı kendini– yalnızca ellerini sallayan biri gibi, bakan biri gibi. Acı çekiyor muyum? –diye sorardı kendine zaman zaman ve yine düşünen insan onu şaşkınlıkla, merakla ve gururla doldururdu ve orada insanın acı çekmesine yer yoktu. Ama bu hoş coşkunluk hâli çok uzun süre aynı düzlemde kalmasına izin vermiyordu. Çabucak başka bir davranış şekline geçiyordu, biraz piyano çaldı, Lídia'nın mektubunu unuttu. Hatırladığında, belli belirsiz, gidip gelen bir kuş gibi, üzgün mü mutlu mu, sakin mi rahatsız mı olması gerektiğine karar veremedi. Aklına dün gece geliyordu, ay ışığında sakince parıldayan açık pencere camı, Otávio'nun çıplak göğsü, derin uyuyan Joana, neredeyse hayatında ilk kez, kendini yanında uyuyan bir adama güvenle teslim ederek. Aslında kendini bir gün önceki şefkat dolu Joana'dan çok da uzaklaştırmamıştı. Utanmış, aşağılanmış ve reddedilmiş, öylece dolaşmış, iyice sertleşerek döndüğünde, dikkatini daha çok odaklamış, gittikçe kendine yaklaşmıştı –böyle düşündü Joana. Daha iyi. Sadece soğuk çelik hep yenileniyor, hiç ısınmıyordu. Her şeyden çok, her düşüncenin altında başka bir düşünce sallanıp duruyor, babasının öldüğü gün gibi şaşkın, neredeyse büyülenmiş: onun uydurmadığı şeyler de oluyordu...

Öğleden sonra nihayet Lídia'yı gözlemleyebildi ve ona sesi olan kadın kadar uzak olduğunu fark etti. Birbirlerine baktılar ve birbirlerinden nefret etmeyi, hatta tiksinmeyi bile başaramadılar. Lídia, solgun ve ihtiyatlı, ikisini de pek de ilgilendirmeyen bazı konulardan konuştu. Filizlenen hamileliği odada dolanıyor, onu dolduruyor, Joana'ya kadar nüfuz ediyordu. Solgun mobilyalar bile, küçük kroşe sehpa örtüleriyle, kendilerini o aynı, neredeyse ortaya çıkacak sırrın içinde koruyor gibi görünüyor-

lardı, bir çocuk bekleme hâlinin içinde. Lídia'nın açık gözleri gölgesizdi. Ne kadar güzel bir kadın. Dolgun, yine de huzur veren dudakları, kıpırtısız, hazdan korkmayan birine ait gibiydi, hazzı kahırla karşılamayan birine. Yaşamı nasıl bir şiir üzerine kurulu olabilirdi? Lídia'nın içinde duyduğu o mırıltı ne söylüyor olabilirdi? Sesi olan kadın sayısız kadınla çarpıldı... Ama son kertede neredeydi kutsallıkları? En zayıfında bile zekâ ile elde edilmemiş bilginin gölgesi vardı. Kör şeylerin zekâsı. Devrilince, denize düşüp bir balığı öldürecek olan diğer taşa vuracak bir taşın gücü. Bazen aynı güç sadece biraz anne ve eş olan kadınlarda da görülebilir, erkeklerin utangaç dişileri, yengesi gibi, Armanda gibi. Yine de o güç, zayıflıktaki birlik... Ah, belki de abartıyordur, kadınların kutsallığı kendine özgü bir şey değildir de var oluşlarında bulunuyordur sadece. Evet, evet, gerçek buydu: diğer insanlardan daha fazla var oluyorlardı, şeyin içindeki şeyin sembolüydüler. Ve kadın kendi başına bir sırdı, keşfetti bunu. Hepsinde bir hammadde niteliği vardı, bir gün kendini tanımlayacak bir şey ama hiç gerçekleşmemiş bir şey, çünkü gerçek özü "dönüşme". Geçmişin gelecekle ve tüm zamanlarla birleşmesi tam da bundan değil miydi? Lídia ve Joana uzun süre sessiz kaldılar. Tam olarak birliktelermiş gibi hissetmiyorlardı, ama kelimelere de ihtiyaç duymadan, sanki aslında birbirlerine bakmak ve sonra da ayrılmak için buluşmuşlar gibi. İki kadın kavga etmediklerini hissettiklerinde durumun tuhaflığı daha da ortaya çıktı. Her ikisinde de bir sabırsızlık belirtisi vardı, yapılması gereken bir görev vardı hâlâ. Joana onu öteledi, birden usanarak: — Pekâlâ -dedi, kendi sesi onu da nahoş bir şekilde uyandırmıştı, sanırım mülakat bitti.

Lídia geri çekildi. Ama nasıl olur? Hiçbir şey söylemeden! Özellikle de bitmemiş bir şey fikrinden hoşlanmamıştı: — Daha hiçbir şey söylemedik.... Ve konuşmalıyız. Joana gülümsedi. Bu gülümsemeyle de rol yapmaya başladı, zorla değil -bıkkınlık- ama tam olarak nasıl etkilerim onu. Ne de saçma şeyler düşünüyorum böyle? — Hissetmiyor musun -dedi Joana — bizi bir araya getiren nedenden uzaklaştığımızı? Eğer onunla ilgili ko-

nuşursak, şimdi en azından, bu ilgisiz ve tutkusuz olacak... Bir başka güne bırakalım.

Bir an için adamın endamı gözlerine donuk, uygunsuz geldi. Ama Lídia, kadın ortadan kaybolunca, içindeki hareket etme arzusunu alan, onda bıraktığı uyuşukluk ve sersemliğin de onunla birlikte yok olacağını biliyordu. Ve uyandığında çocuğu isteyecektir. Küçük aile. Uyku hâlinden çıkmak, gözlerini açmak ve savaşmak için çaba gösterdi.

— Bu fırsatı kaçırmak saçma olur....

Evet, hadi sonuna kadar kullanalım, hadi sonuna kadar kullanalım. Uyuşuk hissetmemin nedeni partiye çok fazla hazırlanmam. Joana tekrar güldü, neşesiz.

— Senden bir şey bekleyemeyeceğimi biliyorum, diye devam etti hamile Lídia, aniden bir güçle, -güneşin önünden çekilen bulut, her şey yeniden parlak, yaşamla dolmuş. Joana da aydınlandı, bulutun güneşin önünden çekilişini hissetti, her şey el ele yumuşak bir çemberde kabarıyordu, çocukların çemberi gibi.

— Seni iyi tanıyorum, diye devam etti Lídia. Sözcükleri sakince, donuk hâlde, gölün üzerine düştü, kendilerini suyun dibine bıraktılar, sonuçsuz.

Ama birden uyanmak için kendini ve hamileliğini son bir çabayla ileri sürdü: — Tanıyorum seni, kötülüğünün ne kadar sağlam olduğunu biliyorum. Şimdi oda tekrar canlanmıştı.

— Aa, biliyor musun? Evet, canlanmıştı, diye düşündü Joana, uyanarak. Ne diyorum ben? Ne cüretle geldim buraya? Çok, çok uzaktayım. Bu kadının beni sevemeyeceğini görmek için bakmanız yeterli. Çelik birden kalbine değdi. Ah, kıskançlık, kıskançlıktı bu, onu yavaşça ezen soğuk el, sıkıştıran, ruhunu eksilten. Bende şu ya olur ya da olma tehdidi vardır: bir andan ötekine, belli bir hareketle, kendimi bir düzleme koyabilirim. O kadar! bir ışık düzlemine, öyle ki yanımdaki kişi yapayalnız kalır, beni ve eksikliğimi yakalayamaz. Lídia'nın ise birkaç düzlemi var. Her hareketle boyutunun yeni bir açısı ortaya çıkıyor. Onun yanında kimse kaymaz ve kaybolmaz, çünkü onun göğsüne yaslanırlar -ciddi, sakin, solgun, benimkilerse öyle faydasız ki-

ya da bir çocuğun bile sığdığı karnına. Önemini çok da abartma, çocuklar tüm kadınların karınlarından fırlayabilir. Ne kadar tatlı ve kadınsı, sakin hammadde, tüm diğer kadınlara rağmen. Havada olan ne? yalnızım. Lídia'nın büyük dudakları, telaşsız çizgilerle, soluk bir rujla çok iyi boyanmış, benim rujumsa koyu, hep kıpkırmızı, kıpkırmızı, kıpkırmızı, yüzüm beyaz ve ince. Belki de onun o iri ve huzurlu kahverengi gözlerinin verecek bir şeyi yoktur, ama o kadar çok alıyorlar ki kimse direnemez, hele ki Otávio. Bense tüylü bir yaratığım. Lídia kürklü, Otávio ikimiz arasında kayboluyor, savunmasız. Benim parlaklığımdan ve kaçma vaadimden ve bu kadının kesinliğinden nasıl kurtulabilir? İkimiz birleşebilir ve insanlığa dağıtabiliriz, sabah erken saatte kapı kapı gezer, zilleri çalar: hangisini istersiniz: benimkini mi onunkini mi? ve küçük bir çocuk verebiliriz. Otávio'nun neden Lídia ile bağlarını koparmadığını anlıyorum: hep kendini ileri gidenlerin ayağına atmaya isteklidir. Hiçbir zaman sadece katılığını fark etmeden bir dağı görmez, hiçbir zaman üzerine başını koyabileceğini düşünmeden büyük göğüslü bir kadın görmez. Onunla kıyaslandığında ne kadar da zavallıyım, öylesine kendinden emin. Ya ışıldarım ve muhteşemimdir, kısa süren bir muhteşemlik, ya da silik, perdelerle kaplı. Lídia, her kimse o, değişmez, hep aynı, aydınlık öz. Benim ellerim ve onun elleri. Benimkiler -kaba, yalnız, ileri geri çizgilerle, özensizlik ve acele ile, hüzünlü beyaz bir boyayla kaplı bir fırçayla, hep elimi alnıma götürürüm, hep onları havada bırakacakmış gibi tehditkâr, ah ne kadar da beyhudeyim, ancak şimdi anlıyorum. Lídia'nın -düzgün, güzel, elastikle kaplı, güllü, sarılı teni, bir yerde gördüğüm bir çiçek gibi, eşyaların üzerinde kontrol ve bilgelikle gezinen eller. Benim tüm benliğim yüzer, süzülür, sinirlerde olanların içinden geçer; arzudan, öfkeden, belirsizlikten başka bir şey değilim, enerji gibi ele gelmez. Enerji? ama gücüm nerede? belirsizlikte, belirsizlikte, belirsizlikte... Ve ona hayat vermek, gerçeğe değil, sadece ileriye doğru belli belirsiz bir dürtü. Lídia'yı şaşırtmak istiyorum, konuşmamızı tuhaf, iyi, savuşan bir şey yapmak istiyorum, ama hayır, ama evet, hayır,

ama neden olmasın? Birden Otávio'yu hatırladı, kahve fincanını soğutmak için karıştıran ve ona üfleyen, ciddi, ilgili ve naif ifadeli. Şaşırt Lídia'yı, evet, zorla onu... Yatılı okulda olduğu gibi, gücünü birden sınamaya gerek duyduğu o zaman, genelde çok az konuştuğu sınıf arkadaşlarının hayranlığını hissetmek istediği o zaman. Soğuk bir şekilde rol yapmış, bir şeyler uydurmuştu, öç alıyormuş gibi parıldayarak. İçine saklandığı sessizlikten kavga etmek için çıktı:

— Şu adama bak... Sabahları sütlü kahve içiyor, çok yavaşça, fincanına sakalını batırıyor, damlamasına izin veriyor, ısırıyor, sonra da kalkıyor ağır, hüzünlü...

Sınıf arkadaşları bakar, herhangi bir adam görür ve yine de, şaşırmış ve başlangıçta bilerek uzak olsa da, yine de... mucizevi bir şekilde kesin! Aslında damın masadan kalktığını görürlerdi... boş fincan... birkaç sinek... Joana zaman öldürmeye devam etti, ilerleyerek, gözleri alev alev: — Ve o diğeri... Geceleri ayakkabılarını zar zor çıkarır, onları kenara atar, iç çeker, şöyle der: önemli olan cesaretini kaybetmemek, önemli olan cesaretini kaybetmemek...

Zayıf olanlar mırıldanır, zaten gülerek, bastırılmış: doğru... nereden biliyorsun? Diğerleri geri çekilir. Ama Joana'nın etrafını sararlar sonunda, ona başka bir şey göstermesini beklerler. Bu sefer hareketleri hafif, heyecanlı ve hepsine dokunacağının her seferinde artan ilhamıyla: — Şu kadının gözlerine baksana... yuvarlak, şeffaf, titreyerek, titreyerek, göz açıp kapayana kadar su damlacıkları dökmeye başlayabilirler....

— Peki ya şu bakış? -bazen Joana daha cüretkâr olur, okul koridorlarında bazı kitapları okuyan kızlar gibi ani bir utangaçlık bulurdu. Peki ya o bakış? nerede bulursa orada zevk arayanın bakışı...

Sınıf arkadaşları gülerdi, ama azar azar huzursuz, ağrılı ve rahatsız bir şey hafifçe süzülürdü sahneye. O kadar çok gülerlerdi ki sonunda, sinirli ve hoşnutsuz. Joana, coşkun, kendinden yükselir, istediği gibi kızları ve bir kamçının hafif vuruşları gibi kırıcı ve keskin, zekâ dolu sözünü tutardı. Ta ki, nihayet nefes

alınca, kızlar onun o muhteşem, boğucu havasını soluyana kadar. Ani bir memnuniyetle, Joana dururdu sonra, gözleri kuru, bedeni de zaferle titrerdi. Kırılmış, Joana'nın hızlı çekilişini ve küçümsemesini hissederek, onlar da solup eğilirdi, utanmış gibi. Dağılmadan önce biri, birbirlerinden bıkmış şöyle derdi:

— Joana mutlu olduğunda katlanılmaz oluyor....

Lídia kızardı. Joana'nın "aa biliyor musun?" sözü kulağına çok sert gelmişti, telaşlı ve meraklı, Lídia'nın duygularından çok uzakta.

— Önemli değil, önemli değil –diyerek sakinleştirmeye çalıştı Joana onu. Kötücüllüğün ne olduğunu bilemeyeceğin açık. Demek bir çocuğun olacak..., diye devam etti. Otávio'yu, babasını istiyorsun. Bu anlaşılabilir. Neden çocuğa bakmak için bir iş bulmuyorsun? Şüphesiz benden büyük iyilikler bekliyordun, şimdi kötü olduğumu söylemene rağmen. Ama iyilik gerçekten midemi bulandırıyor benim. Neden bir işe girmiyorsun? O zaman Otávio'ya ihtiyacın olmaz. Sana her şeyi vermeye pek istekli değilim. Ama önce bana Otávio ile ilişkini anlat, sana dönmesini nasıl sağladığını anlat. Hatta daha iyisi: benim hakkımda ne düşündüğünü anlat. Korkmadan söyle. Onu çok mu mutsuz ediyorum?

— Bilmiyorum senin adın hiç geçmedi.

Yalnızdım yani? peki ya acıdan doğan bu mutluluk, tenimi okşayan bu çelik, kıskançlık olan bu soğukluk, hayır, şöyle bir şey olan bu soğukluk: ah, buraya kadar geldin demek? yalnız geri dönmek zorundasın. Ama bu sefer baştan başlamayacağım, söz, hiçbir şeyi yeniden inşa etmeyeceğim, uzakta bir kaya gibi geride duracağım, yolun başında. Benimle birlikte salınan bir şey var, salınıyor, salınıyor, sersemletiyor, sersemletiyor beni ve sakince beni aynı yere bırakıyor.

Hamile kadına dönerek:

— Bu mümkün değil... Kendini bu kadar kolay özgürleştirmez.

— Ama bir şekilde senden nefret de ediyor! –diye bağırdı Lídia.

Peki o hâlde.

— Sen de hissediyor musun bunu? -diye sordu Joana.

— Evet, evet... Sadece nefret değil, her şeye rağmen. — Dün gece, şefkatim, önemli değil, derinde bir yerde biliyordum ki yalnızım, aptal yerine de konulmadım, çünkü biliyordum, biliyordum.

— Peki ya o da korkuysa?

— Korku mu? Anlamadım, dedi Lídia şaşırmış, ne korkusu?

— Belki de mutsuz olduğumdan, yakınlaşma korkusu. Belki de bu: acı çekmek zorunda olmak korkusu da...

— Mutsuz musun? diye sordu beriki kısık bir sesle.

— Ama korkma, mutsuzluğun kötülükle ilgisi yok, diyerek güldü Joana. — Ne oldu ki sonuçta? Ben burada değilim, burada değilim, ne oldu, yorgunluk, keşke gözyaşları içinde ayrılabilseydim buradan. Biliyorum, biliyorum: Lídia'nın mutfaktan oturma odasına yürümesini seyrederek en az bir gün geçirmek isterdim, sonra onun yanında sessiz bir odada öğle yemeği yemek -birkaç sinek, şıngırdayan çatal bıçak-, içeriye sıcaklığın girmediği, büyük eski çiçekli bir elbise giyerek. Sonra, ikindide, oturup onun dikiş dikmesini izlemek, ona ara sıra yardım etmek, makaslar, iplik, banyo ve atıştırma saatini beklemek, iyi olurdu, geniş ve canlı olurdu. Bende hep eksik olan biraz da bunlar mıydı? Neden o bu kadar güçlü? Sanırım, hiçbir ikindiyi dikiş dikerek geçirmemiş olmam beni ondan daha aşağı yapmıyor. Yapıyor mu yoksa? Yapıyor, yapmıyor, yapıyor, yapmıyor.

Ne istediğimi biliyorum: çirkin ve temiz, büyük göğüslü, bana şöyle diyen bir kadın: bu uydurma hikâyesi de nedir böyle? dram yok, hemen buraya gel! — Ve beni ılık bir suyla yıkar, beyaz keten bir gecelik giydirir, saçımı örer ve beni yatırır, kızgınca şöyle derdi: e başka? yabanileşiyorsun, eski zamanları aşındırarak, hasta olabilirsin, trajediler uydurmayı bırak, kendini çok menem bir şey mi sanıyorsun, şu bir fincan sıcak çorbayı iç. Eliyle başımı kaldırır, beni büyük bir çarşafa sarar, alnımdaki birkaç saç telini geriye iter, çoktan beyaz ve taze, ılıkça uyumadan önce de bana şöyle der: çok geçmeden bu yüzün şiştiğini

göreceksin, şu aptalca fikirleri unut ve iyi bir kız ol. Beni önemsiz bir köpek gibi eve alan biri, bana kapıyı açan, beni tarayan, bir köpek gibi beni şiddetle seven, istediğim tek şey bu, bir köpek gibi, çocuk gibi.

— Onunla evlenmek -gerçekten evlenmek- istiyor musun? -diye sordu Joana.

Lídia hızla ona baktı, sorusunda kinaye olup olmadığını anlamaya çalışarak: — İsterdim.

— Neden? -diye sordu Joana şaşkınlıkla. Bundan hiçbir kazancının olmayacağını görmüyor musun? Evlilikte olan her şeye zaten sahipsin. -Lídia kızardı ama kaba olmak değildi amacım çirkin, temiz kadın.

— Eminim tüm yaşamını evlenmeye çalışarak geçirmişsindir.

Lídia bir anlık isyan yaşadı: yarasına dokunulmuştu, soğukça.

— Evet, her kadın.... -diye onayladı.

— Benim için değil. Çünkü hiçbir zaman evlenmeyi düşünmedim. En komik olan şu ki evli olmadığıma hâlâ eminim... İnandığım aşağı yukarı şu: evlilik sondur, evlendikten sonra bana hiçbir şey olamaz. Düşünsene: sürekli olarak yanında birisinin olması, yalnızlığı hiç bilmemek. — Tanrım! — kendimle bir daha hiç olamamak, hiç. Ve evli bir kadın olmak, yani, kaderi tamamen çizilmiş bir insan. O andan itibaren yaptığın tek şey ölmeyi beklemek. Şöyle düşündüm: mutsuz olma özgürlüğü bile korunmuyor çünkü başka bir insanı da kendinle birlikte sürüklüyorsun. Seni her zaman gözlemleyen biri oluyor, seni inceleyen, her hareketini gören. Ve yaşama bıkkınlığının bile yalnız ve umutsuzken doğduğunda belli bir güzelliği oluyor - diye düşündüm. Ama bir çift olarak, her gün aynı tuzsuz ekmeği yemek, diğer kişinin yenilgisinde kendi yenilgini görmek.... Bu kendi alışkanlıklarının öteki insanın alışkanlarına yansımasının ağırlığını düşünmeden, ortak yatağın ağırlığının, ortak hayatın, ortak ölümü hazırlamanın ve tehdit etmenin. Her zaman şöyle dedim: asla.

— Neden evlendin? -diye sordu Lídia.

— Bilmiyorum. Tek bildiğim, "bilmiyorum"un bu durumda bilmezlik demek olmadığı, daha çok her şeyin perde arkası olduğu. — Konudan uzaklaşıyorum, birazdan o çok iyi bildiğim bakışı fırlatacak bana. — Şüphesiz evlenmek istediğim için evlendim. Otávio benimle evlenmek istediği için. O kadar, o kadar: anladım: benimle evlenmeden yaşamayı teklif etmek yerine, başka bir şey önerdi. Aslında pek de fark etmezdi. Ve âşık da olmuştum, Otávio yakışıklı değil mi? Başka hiçbir şey düşünmüyordum. -Duraksama- Onu nasıl istiyorsun: bedeninle mi?

— Evet, -bedenle diye kekeledi Lídia.

— Aşk.

— Peki ya sen? -diye sormaya cesaret etti Lídia.

— O kadar değil.

—Ama Otávio bana tersini söyledi...

Lídia yarıda kesti. Berikine dikkatlice baktı. Joana ne kadar deneyimsiz görünüyordu. (ne de deneyimsiz görünüyordu??) Aşktan o kadar basitlik ve açıklıkla bahsediyordu ki, çünkü şüphesiz aşk yoluyla hiçbir şey ona kendini göstermemişti. Gölgelerine düşmemişti aşkın, derin ve gizli dönüşümlerini hissetmemişti daha. Yoksa o da, tıpkı kendisi gibi, çok fazla mutluluktan neredeyse utanırdı, kapısında uyanık bekler, canlı kalmak için alazlanamayacak soğuk ışıktan korurdu. Ama Joana'nın o canlılığı... Otavia'dan anladığı... içinde yaşam olan... Ama Lídia sevgisinin Joana'nın kendisine bile hiçbir sığınak sunmadığını hissetti. Tecrübesiz, dik, dokunulmamış, bakire bile sanılabilirdi. Lídia uzun uzun ona baktı ve o yüzde o denli salınan ve aydınlık ne olduğunu kendine anlatmaya çalıştı. Şüphesiz aşk onu aşka bile bağlamamıştı. Kendisi, Lídia ise, neredeyse ilk öpücükten bir an sonra bir kadına dönüşmüştü.

— Evet, evet ama bu hiçbir şeyi değiştirmiyor, diye devam etti Joana sakince. Onu daha soğukça istiyorum hem, bir hayvan gibi, bir erkek gibi. — O korkak, afallamış, saygılı tavırla bana bakacak mı merak ediyorum: ah, sen zor şeylerden bahsettiğin için, basit anlarda devasa şeyler çıktığı için ağzından,

hadi canım, hadi canım. Ama bu sefer benim hatam, çünkü gerçekten de ne demek istediğimi bilmiyorum. Ama onu böyle böyle yeneceğim. Lídia tereddüt etti. — Bu aşktan öte değil mi? — Belki, dedi Joana şaşırmış. Önemli olan bunun artık aşk olmaması. — Ve birden bıkkınlık çöktü, büyük, "böylece" beni içine çekiyor ve bir şey söyleyeceğimi biliyorum. — Otávio sende kalsın. Çocuğunu doğur, mutlu ol ve beni yalnız bırak.

— Ne dediğinin farkında mısın? -diye bağırdı beriki.

— Evet, elbette.

— Sevmiyorsun onu...

— Seviyorum. Ama sevdiğim insanlarla ve şeylerle ne yapacağımı bilmem hiç, bazen çok bunaltırlar beni, genç kızlığımdan beri. Belki de onu gerçekten bedenimle sevseydim... Belki de daha çok umurumda olurdu. — Tanrım, gizli şeyler bunlar. Şimdi şöyle diyeceğim:

— Otávio benden kaçıyor çünkü kimseye huzur vermiyorum, insanlara hep aynı değirmen taşıyım, şöyle dedirtiyorum onlara: kördüm, sahip olduğum huzur değildi ama şimdi istediğim o.

— Öyle de olsa... sanırım — kimse şikâyet edemez... Otávio bile... ben bile sanırım... — Lídia açıklayamıyordu, dalgınlaşmıştı, eli kolu durmuyordu.

— Ne? — Bilmiyorum. — Joana'ya baktı ve yüzünde bir şeyler aradı, kafası karışmış, başını oynatarak.

— Ne? diye tekrarladı Joana. — Anlayamıyorum. Joana hafifçe kızardı: — Ben de. Kalbimin derinlerine hiç dalmadım. Bir şey söylenmişti.

Joana pencereye yürüdü, Lídia'nın çocuğunun oynayacağı bahçeye baktı, şimdi Lídia'nın karnında olan çocuk, Lídia'nın göğüslerinden beslenecek olan, Lídia olacak olan. Ya da Otávio, ham meyve? Hayır, Lídia, kendini aktaran. Biri onu ortadan ikiye bölse -taze yaprakların kırılma sesi- onu açık bir nar olarak görür, sağlıklı ve pembe, aydınlık gözler gibi şeffaf. Yaşamının temeli kırlarda akan bir dere kadar uysal. Ve bu kırda kendisi de otlayan bir hayvan gibi güvenli ve sakin dolanıyordu.

Otávio ile kıyasladı onu, Ótavio için yaşam dar ve bireysel bir maceradan daha fazlası değildi. Ve kendisiyle, ötekileri, ayakta duran, uzun, parlak endamı için karanlık bir fon olarak kullanan kendisiyle. Lídia'nın şiiri: sadece sessizliktir benim duam, Tanrım, başka ne diyeceğimi de bilmiyorum; daha çok hissedeyim diye sessiz kaldığımı hissettiğim için çok mutluyum; sessizlikte hafif ve hassas bir örümcek ağı doğdu içimde: yaşamama izin veren bu yumuşak anlamazlık hâli yaşamın. Ya da hepsi bir yalan mıydı? Ah, Tanrım, en çok harekete geçmesi gereken zamanda beyhude düşüncelerde kayboldu. Her şey şüphesiz bir yalandı, Lídia'nın tahmin ettiği kadar saf olmaması bile mümkündü. Ama öyle de olsa onun tarafında kalmak konusunda tedirgindi, ona yanlışlıkla, biraz da zorla bakmak, ona kendini fark ettirmek. Koru onu, rengini değiştirme, değerli sesini.

— Yaşlı adamla ne olduğunu anlattı bana... Ona kitap fırlatmışsın, o kadar yaşlı... Önce anladım, ama şimdi bilemiyorum nasıl yaptığını... –sordu Lídia.

— Ama doğruydu.

Lídia gözlerini dikip ona baktı, dudakları hafifçe aralık, onu bekleyerek. Ve birden bu kadınla savaşmak istemediğini açıkça anladı. Aklı karışmış başını salladı. Yüzü dağılmış, sarsılmış, çehresi bir ifade ararken tereddütlü: — İsteyerek yapmadım biliyor musun? Hayır, yapmadım... — Lídia huzursuzlanmıştı, yüzü hızla seğiriyordu. — Neden seni kandırmak isteyeyim ki? Hayır, söylemek istediğim o değil, o değil...

Ve birden, Joana'nın hiç beklemediği bir şekilde, içten, büyük hıçkırıklara boğuldu. Çocuk bekliyor, üzgün, diye düşündü Joana. Beriki güçlükle direniyordu: — Otávio'yu başka bir kadından almak umurumda olmaz. Ama senin olduğunu bilmiyordum... Herhangi biri değil benim gibi, ama böyle birisi... öyle iyi... öyle yüce...

Joana şaşırmıştı. Ah, bunun için uğraşıyordum: yüce olmayı başardım... eski günlerdeki gibi... Hayır, tam olarak öyle de değil, çok da zorlamadım durumu, bu çelik bedenimi buruşturur ve dondururken nasıl zorlayabilirdim? Bana bu ışıkta bakma-

yın, alnımdaki kırışıklık çok belli. Birden beni bir posaya çeviren o ışığı ve gölgeyi aramak, rujum eski bir kan damlası gibi koyulaşmış, saçımın altındaki beyaz yüz.... Çelik bıçak kalbime bastırıyor yine. Buradan ayrılınca sadece etkilendiği sürece iğrenecek benden. Bir anlığına muhteşemim... Tanrım, Tanrım... yürürken koşuyorum, çılgına dönmüş, bedenim uçarak, tereddütlü... nereye? Havada ürkmüş, hafif bir madde var, onu elde etmeyi başardım, bir çocuğun ağlayışından sonra gelen an gibi. O gece, ne zaman olduğunu bilmiyorum, merdivenler vardı, hassas ışıklar tatlı ışınlarını hoşgörülü annelerin başları gibi sallıyordu, ufuk çizgisinin üzerinden bana bakan bir adam vardı, bir yabancıydım, yine de kazandım, bir şeyi yok saymak demek olsa da. Her şey yumuşakça kaydı, sessiz bir bileşimde. Sonuna doğruydu –neyin sonuna? asil ve ağır merdivenin, eğimli, uzun parlak kolunu sallıyor, güzel, gururlu tırabzan, gecenin sonu –bir hava kabarcığı kadar yumuşak, odanın sonuna doğru kayarken. Ve birden şimşek kadar güçlü ama sessiz bir korku kadar da sessiz, ve birden, başka bir adım daha ve devam edemedim! Şifon elbisemin kenarı titreyerek buruştu, mücadele etti, burkuldu, bir mobilyanın keskin köşesinde yırtıldı ve orda kaldı, gergin, nefes nefese, şaşkın bakışımın altında sersem. Ve birden her şey katılaştı, bir orkestra çarpık sesler çıkarıyor ve hemen susuyor, havada galip ve trajik bir şeyler var. İçimde derinlerde hiçbir sürpriz olmadığını keşfettim: her şeyin yavaşça buna doğru ilerlediğini ve şimdi gerçek düzlemine fırlatıldığını. Kaçmak istedim, zavallı elbisemle ağlamak, kenarsız, yırtık ve yıpranmış. Şimdi ışıklar güçle ve gururla parlıyordu, yelpazeler parlak, kurnaz yüzleri açığa çıkarıyordu, uzakta ufuktaki adam bana gülümsüyordu, tırabzan geri çekildi, Joana gözlerini kapadı... Kimsenin yalan söylemesine gerek yok artık, her şeyi bildiğime göre! Şimdi ben de başka bir hâle geçeceğim. Neden? Neden? Ayrılıyorum buradan, eve gidiyorum, birdenbire elbisemdeki yırtık, orkestranın delici çığlığını duymak ve birden sessizlik, tüm müzisyenler sahnede ölü yatıyor, büyük salonda, kızgın ve boş. Yüzdeki yırtığa bak, ama hep acıdan coşmaktan

korkmuşumdur, orkestranın çığlığı gibi. Kimse sanki bir yaratıkmışım gibi nasıl da zafer kazanabileceğimi bilmiyor: bu belli bir oranda acı çekmeyle varılan insan ötesi bir güç hissi. Bir dakika geçer ve güç mü yoksa mutlak güçsüzlük mü bilmezsin, bedeninle ve beyninle bir parmak oynatmayı istemek ve âdeta yapamamak gibi. Âdeta yapamamak değil: ama her şeyin aynı anda gülmesi ve ağlaması. Hayır, bu durumu şüphesiz uyduran ben değilim ve beni en çok şaşırtan da bu. Çünkü deneyim arzum bu soğuk demiri ılık bedene, dünün şefkatinden nihayet ılık olan bedene, basacak kadar ileri gitmez. Ah, işkence etme kendine: uzun süre aynı durumda kalmayacağını biliyorsun: tekrar yaşamın dairelerini açıp kapayacaksın, onları kenara atacak, solduracaksın... O an da geçecek, Lídia, Otávio'dan istekte bulunmasaydı da, Otávio'nun benimle evli olmasına rağmen onu hiç terk etmediğini hiç öğrenmeseydim de. Bu acı tehdidine biraz tatlı, ironik mutluluk karıştırmıyor muyum? tam şu anda kendimi sevmiyor muyum? Ancak buradan ayrıldığımda elbisemdeki yırtığa bakmaya izin vereceğim kendime. Hiçbir şey olmadı sadece dün bir yenilenmeye başlamıştım ve şimdi geri çekiliyorum çünkü bu kadın üzgün çünkü Otávio'nun çocuğunu bekliyor. Her şeyden önce gerekli hiçbir dönüşüm yok, tüm bunlar zaten vardı, sadece elbisedeki yırtık gösteriyordu bir şeyler. Ve gerçekten, gerçekten, baş ağrısı, yorgunluk, gerçekten her şey buna doğru gidiyordu.

— Ben de çocuk doğurabilirim, dedi, yüksek sesle. Sesi kulağa çok güzel ve berrak geliyordu.

— Evet -diye mırıldandı Lídia dehşet içinde.

— Ben de yapabilirim. Neden olmasın?

— Hayır...

— Hayır mı? Ama evet... Sana Otávio'yu vereceğim, şimdi değil, ama istediğim zaman. Hamile kalacağım ve sonra sana Otávio'yu geri vereceğim.

— Ama bu canavarca! diye bağırdı Lídia.

— Neden ama? İki kadına sahip olmak canavarca mı? Öyle olmadığını pekâlâ biliyorsun. Hamile olmak hoş olmalı tahmin

ederim. Ama bir çocuk beklemek yeter mi insana yoksa hâlâ az mıdır? — İnsan iyi hissediyor, dedi zorla, gözleri açık.

— İyi mi? — Bazen doğum dehşete düşürüyor insanı, diye cevap verdi Lídia mekanik.

— Korkma her hayvanın çocuğu olabilir. Kolay doğuracaksın ve ben de öyle. İkimizin de kalçaları geniş.

— Evet...

— Yaşamın vereceği şeyleri ben de istiyorum. Neden olmasın? Kısır olduğumu mu sanıyorsun. Hiç de değil. Çocuğum olmadı çünkü istemedim.

Bir çocuğu tuttuğumu hissedebiliyorum, diye düşündü Joana. Uyu, bebeğim, uyu diyorum sana. Çocuk sıcak ve ben hüzünlüyüm. Ama bu mutluluğun hüznü, yüze huzur, dalgınlık veren bu rahatlama ve yeterlilik. Ve çocuğum bana dokununca beni düşüncelerimden alıkoymuyor diğerlerinin yaptığı gibi. Ama neden sonra, bu hassas, güzel göğüslerle ona süt verdiğimde benim gücümden büyüyor, çocuğum da öyle ve yaşamıyla eziyor beni. Kendini benden uzaklaştıracak ve işe yaramaz yaşlı anne olacağım. Aldatılmış hissetmeyeceğim. Ama sadece yenilmiş ve şöyle diyeceğim: bir şey bildiğim yok, bir şeyi doğurabiliyorum ve bir şey bildiğim yok. Tanrı boyun eğişimi kabul edecek ve şöyle diyecek: ben bir dünyayı doğurabildim ve bir şey bildiğim yok. O'na daha yakın olacağım ve sesi olan kadına. Çocuğum kollarımda hareket edecek ve şöyle diyeceğim kendi kendime: Joana, Joana iyi bu. Tek kelime daha etmeyeceğim çünkü gerçek kollarımı gönendiren olacak.

ADAM

BİR ANLA DİĞERİ ARASINDA, geçmişle gelecek arasında, aralığın beyaz boşluğu. Saatin dairesindeki bir dakikadan sonrakine olan mesafe gibi boş. Olayların kaynağı sessizce ve ölü yükseliyor, birazcık sonsuzluk.

Belki de yaşamın bir parçasını sonrakinden ayıran sadece sessiz bir saniye. Bir saniye bile değil, bunu zamanla sayamıyordu, ama uzun, sanki sonsuz gibi düz bir çizgi. Derin, uzaktan gelen, -siyah bir kuş, ufukta büyüyen bir nokta, sondan başa doğru fırlatılmış bir top gibi farkındalığa yaklaşan. Ve şaşkın bakışlar önünde bir sessizlik özünde patlayan. Ardında havada titreşen tek bir ses gibi mükemmel aralığı bırakan. Tekrar doğmak sonra, aralığın tuhaf hatırasını bir kenara koymak, onu yaşamla nasıl karıştıracağını bilmeden. Sonsuza kadar küçük boş noktayı taşımak -baygın ve bakir, ifşa olamayacak kadar kaçıcı elden.

Joana bunu Lídia'nın küçük bahçesinden geçerken hissetti, nereye gittiğini bilmiyordu, bildiği sadece bugüne kadar dene-

yimlediği her şeyi ardında bıraktığıydı. Küçük kapıyı kapatınca, kendini Lídia'dan, Otávio'dan uzaklaştırdı ve kendi içinde yine yalnız, yürüdü.

Fırtınanın başlangıcı dinmiş ve soğuk hava yumuşakça yayılmıştı. Tekrar tepeyi tırmandı ve hâlâ kalbi ritimsiz atıyordu. O saatte bu yolların huzurunu aradı, ikindi ve gece arasında, görünmeyen bir ağustos böceği de aynı şarkıyı fısıldıyordu. Harabe hâldeki eski nemli duvarlar, rüzgâra duyarlı sarmaşıklarla ve sürüngen asmalarla işgal edilmiş. Durdu ve adımları olmayınca sessizliğin hareket ettiğini duydu. Dinginliği bozan sadece bedeniydi. Kendi varlığı olmadan düşledi onu ve diğerleriyle karışan, yaratılışlarının başındaymış gibi narince canlı olan o ölü bedenlerin tazeliğini hissetti.

Uzun, kapalı evler, kuleler gibi geri çekilmiş.

Malikânelerden birine giriş dünyanın sonundan, uzun, gölgeli, sessiz bir caddedendi. Ancak yanında bir yamaç görülebiliyordu, başka bir sokağın doğuşu ve insan bunun son olmadığını fark ediyordu. Alçak, geniş malikâne, kırık camlar, kapalı güneşlikler, tozla kaplı. Yumuşak ot demetlerinin, kırmızı güllerin ve paslanmış teneke kutuların birbirine karıştığı o bahçeyi iyi tanıyordu. Çiçek açan yasemin sarmaşıklarının altında solmuş gazeteler, eski aşılardan kalma nemli tahta parçaları bulurdu. Ağır, yaşlı ağaçlar arasında serçeler ve güvercinler gagalarını yere hiç durmadan vururlardı. Küçük bir kuş uçmadan dinleniyor, bir çalılığın içinde kaybolunca kadar etrafta dolaşıyor. Yıkıntısının içinde vakur tatlı malikâne. Orada ölmek. İnsan o eve sadece son geldiğinde varabilir. O nemli mekânın üzerinde ölmek, ölü bir bedeni içine almak için çok iyi bir mekân. Ama istediği ölüm değildi, o da korkuyordu.

Karanlık duvardan aşağıya durmaksızın bir damla su akıyordu. Joana bir an için durdu, ona boş boş, kayıtsız baktı. Yürüyüşlerinden birinde küçük paslı kapının yanında oturmuş, avlunun nemli, karanlık kokusuna gömülmeye çalışarak yüzünü soğuk çubuklara dayamış. O dünyadan uzak sessizlik, koku. Ama çok zaman önceydi. Şimdi kendini geçmişten koparmıştı.

Yürümeye devam etti. Lídia ile yaptığı konuşmanın getirdiği ateşin sıcaklığını artık hissetmiyordu. Soluktu ve aşırı yorgunluğu şimdi onu hafifletiyor, yüz hatları inceliyor, arınıyordu. Bir son bekledi yine, anlarını asla tamamlamayan bir son. Kaçınılmaz bir şeyin üstüne inmesini diledi, bırakmak, boyun eğmek istedi. Zaman zaman adımları yanlış yöne gidiyor, ağırlaşıyor, bacakları zar zor hareket ediyordu. Ama kendini itti, daha uzak bir yere düşmek için. Yere, her ezilişte tevazu ile yeniden doğan sarı çimlere baktı.

Gözlerini kaldırdı ve onu gördü. Onu, hiç yaklaşmadan sık sık takip eden aynı adam. Öğleden sonra yürüyüşünde, o aynı sokaklarda birçok kez görmüştü onu. Şaşırmadı. Bir şey bir şekilde olmalı, biliyordu. Bıçak kadar keskin. Evet, sadece bir gece önce, Otávio'nun yanında yatarken, ertesi gün olacaklardan bihaber, bu adamı hatırlamıştı. Bıçak gibi keskin... Biraz başı döndü, uzakta onu ayırt etmeye çalışırken, yolu ürkekçe ve biçimsizce dolduran sayısız şekil tarafından çarpıldığını gördü. Alnı terden ıslanmış hâlde, karanlığı geçtiğinde, onu kendisine doğru yürüyen zavallı, (bu ifadede sorun var gibi) tek bir nokta olarak gördü, uzun, terk edilmiş sokaklarda kaybolmuş. Şüphesiz onu sadece takip ediyordu, diğer seferlerde olduğu gibi. Ama yorgundu ve durdu.

Adamın görüntüsü her defasında yakınlaşıyor ve büyüyordu, Joana gittikçe daha derine, çaresizliğe doğru battığını hissetti. Hâlâ geri çekilebilir, sırtını dönüp ayrılabilir, ondan kaçabilirdi. Bu kaçmak bile sayılmazdı, adamın uysallığını hissetti. Onu orada hareketsiz, ona yaklaşmasını bekler hâlde tutan hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey tutmuyordu onu, korku bile. Ama şimdi ölüm yaklaşıyorsa bile, aynı alçaklık, umut ve tekrar acı. Öylece durmuştu sadece. Deneyimlediği şeylere onu bağlayan damarlar kopmuştu, uzakta tek bir kütlede birleşmiş, mantıklı bir devamlılık talep ediyorlardı, ama kadim, ölü. Sadece oydu hayatta kalan, hâlâ nefes alan. Ve önünde yeni bir alan, hâlâ renksiz, şafak beliriyordu. Onu görebilmek için şafağın sislerini geçmek. Geri dönemedi, neden geri dönmesi gerektiğini bilmiyordu.

Yaklaşan yabancı karşısında tereddüt ediyorsa yine insafsızca yaklaşan hayattan korktuğundandı. Aralığa tutunmaya çalıştı, onda askıda var olmaya, o soğuk, soyut dünyada, kanla karışmadan.

Adam geldi. Ondan birkaç adım ileride durdu. Sessizce durdular. Joana sabit, büyükçe açılmış, yorgun gözlerle. Adam, sallanarak, tereddütlü. Etraflarında yapraklar esintiyle hareket ediyor, bir kuş yeknesak ötüyordu.

Sessizlik ne söyleyebileceklerini bekleyerek uzadı. Ama ikisi de diğerinde bir sözcüğün başlangıcını bulmadı. Sükûnetin içine karıştılar. Adamın titreyişi yavaşça durdu, gözleri Joana'nın bedenine daha derin daldı, usulca onu ve yorgunluğunu ele geçirdi. Kendini ve utangaçlığını unutarak baktı Joana'ya.

Joana adamın içine girdiğini hissetti ve ses çıkarmadı buna.

Adam konuşunca Joana'nın bedeni belirsizce dikildi. Sanki çok uzun zaman geçmişti, ama adam bir sohbet açmaya çalışmadan ilk kelimelerini söyleyince, Joana aslında başından beri kendisini ondan uzaklaştırdığını fark etti.

— Şu evde yaşıyorum, dedi. Joana bekledi.

— Dinlenmek ister misin? Joana başıyla onayladı ve beriki Joana'nın küçük başının etrafını saran dağınık saçların ışıltılı havasına baktı sessizce. Adam ilerledi, Joana da onu takip etti.

Adam konuşunca Joana bedenini belli belirsiz hareket ettirdi, adam perdeleri indirdi ve gölge ahşap zemine, kapalı kapıya yayıldı. Joana'ya yumuşak, eski bir koltuk çekti, beriki de içine gömüldü, bacakları kıvrık. Kendisi de buruşuk çarşaflarla kaplı, dar yatağın kenarına oturdu. Orada hareketsizce durdu, elleri birleşik, ona bakarak.

Joana gözlerini kapadı. Yumuşak seslerin evin içinde uzaktan uzağa yayıldığını duydu, bir çocuğun o hafif şaşkınlık çığlığı. Sanki başka bir dünyadan gibi, uzak bir horozun yeni çığlığı duyuldu.

Her şeyin ardında, hafif su akıyordu, hırıltı, ağaçların ritmik soluğu.

Yakınında sezdiği bir hareket gözlerini açtırdı. Önce odanın yarı karanlığında fark etmedi onu. Küçük küçük yatağın yanın-

da diz çöktüğünü fark etti, yüzü ellerinin içinde titreyerek. Ona seslenmek istedi ama nasıl yapacağını bilemedi. Ona dokunmak istemiyordu. Ama adamın ızdırabı ona gittikçe daha fazla ulaşıyordu ve Joana koltukta hareket edip adamın görünmesini bekledi.

Adam başını kaldırdı, Joana şaşırdı. Adamın ayrık dudakları ıslak parlıyordu, sanki içeriden bir ışık onu aydınlatıyormuş gibi. Gözleri ışıldadı, ama Joana acıdan mı yoksa gizemli bir neşeden mi olduğunu anlayamadı. Alnı yukarı doğru uzamıştı, bedeni kendine hâkim olmaya, titrememeye çalışarak zar zor dengede duruyordu.

— Ne? -diye fısıldadı Joana ağzı açık kalmış. Adam ona baktı.

— Korkuyorum, dedi adam nihayet. Bir an birbirlerine baktılar. Ve Joana korkmuyordu ama yoğun bir mutluluk hissediyordu, dehşetten daha kuvvetli, onu ele geçiren ve tüm bedenini dolduran.

— Bu eve geri döneceğim, dedi.

Adam birden dehşete kapıldı, soluk almadan. Joana bir an bağıracağını ya da tahmin bile edemeyeceği çılgın bir hareket uyduracağını sandı. Adamın dudakları bir an titredi. Adam Joana'nın bakışından kurtulamıyordu, o bakıştan deli gibi kaçarak, yüzünü uzun, ince ellerinin içine sakladı sertçe.

ADAMA SIĞINMAK

JOANA. Joana, diye düşündü adam gelmesini beklerken. Joana, çıplak isim, kutsal Joana, öyle el değmemiş. Ne kadar saf ve masumdu. Onun çocuksu özelliklerini görmüştü, elleri kör bir adamınkiler gibi dokunaklıydı. Güzel değildi, en azından bu adam o yaratığı hiç düşlememiş, beklememişti. Belki de bu yüzden sokaklar boyunca defalarca takip etti onu, onun bakmasını beklememesine rağmen, belki de... Emin değildi, hep hoşlanmıştı onu görmekten. Güzel değildi. Ya da öyle miydi? Nereden bilebilir? Sanki onu hiç görmemiş gibi, bilmesi çok zordu, sanki onu defalarca kucaklamamış gibi. Yüzünde bir dönüşüm tehdidi, hareketlerinde, anbean. Dinlenirken bile ayaklanmaya hazır bir şey. Ve ne anlamıştı, ne hissetmişti şimdi böyle mucizevi, sanki Joana ona açıklamış gibi? -böyle sordu kendine. Gözlerini kapadı, yatakta elleri yanda. Ancak Joana'nın ayak sesleri dışarıda duyuluncaya kadar. Çünkü onun varlığında hiç bırakmaya cesaret etmemişti kendini. Üzerine eğildi, her saniye bekledi onu, özümsedi. Yorulmadı hiç ama duruşu doğallığından da bir

şey götürmedi. Sadece onu başka bir şimdiye kadar bilinmeyenin içine sapladı. Adam ikiydi şimdi, ama bu beliren yeni varlığı yavaşça büyüyordu ve ötekinin geçmişine hükmediyordu. Dudaklarını birbirine bastırdı. Bazı işkenceleri deneyimlemesinde gizemli bir mantık olduğu hissetti, dingin bayağılıklar, umursamaz yönsüzlük, nihayet Joana'yı içine almak için. Kimse onu çamura ittiğinden ya da iradesi dışında değil, kendini bir mağdur gördüğünden de değil. Bir çözüm beklemedi hiç. Kadınlardan, izlediklerinden ve terk ettiklerinden bile. Şimdi tembelce kendini evlerine yerleştirdiği kadınlar bile, varlığına zar zor dayansa da, yorucu, zayıf bir gölge. Kendi ayakları üzerinde yürümüştü, bedeni uyanık, kendine şefkat duymadan deneyimliyor ve acı çekiyordu, soğukça, merakını naifçe her şeye çevirerek. Mutlu olduğuna bile inanmıştı. Ve şimdi Joana çıkagelmişti, o, Joana... Bir kelime daha eklemek istedi karışık düşüncelerine, gerçeği, zoru, ama artık düşünmesi gerekmediği fikri üşüştü yine, hiçbir şeye ihtiyacı yoktu, hiçbir şeye... yakında gelirdi. Yakında. Ama dinle: yakında... O kadardı: Joana özgür bırakmıştı onu. Gittikçe yaşamak için daha az şeye ihtiyaç duyuyordu: daha az düşünüyor, daha az yiyor, pek uyumuyordu. Joana hepti. Ve gelirdi, eli kulağında.

Daha da sıkı kapadı gözlerini, dudaklarını ısırdı, neden olduğunu bilmeden acı çekmek. Hemen tekrar açtı ve odada – boş oda!– birden Joana'nın orada olmuş olduğuna dair bir kanıt bulamadı. Sanki bir yalandı varlığı... Kalktı. Gel, diye bağırdı içinde ateşli ve ölümcül bir şey. Gel, diye tekrarladı alçak sesle, korku dolu, kaybolmuş bakışları. Gel...

Neredeyse sessiz olan adımlar dışarıda kuru yaprakların üzerinde yürüdü. Joana geliyordu yine... yine onu uzaktan duyuyordu.

Yatağın yanında dikildi, gözleri boş, uzak bir müziği dinleyen kör bir adam. Yaklaştı, daha da yaklaştı... Joana. Adımları gittikçe daha çok gerçekti, tek gerçeklik. Joana. Bir hançer gibi aniden, acı bedenini yardı, onu mutluluk ve şaşkınlıkla aydınlattı.

Kapı Joana için açıldığında, o var olmayı bırakıyordu. Kendi derinliklerine kayıyor, masum ormanının gölgesine süzülüyordu. Şimdi biraz hareket etti ve mimikleri basit ve tazeydi. Göz bebekleri koyu ve büyük, birden biraz hayvansı, bir geyik kadar korkmuş. Bu arada hava o kadar aydınlandı ki yakınındaki her canlının her hareketini fark edebiliyordu. Ve bedeni taze hafızadan başka bir şey değildi, hisleri sanki ilk kez yaratılıyorlarmış gibi.

Küçük beyaz kayık, kalın dalgaların üzerinde yüzüyordu, yeşil, parlak ve külüstür – onun orada uzandığını gördü, duvardaki küçük çerçeveye bakıyordu.

— 3. gün, diye devam etti Joana, sesini açık, hafif, küçük ve yuvarlak aralıklı hâle getirerek, 3. gün doğmakta olanlar için büyük bir geçit töreni vardı. İnsanların şarkı söylediğini, her renksizlikle dolu bayraklar taşıdığını görmek çok eğlenceliydi. İnsan üzgün olduğunda esen o rüzgâr kadar hassas ve hızlı, adam kalktı ve uzaktan şöyle dedi sonra: ben. Kimse duymadı onu, ama oldukça memnundu hâlinden. Kuzeydoğudan esen büyük fırtınanın kabardığı ve dev ayaklarıyla herkesi ezdiği zamandı. Herkes evine gitmişti, sıcaktan solmuş, kavrulmuş. Ayakkabılarını çıkarmış, yakalarını gevşetmişlerdi. Bütün kanlar yavaş, ağır akıyordu damarlarda. Ve büyük bir yapacak-şeyi-olmamak insanların ruhunda sürükleniyordu. Bu arada yeryüzü dönmeye devam etti, Ad verilen bir erkek çocuğu doğduğu zamandı. Çok güzeldi, oğlan. Gören büyük gözler, duyan narin dudaklar, duyan ince yüz, duyan yüksek alın. Büyük yüz. Yeri iyi bilen biri gibi yürüdü, kalabalığın içinden çaba harcamadan kaydı gitti. Kim gitse peşinden varıyordu. Duygulandığında, şaşırdığında başını sallardı, bunun gibi, yavaşça, hayır diyen, beklediğinden daha çok şey almış biri gibi. Güzeldi. Ve her şeyden önce canlıydı. Ve her şeyden önce onu seviyordum. Doğmuştum ve onu ne zaman görsem yeniydi kalbim. Doğmuştum, doğmuştum, doğmuştum. Şimdi bir dize. İstediğim, iki gözüm, seni hep görmek, iki gözüm. Bugün seni gördüğüm gibi, iki gözüm. Ölsen bile, iki gözüm. Bir diğeri: bir gün bir çiçeğin şarkı söylediğini duydum ve sakince eğlendiğindi; sonra ona doğru yürüdüm ve mucizevi

bir şekilde, şarkı söyleyen çiçek değildi, çiçeğin üzerindeki küçük bir kuştu.

Joana son hakkında konuşuyordu uykulu. Gözleri yarı açık, kayık resmin içinde yamuk yumuk yüzüyordu, odadaki eşyalar uzanıyordu, parıldıyordu, birinin sonu diğerinin başıyla el ele tutuşuyordu. Çünkü eğer bilseydi, "her şeyin bir olduğunu", neden görmeye ve yaşamaya devam etmeli? Adam, gözleri kapalı, omuzlarının içine gömülmüş ve dinliyor, düşlüyordu uyumadan. Arada bir yaz ikindisinin keskin sessizliğinde, gevşek tahtalı zeminde yavaş, boğulan hareketler duyuyordu. Kadındı, kadın, o kadın.

Joana büyük eve birkaç kez geldiğinde adama şunu sormak istemişti ilk önce: şimdi annen gibi mi? artık sevgilin değil mi? seni evde istiyor hâlâ ben var olsam bile. Ama hep erteledi. Yine de, diğer kadının evdeki varlığı o kadar büyük ki, üçü bir çifti oluşturuyorlar. Ve Joana ile adam hiçbir zaman kendilerini tamamen yalnız hissetmiyor. Joana kadına da kendisi sormak istemişti: ama nerede, ruhunuz nerede çözülüyor sonra? ama bu kadim bir düşünceydi. Çünkü bir gün gözünün ucuyla görmüştü onu, şişman kalçaları siyah dantel elbisesinin altında çözülemez bir ızdırap kütlesine dönüşmüştü. Bunu diğer, kaçan zamanlarda da fark etti, bir yatak odasından oturma odasına geçerken, hızla gülümseyerek, rezilce sıvışarak. Sonra Joana canlı ve koyu renkli bir insan olduğunu keşfetti. Kalın kulaklar, hüzünlü ve ağır, ortasında kara bir mağara. Hayat kadınının şefkatli, kaçak ve eğlenceli bakışı, görkemsiz. Islak dudaklar, solgun, büyük, ağır makyajlı. Ne kadar da seviyor olmalı adamı. Kabarık saçları inceliyordu ve art arda boyanmaktan kızarmıştı. Ve adamın uyuduğu ve Joana'yı kabul ettiği oda, o perdeli, neredeyse tozsuz oda, mutlaka toplamıştı Joana. Oğlunun kefenini diken bir anne gibi. Joana, o kadın ve öğretmenin karısı. Neydi onları birleştiren? Üç şeytani zarafet.

— Bademler... -dedi Joana, adama dönerek. Kelimelerin gizemi ve tatlılığı: badem... dinle, dikkatlice telaffuz edilince, boğazımdaki ses, ağzımın derinliklerinde yankılanıyor. Titreşiyor,

beni uzun ve bitkin bırakıyor ve bir ark gibi kavisli. Acı, zehirli ve saf badem.

Üç acı, zehirli ve saf lütuf.

— Şunu anlat... -dedi adam.

— Hangisini? — Denizciyle ilgili olanı. Bir denizciyi seversen tüm dünyayı seversin.

— Korkunç... -diyerek güldü Joana. Biliyorum: demek o kadar doğru ki kafiyeli doğmuş dedim kendi kendime. Ama artık hatırlamıyorum onu.

— Pazardı meydanda. Limandaki rıhtım... -diye hatırlattı adam.

Bir gün, Joana'nın yanındaki her zamanki sessizliğini bozarak konuşmaya çalışmıştı: — Hiçbir zaman bir şey olmadım, hep böyle.

— Evet, diye cevap verdi beriki.

— Ama olan her şey gitmene neden olmadı...

— Hayır.

— Bu kadın bile... bu ev... Farklı, biliyorsun değil mi?

— Biliyorum.

— Hep bir dilenci gibi oldum, biliyorum. Ama hiçbir zaman istemedim ya da ihtiyaç duymadım ya da bilmedim. Geldin değil mi, bilirsin? Şöyle düşünürdüm: hiçbir şey kötü değildi. Ama şimdi... Neden bana hep böyle çılgınca şeyler söylüyorsun, yemin ederim, yapamam...

Neden sonra dirseklerinin üzerinde doğruldu, birden ciddileşti, yüzü ona eğilerek: — Bana inanıyor musun?

— Evet... -diye cevap verdi Joana'nın şiddetinden şaşırmış.

— Yalan söylemediğimi biliyorsun, hiç yalan söylemediğimi, şey olduğunda bile.... bile her zaman? Hissediyor musun bunu? Söyle, söyle. Gerisi önemli değil o zaman, hiçbir şey değil... Bunları söylediğim zaman... bu çılgınca şeyleri, geçmişini bilmek istemediğimde ve sana kendiminkini anlatmak istemediğimde, kelimeler uydurduğumda... Yalan söylediğimde yalan söylemediğimi hissediyor musun?

— Evet, evet...

Kendini yatağa tekrar attı, gözleri kapalı, yorgun. Önemli değil, daha sonra bana inanmazsa da önemli değil, benden öğretmen gibi kaçarsa. Şimdilik onunla olduğunda düşünebiliyordu. Ve şimdi de zamanı. Gözlerini açtı, ona gülümsedi. Bir oğlan, olduğu buydu. Bir sürü kadını olmuş olmalıydı, çok sevilen, çekici, uzun kirpikleriyle, soğuk gözleriyle. Şimdiye kadar daha tutarlıydı, ben onu biraz çözdüm. O kadın umuyor ki bir gün nihayet gideceğim. O da ona dönecek.

— Meydanda pazar günü müydü? Meydan geniş ve yalnızdı, dedi nihayet, yavaşça hatırlamaya ve adamın isteğini yerine getirmeye çalışarak. Evet... Çok fazla güneş, sanki ondan doğmuş gibi yere sıkışmış. Deniz, denizin karnı, sessiz, nefes doğuruyor. Pazar gününde balıklar, hızla kuyruklarını sallıyor ve sakince ileriye doğru hızlanmaya devam ediyorlar. Duran bir gemi. Pazar. Denizciler iskele boyunca, meydanda geziniyor. Pembe bir elbise beliriyor ve sokağın köşesinde kayboluyor. Ağaçlar Pazar günü belirginleşiyor -pazar Noel ağacı gibi bir şey-, sessizce parlayarak, şöyle, şöyle, nefesini tutarak. Bir adam yeni elbiseli bir kadınla geçiyor. Adamın bir şey olmak istediği yok, kadının yanında neredeyse yüzüne bakarak yürüyor, istiyor ondan, istiyor ondan: konuş, iste, yürü. Kadın cevap vermiyor, gülümsüyor, saf Pazar. Memnuniyet, memnuniyet. Acısız, saf hüzün. Pembeli kadının ardından geliyormuş gibi görünen hüzün. Limandaki iskelede Pazar hüznü, denizciler yeryüzünden ödünç alıyor. Bu hafif hüzün yaşamanın aslını anlamak işte. Bu ani bilgiyi nasıl kullanacağını kimse bilmediğinden, hüzün geliyor.

— Bu sefer hikâye farklıydı, diye yakındı biraz durup.

— Sadece ne gördüğümü ve görmediğimi söylüyorum. Nasıl tekrarlanır bilmiyorum, sadece bir kez biliyorum şeyleri -diye açıkladı ona.

— Farklıydı ama gördüğün her şey mükemmeldi.

Boynunun etrafına altın madalyonlu küçük bir zincir takmıştı. Bir tarafında Azize Tereza, diğer yanında Aziz Christopher. İkisinin de hayranıydı: — Ama azizlerle gerçekten de ilgili değilim. Sadece bazen. Ona bir kere çocukken tüm ikindiyi bir

kelimeyle oynayarak geçirebildiğini anlatmıştı. O da yeni kelimeler uydurmasını istemişti. Hiçbir zaman o anlarda olduğu kadar istememişti onu.

— Bana tekrar söyle Lalande'nin ne olduğunu –diye yalvardı Joana'ya.

— Meleğin gözyaşları gibi. Meleğin gözyaşı nedir biliyor musun? Biraz küçük bir nergistir, en ufak esinti bir o yana bir bu yana eğilmesine neden olur. Lalande aynı zamanda gece denizi, kimse plaja ayağını basmamışken, güneş doğmamışken. Her zaman şöyle diyorum: Lalande, serin, tuzlu deniz rüzgârını duymalısın, hâlâ-karanlık olan plajda yürümelisin, yavaşça, çıplak. Kısa süre sonra hissedeceksin Lalande... İnan bana, ben denizi en iyi bilen insanlardanım.

Bazen yaşıyor muydu, ölü müydü bilmiyordu, olduğu her şey çok mu azdı, çok mu fazla. Konuştuğunda delice, delice şeyler uyduruyordu! Çokluk onu boş bir alan gibi dolduruyordu ve bu işkence suların üstündeki geniş alanın açıklığıydı. Neden onun varlığında hep nutku tutuluyordu, ay ışığındaki beyaz bir duvar gibi şaşkın? Ya da belki birden kalkar ve bağırırdı: kim bu kadın? çok fazla hayatımda! yapamıyorum... geri gitmek istiyorum... Ama daha fazla yapamıyordu –birden korkuyla hissetti, kaybolmuş hâlde.

— Sevgilim –dedi adamın düşüncelerini bölerek.

— Evet, evet... O yumuşak omuza gömdü yüzünü ve adamın nefesinin sırtında gezindiğini hissetti, ileri geri. İki yaşayan canlıydılar. Neydi daha önemli olan? –diye düşündü. Adam hareket etti ve başını kadının bedenine yasladı şey gibi... bir amip gibi, bir tek hücreli hayvan, kör hâlde çekirdeği arayarak, canlı merkezi. Ya da bir çocuk gibi. Dışarıda dünya kayıp gitmiştir, ve gün, gün, sonra gece, sonra gün. Zaman gelecek, gitmesi gerekecek, tekrar ayrılması. Adamın da. Ondan mı? Evet, yakında onun için çok ağır olacak, mucize fazlalığıyla. Herkes gibi, anlaşılmaz şekilde kendinden utanmış, gitmek isteyecek. Ama bir intikam: kendini tamamen özgürleştirmezdi. Kendine hayran olurdu sonunda, kendine adanırdı, tanımlanmamış, cefalı

bir sorumlulukla dolu. Joana gülümsedi. Sonunda ondan nefret edecekti, sanki ondan bir şey bekliyormuş gibi. Yine de ona saygı duyan yengesi, amcası gibi, zevklerini sevmediğini hissetti. Allak bullak onun daha üstün olduğunu varsayıyor ve ondan nefret ediyorlardı. Aman Tanrım, yine hatırlıyordu, kendine hikâyesini anlatıyor, haklı çıkarıyordu... Gerçekleri sorabilirdi adama: böyle miyim ben? Ama ne biliyordu ki o? Yüzünü Joana'nın omzuna yaslamış, saklanmıştı, muhtemelen mutluydu da o anda. Sars onu, söyle ona: adam, Joana böyleydi adam. Ve böylece bir kadın oldu ve yaşlandı. Kendisinin çok güçlü olduğuna inandı ve mutsuz oldu. O kadar güçlü ki, onları yürümeden önce yollarını seçtiğini düşledi –ve düşünce yoluyla sadece. O kadar mutsuzdu ki, kendini güçlü sanıyor, gücüyle ne yapacağını bilmiyordu ve her ânın kayıp olduğunu görüyordu çünkü onları bir sona yönlendirmemişti. Joana böyle büyüdü işte bayım, bir çam ağacı kadar ince, çok da cesur üstelik. Cesaret yatak odasında gelişmişti ve korkusuzca ve tevazu olmadan şekillenen parlak dünyaların ışığıyla. Erken yaşta öğrenmişti düşünmeyi ve kendinden başka yakınında birini görmediğinden şaşkındı, acı çekti, gururu ızdırap doluydu, bazen hafif ama hemen hemen her zaman taşıması zor.

Joana'nın hikâyesini nasıl bitirmeli? Lídia'nın yakaladığı bakışını alıp sonra o bakışa şunu ekleyebilseydi: kimse sevmeyecek seni... Evet, böyle bitirmek: dünyada yalnız olan o avare yaratıklardan biri de olsa, kimse Joana'ya bir şey vermeyi düşünmemişti. Sevgi değil, hep başka bir duyguydu verdikleri. Hayatını yaşamıştı, bir bakire kadar hevesli –ve mezara kadar da böyle olacaktı. Kendine pek çok soru sordu ama cevap veremedi: hissetmek için duracaktı. Nasıl doğardı bir üçgen? önce bir fikir miydi? yoksa şekil oluşunca mı gelirdi düşünce? bir üçgen ölümcül mü doğardı? zengindi eşya. — Soru üzerinde vakit geçirmek istiyordu. Ama aşk istila ediyordu onu. Üçgen, daire, dik çizgiler... Bir arpej kadar uyumlu ve gizemli. Çalmadığında nereye gider müzik? –diye sordu kendine. Ve cevap verdi teslim olup: öldüğümde sinirlerimden bir harp yapsınlar.

Joana'nın açıklığının sonu dalgaların üzerindeki eğri büğrü gemiyle karışıyor, hareket ediyor. Ona eşlik etmek için başını dalgalara doğru sallaması yeterli. Ama şeyleri vardı, ah bu şeyleri olmak. Bir koca, göğüsler, bir sevgili, bir ev, kısa bir saç, bir yenge, bir öğretmen. Yengecim, dinle beni, Joana'yı tanıyorum, şu an hakkında konuştuğum Joana'yı. Zayıf bir kadındı şeyler konusunda. Bazen her şey ona çok değerli gelirdi, dokunulması imkânsız. Ve, bazen, insanların soluklanmak için kullandıkları şey, onun için ağırlık ve ölümdü. Kahramanımı anlamaya çalış, yengeciğim, dinle. Bulanık ve cesur. Sevmez, sevilmez. Onu öteki kadının -kendi kaderiyle dolu genç bir kadın-, Lídia'nın gözlemlediği gibi fark edersin sonunda. Ama Joana'nın içinde olan şey insanların verdiği sevgiden daha güçlü ve içinde olan şey insanların aldığı sevgiden daha çok şey istiyor. Anladın mı, yengeciğim? Ona kahraman demezdim, babama bizzat söz verdiğim gibi. Çünkü onun içinde büyük bir korku vardı. Herhangi bir yargı ya da anlayıştan önce. — Bunu şimdi anlıyorum: kim bilir belki gelecekte hayatta kalmaya inanç, yaşamın bizi hep dokunulmamış olarak bıraktığını fark ettiğinde geliyor. — Anlıyor musun yengeciğim? -gelecekteki yaşamın sektesini unut- anlıyor musun? Gözlerinin açık olduğunu görüyorum, bana korkuyla baktığını, güvensizlikle, ama aynı zamanda, şimdi rahmetlinin kadınsılığıyla, evet ölü şimdi, doğru, ölü şimdi, beni sevmeyi istediğini de görüyorum, haşinliğime aldırmadan. Zavallıcık!, sende hissettiğim en büyük öfke, benim neden olduğum dışında, hâlâ kulağımdaki, neredeyse günlük bir cümleyle özetlenebilir, unutmadığım kokunla karışık: "üzerindeki kıyafetlerle dışarı çıkamazsın!" Ne anlatabilirim başka sana? Saçım kısa, kahverengi, bazen kâküllü kullanıyorum. Bir gün öleceğim. Doğdum da. İkisinin de olduğu bir oda vardı. Yakışıklıydı. Oda biraz dönüyordu. Şeffaflaşacak ve ılıyacaktı, bir örtü bir örtü giderek yaklaşıyordu. Üçü bir çift oldu, bunu kime anlatabilirdi? O uyuyabiliyordu çünkü adam hiç uyumuyordu ve yağan yağmur gibi izlemeyi sürdürüyordu. Otávio da yakışıklıydı, o gözler. Bu bir çocuktu bir amip çiçekler uyku

gibi ılık beyazlık çünkü zaman çünkü yaşam daha sonra... olsa bile..... Her şey toprak gibi bir çocuk Lídia bir çocuk Otávio toprak de profundis...

ENGEREK YILANI

YAVAŞÇA aşıyorum bir şeyi....

Otávio, saat saniyeleri tıkırdatır ve gecenin sessizliğini 11 çan sesiyle yararken kitap okuyor.

Yavaşça bir şeyi aşıyor olmam... Görünen o. Hafiflik geliyor, nereden bilmiyorum. Perdeler kendi bellerinden asılıyor aheste. Ama aynı zamanda kara leke, hareketsiz, dik dik bakan ve bir şey söyleyemeyen iki göz. Tanrı bir ağaca konmuş cıvıldıyor ve düz çizgiler seyahat ediyor bitmemiş, yatay ve soğuk. Görünen o... Anlar olgunlaşıp düşmeye devam ediyor ve biri devrilmeden diğeri kalkıyor, bir şekilde yüzü soluk ve küçük. Birden anlar da bitiyor. Zamansızlık duvarlarımdan sızıyor, dolambaçlı ve kör. Aniden karanlık, sessiz bir havuzda birikiyor ve bağırıyorum: Yaşadım! Gece dışarıdaki şeyleri susturdu, aralıklarla bir kara kurbağa vıraklıyor. Her çalı hareketsiz, toplanmış bir kütle.

Uzakta küçük kırmızımsı ışıklar parladı ve titredi, uykusuz gözler. Karanlıkta suyunki gibi.

Uzun, ince ayçiçekleri aralıklarla bahçeyi aydınlatıyor.

Ne düşünmeli o anda? O kadar saf ve özgürdü ki seçebilir ve bunu bilmeyebilirdi. Bir şey görebilir ama onu söyleyemeyebilirdi ya da düşünemeyebilirdi, bedeninin karanlığında görüntü o kadar seyrelmişti ki. Bunu sadece hissetti ve pencereden, beklenti içinde, kendi yüzüne bakar gibi baktı geceye. Ulaşabileceğinin en fazlası bu muydu? Yakınlaşmak, yakınlaşmak, neredeyse dokunmak ona, ama dalgayı ardında hissetmek, onu sıkı, yumuşak bir cezirle çektiğini hissetmek, onu içtiğini, sonra onu bir halüsinasyonun unutulmaz, belirsiz hatırasıyla bıraktığını hissetmek... O anda bile, geceyi ve kendi belirsiz düşüncelerini algılayarak, onlardan yine de ayrı kaldı, her zaman küçük kapalı bir engel, izleyen, izleyen. Sessizce parıldayan küçük ışık, ayrılmış, yalnız, fethedilmemiş. Asla teslim olmadı.

Etrafına bakındı, oturma odası biraz boğucu, bir baygınlık gibi zayıf aydınlanmış. Hafifçe başını kaldırdı, etrafı inceledi ve evin karanlıkta kaybolan diğer bölümünü fark etti, köşelerde ciddi ve belirsiz nesneler kayıyordu. Kapıdan geçtiği anda yolunu el yordamıyla bulması gerekecekti. Ve özellikle de bir çocuk olsa, yengesinin evinde, gece uyansa, ağzı kurumuş, su almaya gitse. İnsanların her birinin delinemez, gizli uykularında soyutlanmış olduklarını bilerek. Özellikle de o çocuk olsaydı ve o geceki ya da o gecelerdeki gibi, mutfağa geçerken bir mezarlıktaki gibi, özgür, kararsız rüzgârda, avludaki hareketsiz ay ışığıyla karşılaşsaydı... Özellikle de korkmuş çocuk olsaydı, karanlıkta belirsiz nesnelere çarpardı ve her dokunuşta nesneler açık, soğuk, sabit gözleri olan sandalyeye ve sehpalara, engellere dönüşürlerdi birden. Ama aynı zamanda tutsak da. Yumruktan sonra acı, ay ışığı beton terası ortaya çıkarıyor, susuzluk bedeninde hatıra gibi uyanıyor. Evin derin sessizliği, hareketsiz, kurşuni komşu çatılar...

Joana yine oturma odasına dönmeye çalıştı, Otávio'nun huzuruna. Eşyalardan ayrılmıştı, kendi eşyalarından, kendi tarafından yaratılmış ve canlı. Çöl de terk edilebilirdi, buzulların yalnızlığında, Yeryüzünün herhangi bir yerinde, ve yine aynı beyaz, düşük eller, neredeyse huzurlu bir kopukluk olurdu. Bir

bohça elbise al, yavaşça ayrıl. Kaçma ama git. Bu kadar, çok tatlı: kaçma ama git... Ya da bağır yüksek sesle, yüksek ve doğrudan ve sonsuz, kapalı ve sakin gözlerle. Ben küçük kırmızı ışıkları buluncaya kadar yürü. Bir başlangıçta ya da sonda olduğu kadar titrek. O da ölüyor muydu yoksa doğmakta mıydı? Hayır, gitme: âna bağlı kal, esrik bir bakışın boşluğa takıldığı gibi, sessiz, havada sabit...

Uzaktaki bir tramvayın tıkırtısı geçti içinden, bir tünelden geçer gibi. Bir tüneldeki gece treni. Elveda. Hayır, gece seyahat edenler sadece camdan bakarlar ve elveda demezler. Viranelerin nerede olduğunu kimse bilmiyor, kirli bedenler karanlık ve ışık da gerektirmiyorlar.

— Otávio -dedi, kaybolmuştu çünkü.

Joana'nın sesi donuk odayı sıyırıp geçti, hafif, doğrudan. Gözlerini kaldırdı:

— Nedir bu? -diye sordu. Ve sesi kanla ve bedenle doluydu, odada odayı birleştirdi yeniden, eşyayı belirledi ve tanımladı. Bir hava soluğu alevleri körükledi. Kalabalık boş meydana girmişti.

Bir an için saçmaladı, sarsıldı, uyandı. Her şey lambanın ışığında yine parladı, sanki bir evdeymiş gibi sakin ve neşeli. Bedeninin gölgesinde beklemenin boşunalığı uyurgezerliğinden geçti gitti, gecenin gecede gitmesi gibi.

— Otávio -diye tekrarladı.

Beriki bekliyordu. Sonra odayı ve yine kendini fark ederek, alevleri biraz daha büyüdü, mantıklı ilerlemesi gerektiğini biliyordu, adamın bir devam beklediğini. Bir uyarı aradı, bir talep, doğru kelime: — Bana öyle geliyor ki sadece bana bir çocuk vermeye geldin, dedi Joana, ancak şimdi Lídia'ya verdiği sözü tutma fırsatı bulmuştu. Çocuğu istemeye devam etmek bile gelecekle bağlantı kurmak demekti.

Otávio ona bir an için telaşla baktı, şefkatsiz.

— Ama -diye mırıldandı bir süre sonra ve sesi titrek, utangaç ve boğuk-, ama aramızdaki her şeyin neredeyse bittiğini düşünmüyor musun? Ve neredeyse başından beri... -diye atıldı.

— Ancak bir çocuğum olduğunda bitecek -diye tekrarladı Joana dalgın, inatçı.

Otávio gözlerini açıp onun olduğu tarafa baktı, yüzü solgun ve üzerinde kitabın açık olduğu masa lambasının altında birden yorgundu.

— Bu biraz zorlama bir fikir belki, değil mi? -diye sordu kinayeli.

Beriki fark etmedi: — Aramızdaki şey kendi içinde yeterli değil. Sana hâlâ her şeyi vermemişsem, beni bir gün arayabilirsin ya da seni özleyebilirim. Ama bir çocuktan sonra bizim için ayrılmaktan başka yapacak bir şey kalmayacak.

— Peki ya çocuk? -diye sordu Otávio. — Bu bilgece düzenlemede o zavallının rolü ne olacak?

— Ah, o yaşayacak -diye yanıtladı Joana.

— O kadar mı? -diye üsteledi beriki alaycı olmaya çalışarak.

— Başka ne yapılabilir ki? -diyerek soruyu hafifçe havaya attı Joana, bir cevap beklemeden.

Otávio onun beklediğini düşünerek, utangaçlığına ve ona itaat ettiği için öfkesine rağmen tereddütle noktaladı: — Mutlu olunur, mesela.

Joana gözlerini kaldırdı ve uzaktan şaşkınlıkla ve biraz sevinçle ona baktı — neden? -diye merak etti Otávio korkmuş. Saçma bir şaka yapmış gibi kızardı. Joana onun sandalyesinin dibinde küskün ve büzülmüş olduğunu gördü, sanki birisi yüzüne tükürmüş gibi alınmış ve kederli. Hareketsiz, yine de ona doğru eğildi, acıma dolu, acımadan da fazlası -dudaklarını birbirine bastırdı, kafası karışmış- gözyaşlarıyla dolu bir aşk. Bir an için gözlerini kapattı, onu görmemeye çalışarak, artık onu görmek istemeyerek. Derinlerde bir yerde hâlâ Otávio ile bir bağ kurabilirdi, ne kadar olduğunu çok az biliyordu Otávio. Belki de sadece korkularıyla ilgili onunla konuşmak yeterdi, örneğin, garsonu yüksek sesle çağırdığında, herkes duyduğunda ve bir tek garson duymadığında yaşanan utanç ve mahcubiyet duygularını kelimelerle özetlemek. Güldü. Otávio bunu bilmek isterdi. Ne zaman kendini neşeli adamların ve kadınların civa-

rında bulsa kaçmak istediğini, kendini onların yanında nasıl konumlandıracağını ve bedenini kanıtlayacağını bilemediğini anlatarak da Otávio ile bağ kurabilirdi. Ya da belki yanılıyordu ve itiraf onları yakınlaştırmazdı. Gençken "sözlüğün gizemini" birine anlatabilse sonsuza kadar o insanla bağı olacağını hayal ettiğinde olduğu gibi... Şöyle: L'den sonra i'ye bakmak bir işe yaramaz... L'ye kadar harfler samimi, mutfak masasına dağılmış fasulyeler kadar aralıklıydı. Ama L'den sonra, birden ciddileşir, sıkılaşırlardı ve aralarında örneğin a gibi kolay bir harfi asla bulamazdınız. Gülümsedi, yavaşça gözlerini açtı ve şimdi sakin, güçsüzleşmiş, Otávio'yu serinkanlılıkla görebiliyordu.

— Çok iyi biliyorsun ki onunla ilgili değil, Ah Otávio, Otávio... -diye mırıldandı bir an sonra, alevleri birden körlenmişti — bize tam olarak ne oluyor, ne oluyor bize?

Cevap verirken Otávio'nun sesi katı ve hızlıydı: — Beni hep kendi hâlime bıraktın.

— Hayır... -dedi şaşırmış. — Sadece sahip olduğum her şey verilemiyor. Ya da alınamıyor. Ben bile kendi önümde susuzluktan ölebilirim. Yalnızlık benim özümle karışmış...

— Hayır -diye tekrarladı Otávio inatla, gözleri mahmur. — Beni hep kendi hâlime bıraktın çünkü öyle istedin, öyle istedin.

— Bu benim hatam değil -diye bağırdı Joana — inan bana... zihnimde yalnızlığın her bedenin çaresizce kendi sonunun olmasından kaynaklandığı kazılı, aşkın ölümle bittiği kazılı... Benim varlığım hep bu damga oldu...

— Sana yaklaştığımda -dedi alaycı —, bana bundan daha fazlasını öğreteceğini düşünmüştüm. İhtiyacım olan -diye devam etti sesini alçaltarak -sende hissettiğim ve bana vermeyi hep reddettiğin şeydi.

— Hayır, hayır -dedi Joana kırılgan. — İnan bana, Otávio, bildiğim en doğru şeyler tenimden geçiyor, bana neredeyse acımasızca geliyorlar... Bildiğim hiçbir şeyi öğrenmedim ben ve kimseye de öğretemem.

Bir an için sustular. Bir an için Joana babasının yanında oturduğunu gördü, saçında bir kurdele, bir bekleme odasında.

Babasının saçı dağınık, biraz kirli ve terlemişti, neşeli bir ruh hâlindeydi. Her şeyden öte kurdeleyi hissedebiliyordu. Ayakları çamurun içinde oynamıştı ve ayakkabılarını yıkamadan geçirivermişti ayağına ve şimdi derinin içinde kumlu gıcırdıyorlardı. Babası nasıl böyle ilgisiz olabilmişti, ne sefil hâlde olduklarını nasıl fark etmemişti, öyle ki kimse onlara bakmıyordu bile? Ama herkese öyle kalacağını kanıtlamak istiyordu, babanın onun olduğunu, onu koruyacağını, ayağını asla yıkamayacağını. Kendini babasının yanına otururken gördü, bu sahneden bir an önce ve bir an sonra ne olduğunu bilmiyordu. Sadece bir gölge ve kargaşanın müziğinin derinlerde, ele gelmez, kör mırıldandığını duyarak çekildi ona.

— Yine de -diye söze devam etti Otávio — sen kendin söyledin: gücün coşkusunda kendi ölüm korkunu aşan belirli bir an olmalı. Birlikte yaşayan iki insan -diye sürdürdü alçak sesle — bu ânı yakalamaya çalışırlar belki de. Sen istemedin.

Joana cevap vermedi. Ona ne zaman cevap vermese telaşlanırdı, çocukluğunu hatırlardı, insanların kızgın olduğunu ve onun memnun etmek için pişmanlıkla dolu söz vermesi gerektiği zamanları. Joana'ya karşı eski bir suçluluk duygusunu hatırladı ve ona bir daha sıkıntı vermesin diye ondan hemen kurtulmaya çalıştı. Ve yersiz konuşacağını bilmesine rağmen kendini tutamadı: — Haklısın Joana: bize gelen her şey hammadde ama başkalaşımdan kurtulabilen bir şey de yok -diye başladı ve Joana'nın kalkan kaşlarını görünce utanç hemen yüzüne yayıldı. Devam etmeye zorladı kendini. — Hatırlamıyor musun bana bir kere şöyle demiştin: bugünün acısı yarın senin sevincin olacak; başkalaşımdan kurtulan hiçbir şey yok." Hatırlamıyor musun? Belki tam olarak böyle değildi...

— Hatırlıyorum.

— İyi... O zaman sözlerinin basit olduğunu düşünmemiştim. Kızmıştım da, sanırım...

— Biliyorum -dedi Joana. — Bana eğer karaciğerinde bir ağrı olsa ayağına gelip aynı gereksiz tantanayı ilan edeceğimi söylemiştin.

— Evet, evet öyleydi –dedi Otávio çabucak, ürkmüş. Senin gözün korkmamıştı ama, sanmıyorum Ama... bak, sana söylediğimi sanmıyorum: daha sonra anladım ki söylediğinde yüzeysel bir zenginlik yok... Sana bunu hiç itiraf etmedim sanırım, yoksa ettim mi? Bak, aslında bu cümlede hakikatin olduğunu düşünüyorum. Başkalaşımdan kurtulan hiçbir şey yok... — Kızardı. — Belki de sır budur, sende duyduğum... Bazı mevcudiyetler var ki onlar başkalaşıma izin veriyor.

Joana sessiz kaldığı için, bir kez daha atıldı.

— Çok söz veriyorsun... İnsanlara sunduğun tüm ihtimaller, kendi içlerinde, bir bakışla... bilmiyorum.

Ve gereksiz tantana hakkında ilk kez şaka yaptığı zamanki gibi kibirlenmediği ya da küçümsemediğinden, şimdi Otávio'nun tevazusundan keyif almıyordu. Otávio ona baktı. Bir kez daha bu kadınla nasıl bağ kuracağını bilemedi. Bir kez daha Joana kazanmıştı.

Odada sessizlik vardı ve ışık ve boşluk açık piyanonun beyaz tuşlarının üzerinde kalmıştı. Bir şey ölüydü, yavaş ve gerçek. Yaşama coşkusunu o âna yeniden bağlamanın anlamı olmayacaktı.

— Şimdi ne olacak? –diye mırıldandı Otávio ve bu sefer şeylerin aslına boyun eğmiş ve Joana'nın gerçeğine çekilmişti.

— Bilmiyorum –dedi Joana.

Otávio onu inceledi. Bu kadar uzakta, ne düşünüyordu? Hareket hâlinde bir şeyin merkezinde sallanıp durur gibiydi, bedeni yüzüyordu, desteksiz, neredeyse yok gibi. Geçmiş olaylar hakkında konuştuğunda ve Otávio onun yalan söylediğini hissettiğinde olduğu gibi. Joana'nın kafası sürüklendi, sonra hafif, alnını yavaşça eğdi, kaldırdı, kekeledi, önce katı, zeki bir çekirdek vardı ama sonra her şey akışkan ve masum oldu. Hareketlerine ilham yön veriyordu. Ve Otávio ona bakarken kendisini unuttu. Endişe kalbini sıkıştırdı sonunda, çünkü ona dokunmak istese bunu yapamayacaktı, aşılamaz, ele gelmez bir daire vardı o yaratığın etrafında, onu ayrıştırıyordu. Neden sonra hüzün kavradı onu çünkü Joana'yı bir kadın gibi hissetmiyordu, erkeksi doğası kifayetsiz kalıyordu ve bir adamdan başka bir şey

de olamıyordu. Kuzen İsabel'in bahçesinde bir zamanlar beyaz güller büyürdü. Onlara çoğu zaman şaşkınlıkla bakardı, onları nasıl elde edeceğini bilemediğinden çünkü onların önünde bir yaratığın gücü olan tek gücü faydasızdı. Onları yüzüne bastırdı, dudaklarını, içine çekti. Zarifçe şatafatla titremeye devam ettiler. En azından kalın dikenleri olsaydı –diye düşünürdü –en azından katı olsalardı... en azından düştüklerinde yere kuru bir sesle yayılsalardı.... Çiçeklerin büyüyen cazibesini hissetmek istila etti onu, Joana'nın cazibesi gibi, Joana'nın yalan söylediğindeki cazibesi, aciz bir öfkeye yenilmişti: onları ezdi, çiğnedi, yok etti.

Şimdi ona bakınca, o yüzü nasıl tanımlayacağını bilemeyerek, o eski duyguyu yenilemek, kuzen İsabel'in bahçesine dönmek istedi.

Ama başka bir düşünce yerine, birden anladı ki Joana ayrılacak. Evet, devam edecekti, Lídia vardı, çocuk, o. Joana gidecekti, biliyordu bunu... Ama ne önemi vardı ki, Joana'ya ihtiyacı yoktu. Hayır, "ihtiyacı olmamak" değil, ama "yapamamak". Ve birden gerçekten de onun yanında bu kadar uzun süre nasıl yaşadığını anlayamadı ve o gittiğinde sadece bugünü o uzak geçmişle birleştirmesi gerekeceğini hissetti, kuzen İsabel'in evini, sevgilisi Lídia'yı, ciddi bir kitap yazma planlarını, bir bağımlılık gibi ılık, tatlı ve aykırı olan kendi işkencelerini, sadece Joana tarafından bölünmüş o eski zaman ile. Ondan kurtulmak iyi olacaktı, medeni hukuk kitabı konusundaki planlarını gerçekleştirmek. Eşyalarının arasında samimiyetle dolanırken görebiliyordu şimdiden kendini.

Ama tuhaf ve ani bir açıklıkla şunu da gördü, belki bir ikindide, göğsünde keskin bir ağrı hissediyor, gözlerini kırıştırıyor, ellerine bakmadan onların boş olduğunu görüyordu. Joana onu terk ettiğinde tanımlanamaz kayıp hissi... Onda yükselecekti Joana, sıradan bir anı gibi kafasında değil, ama bedeninin ortasında, belirsiz ve açık, çanın birden çınlaması gibi yaşamını yarıda kesecek. Sanki Joana çılgınca yalanlar söylüyormuş gibi acı çekecek, ama sanrıyı dağıtamıyor ve hava gibi onu gittikçe daha çok soluyormuş gibi içeride bedeni huzurla suya dönüşü-

yor. Kalbindeki açık, temiz yeri hissederdi, Joana'nın tohumlarının hiçbiri bir ormanla kaplamayı başaramamıştı orayı, çünkü Joana gelecekteki bir düşünce gibi sahipsizdi. Yine de onundu, evet, derinden, duyulmuş bir şarkı gibi dağınık. Benim, benim, gitme! -diye yalvardı benliğinin en derinlerinden.

Ama böyle sözler etmeyecekti çünkü gitmesini istiyordu, eğer kalırsa Joana'yla ne yapacağını bilmiyordu. Lídia'ya geri dönerdi, hamile ve geniş. Yavaş yavaş fark etti ki varlığındaki en değerli şeyden vazgeçmeyi seçmişti, Joana'nın tarafında yaşamayı başarabilmiş o küçük acı çeken parça. Ve bir an acıdan sonra, sanki kendini terk ediyormuş gibi, gözleri yorgunluktan parıldadı, bir şeyi gelecek için daha çok istemenin acizliğini hissetti. Şaşkın, sonunda şiddetli, tuhaf arınışını izledi, sanki organik olmayan bir dünyaya giriyordu.

— Gerçekten bir çocuk istiyor musun? -diye sordu Otávio çünkü, içine doğru ilerlediği yalnızlıktan korkarak, birden yaşamla bağ kurmak istemişti, Lídia'ya yaslanabileceği zamana kadar Joana'ya yaslanmak istemişti, bir uçuruma tırmanırken en büyük kayaya tırmanmadan önce, daha küçük taşlara tutunan biri gibi.

— Nasıl yaşatacağımızı bilemiyorduk..., Joana'nın sesi duyuldu.

— Evet, haklısın... -dedi Otávio korkmuş. Ve şiddetle Lídia'nın yanında olmak istedi. Geri gitmek, hep geri gitmek. Bunun Joana ile son gecesi olduğunu anlamıştı, son, en son...

— Hayır... belki de ben haklıyım, diye atıldı Joana. Belki de çocuğun olmadan bunların hiçbirini düşünmemiştin. Güçlü bir ışığa geçtin, her şey aydınlık ve güvenli, her öğleden sonra çay içiyor, nakış işliyorsun, her şeyden öte bundan daha aydınlık bir ışık. Ve çocuk yaşıyor. Gerçek olan bu... Lídia'nın çocuğunun hayatından korkmadığın sürece...

Otávio'nun yüzünde tek bir kas oynamadı, gözleri kırpılmadı. Ama tüm benliği yoğunlaştı ve solgunluğu yanmış bir mum gibi parladı. Joana yavaşça konuşmaya devam etti ama o duymadı çünkü yavaş yavaş, neredeyse düşüncesiz, ağır kalbinde öfke

yükselmeye başlıyor, kulaklarını sağır ediyor, gözlerini bulutlandırıyordu. Ne..., öfke kabarıyordu içinde, sendeliyor ve nefesi kesiliyordu, demek Lídia'yı biliyordu Joana, bebeği biliyordu... biliyordu ve hiçbir şey söylemedi... Beni aldatıyordu... -boğucu yük içinde gittikçe daha derine bastırıyordu. — Utancımı sakince kabullendi... yanımda uyumaya devam etti, bana katlanmaya... ne kadar süre? Neden? ama, ulu Tanrım, neden?!...

— Utanç.

Şaşırmış, Joana hızla başını kaldırdı.

— İğrenç.

Şişmiş boğazı sesini zar zor zapt ediyordu, boğazındaki ve alnındaki damarlar kalın bir hâlde atıyordu, boğum boğum, zaferle.

— Sana bir engerek yılanı diyen yengendi. Evet yılan. Yılan! Yılan! Yılan!

Artık kontrolsüz histerik hâlde bağırıyordu. Yılan. Her bağırış sarsılan kaynağından çıkar çıkmaz havada neredeyse neşe ile titreşiyordu. Joana onun masanın üzerine yumruğunu vuruşunu izledi, çıldırmış, öfkeyle ağlayarak. Ne kadar? Çünkü Joana, sanki uzaktan gelen bir müzik gibi, her şeyin var olmaya devam ettiğinin ve çığlıklarının ayrı ayrı oklar olmadığının, var olanla birleştiğinin farkındaydı. Birden bitkin düşmüş ve boş hâlde bir sandalyeye oturdu, yavaşça. Yüzü sarkık, gözleri ölü, yerde bir noktaya baktı uzun uzun.

İkisi de yalnız, dingin bir sessizliğe gömüldü. Belki de yıllar geçti. Her şey bir sonsuz yıldız gibi berraktı ve o kadar sessizce beklediler ki gelecek zamanın, anbean henüz yaşamış oldukları uzun geçmişin yoğunluğuyla bedenlerinde açık seçik yuvarlandığını hissedebiliyorlardı.

Şafağın ilk ışıkları geceyi çözmeye başlayana kadar. Bahçede karanlık bir örtüye dönüşüyor ve ayçiçekleri artmaya başlayan esintiyle titriyordu. Küçük ışıklar denizinki gibi uzaklığın derinliklerinde hâlâ ışıldıyordu.

ADAMIN GİDİŞİ

ERTESİ GÜN adamdan bir mektup aldı, veda ediyordu:

"Bir süre için gitmem gerekti, gitmeliydim, beni almaya geldiler, Joana. Geri döneceğim, geri döneceğim, bekle beni. Biliyorsun hiçbir şeyim ben, geri döneceğim. Eğer sen olmasan ne görebilir ne duyabilirdim. Eğer beni terk edersen, bir süre daha yaşarım, havada kanatlarını çırpmadan bir küçük kuş ne kadar durursa, sonra düşerim, düşerim ve ölürüm. Joana. Şimdi ölmememin tek nedeni geri dönecek olmam, açıklayamam ama senin içini görebiliyorum. Tanrım yardım et bana, yardım etsin Sana da, biricik, döneceğim. Hiç bu kadar çok konuşmamıştım seninle, ama lütfen: sözümden dönmüyorum, dönüyor muyum? Seni o kadar, o kadar iyi anlıyorum ki, benden Senin istediğin her şeyi yapmalıyım. Tanrı seni korusun, işte benim Aziz Christopher ve Aziz Teresa madalyonum." Mektubu yavaşça katladı. Adamın son günlerdeki yüzünü anımsadı, yaşlı, bulutlu, hasta bir kedininkiler gibi olan gözlerini. Ve etraflarındaki deri koyu ve pembemsi, alaca karanlık gibi. Nereye gitmişti? Hayatı şüp-

hesiz altüsttü. Gerçeklerden altüst. Ve bir şekilde Joana'ya öyle geliyordu ki Otávio bu gerçeklerden kopuk. Onu destekleyen kadın, kendisine odaklanamayışı, bir başlangıcı olmayan ve bir son da beklemeyen biri gibi... Nereye gitmişti? Son günlerde çok acı çekmişti Joana. Ona söylemesi gerekirdi, aslında söylemeye niyetlenmişti de, ama sonra, endişeli ve bencil, unutup gitti.

Nereye gitmişti? -diye meraklandı, kolları boş. Hortum döndü de döndü, ve tekrar yolun başına bırakıldı. Yazının güzel ve belirsiz olduğu nota baktı, cümleler özenle ve zorla yazılmıştı. Sevgilisinin yüzünü anımsadı ve güzel hatlarını özenle sevdi. Bir an için gözlerini kapattı, ayak basılmamış evin karanlık koridorlarından gelen kokuyu bir kez daha içine çekti, tek bir oda açığa çıkmıştı sadece, tekrar aşkı tanıdığı oda. Eski elmaların kokusu, tatlı ve eski, duvarlardan gelen, derinlerinden. Geniş, yumuşak bir yatakla yer değiştirilen dar yatağı canlandırdı gözünde, o gün adamın kapıyı açtığı ve Joana'nın yüzüne, şaşkınlığına şaşırarak dikkatle baktığı o neşeli utangaçlık. Son derece yeşil dalgaların üzerindeki küçük gemi, neredeyse batıyordu. Göz kapaklarını yarım kapattığında gemi hareket etti. Ama her şey onun üzerinden kayıp geçiyor, hiçbir şey onu ele geçiremiyordu... Kısa bir duraksama, tek bir not, zayıf ve açık. Adamın ruhunu bozan kendisiydi, onu Otávio'nun yeni yeni kötülüğünü anladığı bir ışıkla doldurdu. Kendisi de pek dokunulmamıştı. Bir duraksama, hafif bir not, yankısız...

Bir kez daha kapanmakta olan bir yaşam döngüsü. Ve işte Otávio'nun sessiz evinde, bir önceki gün eşyalarının hâlâ olduğu, şimdiyse hafifçe tozlu bir boşluğun olduğu her yerde onun yokluğunu hissederek. Onu giderken görmemiş olması iyi oldu. Ve o ilk anlarda, acı içinde ayrılışını yazarken, hâlâ sevgilisi olduğuna inanması da iyi oldu. "Otávio'nun gittiğini ne zaman fark etti...?" -diye düşündü. Ama neden yalan söylemeli? Giden aslında oydu ve Otávio bunu biliyordu.

Çıkardığı kıyafetleri adamı görmeye gitmek için tekrar giydi. Islak, gevşek dudaklı kadın acı çekiyor olmalıydı, büyük evde yalnız ve yaşlı. Joana adını bile bilmiyordu... Bilmek istememişti,

ona şöyle demişti: Seni başka kaynaklardan tanımak istiyorum, ruhunu başka yollardan aramak, geçmiş hayatınla ilgili hiçbir şey istemiyorum, adını bile, düşlerini, çektiğin acının hikâyesini de, gizem ışıktan daha çok şeyi açıklıyor, sen de benimle ilgili bir şey sormayacaksın, ben Joana, sen yaşayan bir bedensin, ben yaşayan bir bedenim, daha fazlası değil.

Ah aptal, aptal belki de o zaman acı çekerdin ve severdin, ismini bilseydin, umutlarını ve acılarını. Doğruyu söylemek gerekirse aralarındaki sessizlik böyle daha mükemmeldi. Ama anlamı neydi... Sadece yaşayan bedenler. Hayır, hayır, böyle çok daha iyiydi: her biri bir bedenle, onu ileri iterek, hevesle onu yaşamak isteyerek. Başkasının üstüne tırmanmak için iştahla aramak, kurnazlıkla istemek, daha iyi, çok daha iyi var olmak için korkaklığa dokunmak. Elbiseyi tutarak durdurdu kendini, tetikte, hafif. İçinde olduğu yalnızlığın farkına vardı, boş bir evin ortasında. Otávio, Lídia ileydi, hissetti, o hamile kadına sığınarak, dünya için tohumlarla dolu.

Pencereye doğru gitti, çıplak omuzlarında soğuğu hissetti, bitkilerin sessizce yaşadığı yeryüzüne baktı. Küre hareket ediyor ve o da onun üzerinde dikiliyordu. Bir pencere kenarında, üstünde gökyüzü, parlak, sonsuz. Her olayın acısına sığınmanın anlamı yoktu, olan şeylere sinirlenmenin, çünkü gerçekler elbisesindeki büyük bir yırtıktı, yine şeylerin aslını gösteren sessiz ok, kuruyan ve çıplak yatağını gösteren bir nehir.

İkindi serinliği Joana'yı ürpertti, açıkça düşünemiyordu – bahçede dikkatini dağıtan bir şey vardı, sendelemesine neden oluyordu... Tetikte kaldı. İçinde bir şey hareket etmeye çalışıyor, cevap veriyor ve bedeninin koyu duvarlarından hafif, serin, eski dalgalar yükseliyordu. Neredeyse korkmuş, hissettiğinin farkına varmak istedi ama tatlı bir baygınlığa doğru çekilmeye devam ediyordu, yumuşak parmaklarca. Sanki sabahtı. Kendini inceledi, sanki tehlikeye atlamış gibi birden tetikte. Sabah mı? Sabah. Daha önce neredeydi, şimdiye kadar kokusunu duyacak kadar hangi tuhaf, gizemli yerkürede duruyordu? Islak yeryüzünün üstünde kuru yapraklar. Kalbi yavaşça sıkılaştı, açıldı, bir an için

soluk almadı, bekledi... Sabahtı, biliyordu sabahtı... Bir çocuğun kırılgan elleriyle geri çekilir gibi, bir düşteymiş gibi boğuk, tavukların yeryüzünü eşelediğini duydu. Sıcak, kuru, yeryüzü... saat çınlıyor çın çın... çın... çın... güneş evlerin üzerinden küçük, sarı ve kırmızı güllere yağıyor.... Tanrım, bu kendisi değilse nedir? ama ne zaman? hayır, her zaman değil...

Pembe dalgalar koyulaşıyor, düş kayıp gidiyor. Kaybettiğim neydi? neydi kaybettiğim? Otávio değildi, zaten uzakta, sevgilisi değildi, mutsuz adam hiç var olmadı. Tutuklanmış olmalı diye geldi aklına, sabırsızca bu düşünceyi uzaklaştırdı, kaçarak, aceleyle koşarak... Sanki her şey aynı deliliğin içinde yer alıyor gibi, birden yakında bir horozun vahşi, yalnız çığlığını attığını duydu. Ama şafak değil, dedi titreyerek, soğuk alnına elini götürerek... Horoz öleceğini bilmiyor! Horoz öleceğini bilmiyor! Evet, evet: Baba, ne yapmalıyım? Ah, kaçırdı dans zamanını... Evet... saat çın çın çalmıştı, parmak uçlarında kalktı ve dünya o an çok daha yavaş dönmüştü. Bir yerde çiçekler var mıydı? ve sonları şeylerin başlangıcıyla birleşinceye kadar büyük bir çözülme arzusu. Tek bir madde oluşturmak, gül renkli ve yumuşak -inip kalkan, inip kalkan bir karın gibi usulca soluklanmak... Yoksa yanılıyor muydu, o his şu anda mıydı? O geçmişteki anda olan yeşil ve belirsiz bir şeydi, devam etmenin beklentisi, sabırsız ve sabır dolu masumiyet? boş alan... Bir şeyin yoğunlaşmadan ve daha özgür yaşarkenki hâlini hangi kelime ifade edebilir? Sararan yaprakların arasında açık gözler yüzüyor, beyaz bulutlar ve çok daha aşağıda kırlar dalgalanıyor, sanki yeryüzünü örter gibi. Ve şimdi... Belki de konuşmayı öğrenmişti, o kadar. Ama kelimeler, çözülmez, katı, denizinin yüzeyinde süzülen. Önce, saf denizin kendisiydi. Ve geçmişten kalan tek şey, içinde sızan, hızlı ve titrek, çakılların arasındaki eski suydu biraz da, gölgeli, ağaçların altında serin, kıyıları sınırlayan ölü kahverengi yapraklar. Tanrım, kendini anlayamama hâline nasıl da tatlı dalıvermişti. Ve dahası nasıl da katı, yumuşak bir cezirde bırakabilmişti kendini. Ve geri dönüş. Bir gün kendisiyle buluşacaktı yine, katı, yalnız kelimeler olmadan... Kendini sıkıca birleştirecek ve bir kez daha

sessiz kaba geniş hareketsiz kör yaşayan deniz olacaktı. Ölüm onu çocukluğuyla birleştirecekti.

Ama kapının demir çubukları insan-yapımıydı ve orada güneşin altında parıldıyorlardı. Onları fark etti ve ani algısının şokuyla tekrar bir kadın oldu. Ürperdi, düşe dalmış. Geri dönmek istedi, geri dönmek. Ne düşünüyordu? Ah, ölüm onu çocukluğuna bağlayacaktı. Ölüm onu çocukluğuna bağlayacaktı. Ama şimdi gözleri, dışarıya bakarak, soğudu, şimdi ölüm farklıydı, kapının demir çubukları insan-yapımı olduğundan ve o bir kadın olduğundan... Ölüm... Ve birden ölüm sadece bir fasıla oldu... Hayır! diye bağırdı kendi kendine korkmuş, ölüm değil.

Şimdi kendinden ileri koşuyordu, Otávio'dan zaten uzak ve ortadan kaybolan adamdan. Ölme. Çünkü.... neredeydi aslında ölüm onun içinde? — kendine yavaşça sordu, zekice. Gözlerini büyüttü, hâlâ uydurmasına izin verdiği bu yeni ve büyüleyici soruya inanmayarak. Aynaya yürüdü, kendine baktı –hâlâ canlı! Solgun boynu narin omuzlardan filizleniyor, hâlâ canlı!– kendini arayarak. Hayır, dinle! dinle! ölümün başlangıcı onda mevcut değildi! Ve sanki bedenini geçer gibi, şiddetle, arayarak, içinde bir sağlık esintisi hissetti, tüm varlık nefese açılıyordu...

Yani ölemedi, sonra usulca düşündü. Yavaş yavaş kırılgan düşünce derin bir nefes aldı, büyüdü, sıkılaştı ve kenarlarına uyan bir kalıp gibi katılaştı. Başka bir varlığa, şüpheye yer yoktu. Kalbi güçlü bir şekilde çarpıyordu, kendini dikkatlice dinledi. Yüksek sesle güldü, titrek, ürkütücü bir kahkaha. Hayır... Ama o kadar açıktı ki... Ölmezdi çünkü... çünkü bitemezdi. Öyle, öyle. Başlarını sallayan, reddeden, yaşlanan yaşlı bir adamın, belki de bir kadının, belirsiz yüzlerin tek bir yüzde karışımının hızlı bir görüntüsü. Hayır, dedi onlara yumuşakça, yeni gerçeğinin dibinden, hayır... Yüzler duman oldu, kendisi hep öyleydi. Çünkü bedeni hiç kimseye ihtiyaç duymamıştı, özgürdü. Sokaklarda dolaşırdı. Su içti, Tanrı'yı feshetti, dünyayı, her şeyi. Ölmezdi. Bu kadar kolay. Onlarla ne yapacağını bilmeyerek ellerini çekti, zira biliyordu şimdi. Belki de kendini okşar, öperdi, merak ve şükranla tanırdı kendini. Artık mantıklı düşünmeyle ilgilen-

mediğinden, ölmek çok akla aykırı geliyordu, şimdi korkmuş, dehşetle dolmuş durdu. Sonsuz? Şiddetli... Yansımalar hızlıca ve parlak çakıyor, kıvılcımlar heyecanla her yöne uçuşurken, düşüncelerden çok hislerle birleşirken. Bir geçiş olmadan değişti, hafifçe, düzlemden düzleme atlayarak, daha da yükseğe, daha açık ve gergin. Ve her an daha çok kendi derinliklerine, yumuşak ışığın mağaralarına, canlı soluğu, yolculuktan korku ve mutluluk dolu, belki de uyuyakalır gibi. Bu anların kırılgan olduğu sezgisi, dokunulurken hafifçe korkmasına neden oluyordu, o mucizeyi körükleyip söndürmek, ışık ve havanın hassas varlığı içinde yaşamaya çalışıyordu.

Tekrar pencereye sürüklendi, dikkatlice nefes alarak. Böyle katıksız, yoğun bir coşkuya gömülmek, neredeyse buzun soğuğu gibi, müziği algılamak gibi. Dudakları titremeye başladı, ciddi. Sonsuz, sonsuz. Parlak ve karışmış, geniş kahverengi topraklar geldi arka arkaya, ışıl ışıl yeşil nehirler, öfke ve ahenkle akıyor. Şeffaf bedenine büyük sürahilerden ateşler gibi parıldayan sıvılar dökülüyor... Boğulmuş yeryüzünün üzerinde büyüyen kendisi, binlerce yaşayan parçaya bölünmüş, tefekkürüyle dolu, gücüyle, bilinçsizliğiyle... Sisler olmadan geçmek açıklığı hafifçe, yürüyerek, uçarak...

Dışarıda bir kuş eğimle uçtu! Saf havayı geçti ve bir ağacın yoğunluğunda gözden kayboldu.

Ardından küçük fısıltılarla sessizlik hızla attı. Ne zamandır izliyordu bunu, duygusuz.

Ah, ölecekti o zaman.

Evet, gerçekten de ölecekti. Kuşun uçtuğu kadar basit. Başını bir yana eğdi, yumuşakça, uysal bir deli kadın gibi: ama kolay, çok kolay... zekice bile değil... ölüm gelecek olan, gelecek olan... Kaç saniye geçti? Bir ya da iki. Ya da daha fazla. Soğuk. Bir mucize eseri şimdi bu düşüncelerin farkında olduğunu anladı, o kadar derinler ki başka maddelerin altından geçebilirler, kolay olanlar, aynı anda... Rüyasını yaşarken, etrafındaki şeyleri de gözlemledi, onları zihinsel olarak kullandı, gergin hâlde, manzaraya bakarken insan perdeyi nasıl hışırdatırsa öyle. Gözlerini

kapadı, yumuşakça sakin ve yorgun, uzun gri örtülerle sarılı. Bir an için dolaşan kan gibi bedeninin içinde uzak bir yerde hâlâ anlaşılmama tehdidinin yükseldiğini hissetti. Sonsuzluk hiçlik, ölüm ölümsüzlük –hâlâ orada yüzüyorlardı, işkencenin kalan kırıntıları. Ve o, onlarla neyi bağlayacağını bilmiyordu artık, çok yorgundu.

Şimdi ölümsüzlük kesinliği sonsuza kadar yok oldu. Hayatında bir iki kere daha – belki bir ikindi sonunda, bir aşk ânında, ölüm ânında– yüce yaratıcı bilinçsizliğe sahip olacaktı, her zaman gerçekten ölümsüz olduğuna dair keskin, kör sezgi.

YOLCULUK

ANLATMASI İMKÂNSIZ. Yavaş yavaş şeylerin şekli ve köşeleri olduğu, her şeyin katı ve değişmez bir adının olduğu o alandan uzaklaşıyordu. Sıvının içine daha derin dalıyordu, sessiz, dipsiz bir bölge, sisin belirsiz ve serin şafaktaki gibi havada asılı kaldığı. Kırlarda atan şafağın. Gecenin yarısında uyandığı amcasının çiftliğinin. Eski evin yer döşemeleri çatırdıyordu. Birinci kattan yukarıya, karanlık alanda yüzüyor, gözlerini yeryüzüne daldırıyordu, engerek yılanları gibi birbirinin etrafında kıvrılan, bükülen bitkileri arıyordu. Gecenin içinde bir şey göz kırptı, izliyor, izliyor, yatan bir köpeğin gözleri gibi, uyanık. Sessizlik kanında attı, o da onunla çarptı. Neden sonra pembemsi, ıslak tarlaların üzerinde şafak attı. Bitkiler bir kez daha yeşil ve naifti, sapları titrek, sert rüzgârlara duyarlı, ölümden doğan. Artık çiftliği koruyan bir köpek de yoktu, şimdi her şey birdi, hafif, bilinçsiz. Sessiz tarlada başıboş bir at vardı, bacaklarının hareketi zar zor seziliyor. Her şey belirsiz, ama birden belirsizlikte sadece duyumsadığı ama tam olarak

hâkim olamadığı bir berraklık buldu. Endişeli şöyle düşündü: her şey, her şey.

Sözcükler nehirde yuvarlanan çakıl taşları. O zaman hissettiği şey mutluluk değildi, ama akışkan bir şeydi, tatlı bir şekilsizlikte, göz kamaştırıcı bir an, kasvetli bir an. Yol üzerindeki ev gibi kasvetli, bol yapraklı ağaçlarla ve yoldan gelen tozla örtülü. İçinde yaşlı, çıplak ayaklı bir adam yaşıyor ve iki oğlu, iri, yakışıklı, üretken. En gencinin gözleri var, tüm gözlerden öte, bir gün onu öpmüştü, şimdiye kadar hissettiği en iyi öpücük, ve gözlerinin ardında bir şey yükselirdi ne zaman ona elini verse. Aynı el şimdi bir sandalyenin arkasında duruyordu, küçük ayrı bir beden gibi, memnun, kayıtsız. Gençken dans ettirirdi onu, hassas bir genç hanım gibi. Onu kaçan ya da hapsedilen adam için bile dans ettirmişti, sevgilisi için –ve büyülenmiş ve hevesli o eli sıkıvermişti o da, onu sanki el bir kadınmışçasına öpmüştü. Ah, çok şey yaşadı, çiftlik, adam, beklemeler. Bütün yazlar, gecelerin uykusuz geçtiği, onu solgun bırakan, gözlerini karartan. Uykusuzluğun içinde, birkaç uykusuzluğun. Kokular tanımıştı. Islak yeşillik kokusu, ışıkların aydınlattığı yeşillik, nerede? Çiçek yataklarının ıslak toprağına adım atmıştı sonra, bekçi bakmıyorken. Kablolardan sarkan ışıklar, böyle savrulan, kayıtsızca düşünen, bando müziği, terli siyahiler. Tüm ağaçlar ışıklandırılmış, orospuların soğuk, yapmacık havaları. Ve her şeyden öte söylenemeyecek şey vardı orada: perdenin arkasından izleyen gözler ve ağızlar, aralıklarla kırpışan bir köpeğin gözleri, bilmeden sessizce akan bir nehir. Bir de: tohumlardan büyüyen ve ölen bitkiler. Bir de: uzakta bir yerde, bir dalda bir serçe ve uykuda birisi. Her şey dağılmış. Çiftlik de o aynı anda var oluyor ve o aynı anda saatin eli ilerliyor, şaşkın duygu saat tarafından yakalanıyor.

İçinde zamanın tekrar biriktiğini hissetti. His, insanın yaşadığı evin hatırası gibi değişken. Evin kendisi değil, ama evin içindeki pozisyonu, daktiloya vuran babasının karşısında, komşunun avlusu ve ikindi güneşi karşısında. Hayal meyal, uzakta, dilsiz. Bir an... geçti. Ve yaşanan zamandan sonra bir devamı

olacak mı yoksa hiçlik mi, bir engel gibi, bunu bilmenin bir yolu yoktu. Yapacağı şeylerin tam tersini yapmasını engelleyecek kimse de yoktu: kimse, hiçbir şey... kendi başlangıcını izlemek zorunda değildi... Bu ona acı mı verdi, neşelendirdi mi? Yine de laneti olan bu tuhaf özgürlüğün, onu hiçbir şeye, kendine bile bağlamayan bu özgürlüğün maddesini aydınlatan şey olduğunu hissediyordu. Ve biliyordu ki hayatı ve zafer anları ondan geliyor ve her gelecek ânın yaratılışı ondan geliyor.

Sıcak, kuru kayalar arasında hâlâ ıslak olan bir mikrop gibi hayatta kaldı, diye düşündü Joana. O çoktan eskimiş ikindide –bir hayat çemberi kapanmış, iş bitmişti–, adamın notunu aldığı ikindi, yeni bir yol çizmişti. Kaçmak değil ama gitmek. Babasının dokunulmamış parasını kullanmak, şimdiye kadar terk edilmiş olan mirası, ve çekip gitmek, çekip gitmek, mütevazı olmak, acı çekmek, köküne kadar sarsılmak, umutsuz. Her şeyden öte umutsuz.

Sevdi seçimini ve yüzüne şimdi huzur vurdu, geçmiş, ölü anları fark etmeye bıraktı kendini. O gururu ya da utancı olmayan insanlardan biri olmak, yabancılara kendilerini bir anda verenlerden. Ölmeden önce çocuklukla böyle bağlanacaktı işte, çıplaklıkla. Sonunda kendini alçaltmak. Kendimi nasıl yeteri kadar cezalandırabilirim, kendimi dünyaya ve ölüme nasıl açmalı? Gemi, denizin üzerinde sanki açık narin ellerde gibi hafifçe yüzüyordu. İskeledeki parmaklıklara yaslandı ve şefkatin onu hüzünle kaplayarak yavaşça yükseldiğini hissetti.

İskelede yolcular ileri geri gidip duruyorlardı, akşam yemeğini beklemeye zor dayanıyorlardı, zamanı zamana bağlamak için telaşlı. Birisi kederli bir sesle şöyle dedi: yağmura bakın! Gri sis gerçekten de yaklaşıyordu, gözleri kapalı. Hemen sonra büyük yağmur damlalarının iskelenin kalın tahtalarına düştüğünü gördüler, düşen iğnelerin sesi ve suyun üzerinde belli belirsiz yüzeyini delerek. Rüzgâr soğudu, paltoların yakaları açıldı, bakışlar birden huzursuzlandı, Otávio'nun acısından korktuğu gibi melankoliden sakınarak. De profundis.

De profundis? Bir şey konuşmak istiyordu... De profundis... Kendini duymak! uçurumun kenarında hızla dans eden kaçan

fırsatı yakalamak. De profundis. Farkındalığın duvarlarını kapatmak. Önce bozulmuş suyu algılamak, baş döndürücü cümleler, ama sonra karışıklığın ortasında, düz duvarın üzerinde titreyen saf su damlası. De profundis. Dikkatlice yaklaş, ilk dalgaların çekilmesine izin ver. De profundis... Gözlerini kapattı, ama sadece yarı karanlıktı gördüğü. Düşüncelerine daha derin daldı, açık kırmızıyla çevrelenmiş, ince hareketsiz bir şekil gördü, bir kâğıt parçasının üzerine kanlı bir parmakla yapılmış çizim, bir yeri sıyrılıp babası iyot aramaya gittiğinde. Göz bebeklerinin karanlığında, düşünceler geometrik olarak hizalanıyordu, petek gibi biri diğerinin üzerine konuyordu, bazı hücreler boştu, şekilsiz, düşünmeye yer yok. Yumuşak, gri biçimler, beyin gibi. Ama o gerçekten görmedi, belki de hayal etmeye çalıştı. De profundis. Bir zamanlar gördüğüm bir düşü gördüm yine: terk edilmiş karanlık sahne, birkaç merdivenin arkasında. Ama "karanlık sahneyi" sözcüklerle düşündüğüm anda, düş boşaldı ve peteğin gözü boş kaldı. His soldu, sadece zihinseldi. İçimde "karanlık sahne" sözcükleri yeteri kadar yaşayıncaya kadar, karanlığımda, kokumda, onlar gölgeli bir görüntüye dönüşünceye kadar, yıpranmış ve belirsiz, ama merdivenlerin arkasında. Neden sonra yine gerçek benim olacak, düşüm. De profundis. Neden konuşmak isteyen her şey gelmiyor? Hazırım. Gözlerimi kapa. Hayvan sallandıkça ve güneşe doğru ilerledikçe güllere dönüşen çiçeklerle dolu, görüntünün kelimelerden daha hızlı oluşu gibi, yerin doğumunu seçiyorum ki... Hiçbir anlamı yok. De profundis, sonra saf su damlası gelecek. Karın, güneşte, sineklerle emekleyen iç organların mavi işlevinin altında, pembemsi bulutlarla dolu titrediğini gördüm, gri izlenim, yeşil ve yarı saydam ve bulutların arkasında olan soğuk ışık. Gözlerimi kapıyor ve ilhamın beyaz bir çağlayan gibi aktığını görüyorum. De profundis. Tanrı seni bekliyorum, Tanrı gel bana. Tanrı, göğsümdeki çiçek, ben hiçbir şeyim ve talihsizlik başımda ve sadece kelimeleri nasıl kullanacağımı biliyorum ve yalan söylüyor kelimeler ve acı çekmeye devam ediyorum, sonunda karanlık duvarın üzerinde su damlası. Tanrı gel bana ve mutsuzum ve haya-

tım yıldızsız gece kadar karanlık ve Tanrı neden benim içimde var olmuyorsun? neden beni senden ayrı yaptın? Tanrı gel bana, hiçbir şeyim ben, tozdan daha azım ve her gün, her gece seni bekliyorum, yardım et bana, sadece bir hayatım var ve bu hayat kayıp gidiyor parmaklarımın arasından ve sakince ölüme doğru yol alıyor ve ben hiçbir şey yapamıyorum ve yapabildiğim tek şey her geçen dakikayla tükenişimi izlemek, dünyada yalnızım, beni seven insanlar tanımıyorlar beni, tanıyanlar korkuyorlar benden ve küçük ve zavallıyım, birkaç yıl sonra var olduğumu bilmeyeceğim, yaşamak için çok az şeyim kaldı ve yine de yaşamak için kalan şeylerim dokunulmamış kalacaklar ve kifayetsiz, neden acımıyorsun bana? hiçbir şey olmayan bana, ihtiyacım olanı ver bana. Tanrı, ihtiyacım olanı ver ve o nedir bilmiyorum, yalnızlığım bir kuyu kadar derin ve kendim ve insanlar hakkında yanılmıyorum, bana utançta gel ve utanç bugün, utanç daima, ayaklarını, ayaklarının tozunu öperim, gözyaşlarıyla dağılmak istiyorum, derinliklerden sana sesleniyorum, gel yardımıma çünkü günah işlemedim, derinliklerden sana sesleniyorum ve cevap vermiyorsun ve umutsuzluğum çöl kumları gibi kuru ve tereddüdüm beni boğuyor, aşağılıyor beni, Tanrı, bu yaşama gururu susturuyor beni, hiçbir şey değilim, derinliklerden sana sesleniyorum, derinliklerden sana sesleniyorum derinliklerden sana sesleniyorum derinliklerden sana sesleniyorum...

Artık düşünceleri katılaşmıştı ve büyük tehlikeden geçen hasta bir insan gibi nefes alıyordu. Bir şey içinde hâlâ çağlıyordu ama yorgunluğu çok büyüktü, yüzünü maskeyle, boş bakışlarla sakinleştiriyordu. Derinlerden nihai feragat. Son...

Ama derinlerden bir cevap olarak, evet bir cevap olarak, hâlâ bedenine giren havayla yeniden canlanmış, alev yükselmiş saydam ve saf... Kasvetli derinlerden acımasız içgüdü yanmakta, yaşam yeniden şekilsiz yükseliyor, cüretkâr, acınası. Sanki sarsılmış gibi kuru bir hıçkırık, coşku göğsünde şiddetle parlıyor, dayanılmaz, ah hortum. Her şeyden öte varlığının dibindeki o daimî hareket belirginleşiyor –şimdi büyüyor ve titreşiyordu. Denizden ayrılmak ve nefes almak isteyen o canlı şeyin hareke-

ti. Aynı zamanda uçmak gibi, evet uçmak gibi... plajda yürümek ve yüzüne rüzgârın vurması, saçların uçuşması, dağın üstündeki görkem... Yükseliyor, yükseliyor, bedeni havaya açılıyor, kendi kanının kör atışına teslim oluyor, kristalimsi, çınlayan notlar, ruhunda parıldıyor... Kendi gizemleriyle yüzleşmede hâlâ hiçbir düş kırıklığı yok, ah Tanrı, Tanrı. Tanrı, gel bana, beni kurtarmak için değil, o kurtuluşum içimde demek olur, ama boğmak için ağır elinle, ceza ile, ölüm ile, çünkü acizim ben ve tüm bedenimi soluk almak için kavrulan ve yükselen, yükselen bu merkezin içine çevirecek küçük darbeyi vurmaya korkuyorum... medcezirle aynı içgüdü ve yaratılış, yaratılış! çılgın insanlarda sadece çılgın düşüncelerin yaşamasına izin veren o küçük dokunuş, büyüyen, yüzen, bastıran ışık dolu yara. Ah nasıl da düşündüğüyle uyum içinde ve nasıl da düşündüğü muazzam şekilde, ezici şekilde ölümcül. Sadece seni istiyorum, Tanrı, her şey sadece katı ve tamken, başımı suların içinden çıkarma hareketi sadece bir hatırayken ve içimde sadece kullanılmış ve kullanılmakta olan bilgiler varken ve onunla şeyler alınıyor ve tekrar veriliyorken bir köpek gibi beni içine alabilesin diye, ah Tanrı.

İçinde yükselen şey cesaret değildi, sadece hakikatti o, insandan daha düşük, nasıl bir kahraman olabilir ve bir şeyleri alt etmeyi isteyebilir? Bir kadın değildi, vardı ve içinde olan şey onu her zaman geçişte kaldıran hareketlerdi. Belki de bir noktada yabanıl gücüyle etrafındaki havayı değiştirmişti ve kimse hiçbir zaman fark etmeyecekti, belki de nefesiyle yeni bir madde icat etmişti ve bilmiyordu, küçük kadın kafasının asla anlayamayacağı şeyi sadece hissetmek. Sıcak düşünce akınları filizlendi ve korkmuş bedenine yayıldı ve önemli olan hayati bir içgüdü taşımalarıydı, önemli olan tam doğdukları anda kör, gerçek maddenin kendini yaratmasıydı, yükselerek, suyun yüzeyinde bir hava kabarcığı gibi gerinerek, neredeyse onu kırarak... hâlâ uyumadığını fark etti, kesinlikle bir açık ateşin üzerinde çatırdayacağını düşündü. Çocukluğunun uzun gebeliği bitecek ve acılı hamlığından kendi benliği ileriye fırlayacak, nihayet özgür olacak, nihayet! Hayır, hayır, bir Tanrı istemiyorum, yalnız olmak isti-

yorum. Ve bir gün gelecek, evet, dirayet, kırmızı ve kesin bir o kadar temiz ve yumuşak içime gelecek, bir gün yaptığım, körce emin bilinçsizce, kendimde dikilerek, kendi gerçeğimde, o kadar yaptığıma dökülecek ki konuşamayacağım, her şeyden öte bir gün gelecek tüm hareketlerim yaratım olacak, doğum, içimde var olan bütün hayırları parçalayacağım, kendime korkacak bir şey olmadığını kanıtlayacağım, olduğum her şeyin, her zaman başlangıcımdaki bir kadının olduğu yerde olacağını kanıtlayacağım, bir gün içimde olduğum şeyi inşa edeceğim, tek bir hareketimle dalgalar güçle yükselecek, saf su şüpheyi boğacak, farkındalık, bir hayvanın ruhu gibi güçlü olacağım ve sözcüklerimi söylediğimde düşünülmemiş ve yavaş olacaklar, hafifçe hissedilmiş değil, insanlık için istekle dolu değil, geleceği çürüten geçmiş değil! söylediğim şey ölümcül ve bütün gelecek kulağa! zamanın, insanların, boyutların var olduğunu bilmem için içimde bir yer olmayacak, anbean yaratacağımı fark etmek için bile içimde bir yer olmayacak, anbean değil: her zaman kaynaklanmış, çünkü sonra yaşayacağım, ancak o zaman çocukluğumdan daha büyük yaşayacağım, bir kaya gibi acımasız ve biçimsiz olacağım, hissedilen ve anlaşılmayan bir şey gibi hafif ve belirsiz, kendimi dalgalarla aşacağım, ah, Tanrı, ve her şey gelsin ve üstüme düşsün, her şeyin yerli yerine oturduğu bazı anlarda bile kendimi anlayamam çünkü yapmam gereken tek şey kendime uymak ve sonra hiçbir şey yolumu kesmeyecek korkusuz-ölüme kadar, her mücadeleden ve dinlenmeden genç bir at gibi güçlü ve güzel çıkacağım.

SON

RIO
Mart 1942 - Kasım 1942

İçine bakarak yeniden sustu. Hatırladı: denizden başka alanı olmayan hafif dalgayım, tartışıyor, kayıyor, gülüyor, veriyor, uyuyorum ama ah benim, hep içimde, hep içimde. Bu ne zamandandı? Çocukken mi okumuştu? Düşünmüş müydü? Birden anımsadı: şimdi düşünmüştü bunu, belki de kendi kolunu Otávio'nunkinin yanına koymadan önce, belki de çığlık atmak istediği o anda... Her şey gittikçe geçmişte kalıyordu... Ve geçmiş gelecek kadar gizemliydi... Evet... sessiz bir arabanın hızlanması gibi, görmüştü ki, bazen sokakta rastladığı adam... sessizlikte ona bakan adam, bir bıçak gibi ince ve keskin. O gece onu hafifçe hissetmişti, farkındalığına bir toplu iğnenin başı gibi dokunarak... bir ikaz gibi... ama hangi anda? Rüyasında mı? Gece uyuyamadığında mı? Yeni bir ağrı dalgası ve yaşam fışkırıyor, onu boğuyordu, hapis endişesiyle. Yumuşak bir mutluluk ve şükranla gözleri yaşardı. Konuşmuştu... sözcükler dilden önce geliyordu, kaynaktan önce, kaynağın kendisinden. Otávio'ya yaklaştı, ona ruhunu vererek ve yine de adeta bir dünyayı içmiş gibi sarhoş, tamamlanmış hissederek. Bir kadın gibiydi. Bahçedeki karanlık ağaçlar gizlice sessizliği seyrediyordu, biliyordu sadece, biliyordu... Uyuyakaldı.

₺27 | KDV'den muaftır.
ISBN: 978-605-5159-96-2
9 786055 159962
www.monoklkitap.com

monokledebiyat
/monoklkitap
Monokl Edebiyat